

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe

*Dokument opracowany na potrzeby uzyskania wsparcia finansowego dla LGD do
realizacji LSR
w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich*

Dobrzyń nad Wisłą, 2008 r.

Spis treści:

1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR).....	3
1) NAZWA I STATUS PRAWNY LGD ORAZ DATA WPISU DO KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO I NUMER W TYM REJESTRZE.....	3
2) OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA	3
3) CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD ALBO JEJ PARTNERÓW I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD.	4
4) STRUKTURA RADY LUB INNEGO ORGANU LGD, DO KTÓREGO WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI NALEŻY WYBÓR OPERACJI ZGODNIE Z ART. 62 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA NR 1698/2005, ZWANYCH DALEJ „ORGANEM DECYZYJNYM”.	8
5) ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA LGD ORAZ ORGANU DECYZYJNEGO;	9
6) KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD ORGANU DECYZYJNEGO;	11
7) DOŚWIADCZENIE LGD I CZŁONKÓW LGD ALBO JEJ PARTNERÓW W REALIZACJI OPERACJI.	12
2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI (MAKSYMALNIE 20 STRON)	19
1) WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD LGD ALBO BĘDĄCYCH JEJ PARTNERAMI	19
2) UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE (MAPA), GEOGRAFICZNE, PRZYRODNICZE, HISTORYCZNE I KULTUROWE;	20
3) OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU, W TYM POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO I GOSPODARCZEGO OBSZARU ORAZ POZIOMU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ;	33
4) SPECYFIKA OBSZARU.	41
3. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR; WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY.....	44
4. OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ WSKAZANIE PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH OSIĄGNIĘCIU POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W RAMACH KTÓRYCH BĘDĄ REALIZOWANE OPERACJE, ZWANYCH DALEJ „PRZEDSIĘWZIĘCIAMI”.	50
5. OKREŚLENIE MISJI LGD.	83
6. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR.	85
7. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.	88
8. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.	95
9. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, PROCEDURY WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, PROCEDURY ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNIEĆ ORGANU DECYZYJNEGO W SPRAWIE WYBORU OPERACJI W RAMACH DZIAŁANIA, O KTÓRYM MOWA W ART. 5 UST. 1 PKT 21 USTAWY Z DNIA 7 MARCA 2007 R. O WSPIERANIU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROLNEGO NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH, KRYTERIÓW, NA PODSTAWIE KTÓRYCH JEST OCENIANA ZGODNOŚĆ OPERACJI Z LSR, ORAZ KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI, A TAKŻE PROCEDURY ZMIANY TYCH KRYTERIÓW.....	100
10. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR DLA KAŻDEGO ROKU JEJ REALIZACJI.	145
11. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR.....	149
12. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR.....	153
13. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ.....	161
14. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR.....	166
15. WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR.....	179
16. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	183
17. INFORMACJA O DOŁĄCZANYCH DO LSR ZAŁĄCZNIKACH.....	186

1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR).

1) nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze.

Stowarzyszenie nosi nazwę: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe, nazwa skrócona brzmi: Stowarzyszenie LGD Region Południe. Lokalna Grupa Działania została zarejestrowana jako stowarzyszenie dnia 6 stycznia 2006 roku w Sądzie Rejonowym w Toruniu, w VII Wydziale Gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000248605. Stowarzyszenie powstało na mocy ustawy Prawo o stowarzyszeniach z dn. 7 kwietnia 1989 r (Dz.U. z 1989 roku, nr 20, poz. 104, z późniejszymi zmianami). Stowarzyszenie przyjęło w tym zakresie nazwę „Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe”. LGD w takiej formie mogło realizować w ramach Schematu II działania 2.7 Pilotażowy Program Leader +, w ramach którego była realizowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich. Jednak aby LGD w formie stowarzyszenia mogło ubiegać się o dofinansowanie ze środków osi 4 Leader w ramach PROW 2007 – 2013 musiało spełniać kryteria dostępu określonych w PROW. W tym celu została dokonana zmiana statutu LGD zgodnie z ustawą z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków EFRROW.

2) opis procesu budowania partnerstwa

Proces budowania partnerstwa w ramach Programu Leader + został zapoczątkowany w połowie 2004 roku przez przedstawicieli Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej – działającego na rzecz promocji i rozwoju Ziemi Dobrzyńskiej oraz Fundacji Centrum Edukacji Wiedzy i Rozwoju CEWIR stawiającej sobie za cel wsparcie rozwoju obszarów wiejskich województwa. Zorganizowane w tym okresie spotkania oraz cykl konsultacji z przedstawicielami samorządów oraz organizacji społecznych i gospodarczych doprowadziło do powstania koncepcji utworzenia na tym obszarze 2 Lokalnych Grup Działania – w regionie południowych i północnym. Zwieńczeniem tych zabiegów było złożenie wniosku o dofinansowanie projektu przez gminę Dobrzyń nad Wisłą w ramach I Schematu Programu Leader + który uzyskał dofinansowanie. Tym samym pod koniec października rozpoczęto realizację projektu którego głównymi efektami miały być uformowanie Lokalnej Grupy Działania. W ramach projektu w okresie od października 2005 roku do maja 2006 przeprowadzono na całym

obszarze 3 cykle spotkań szkoleniowych i konsultacji oraz 2 seminaria z lokalną społecznością na temat kształtu i składu formułującego się partnerstwa oraz kierunków rozwoju obszarów wiejskich regionu. W trakcie nich przeprowadzono ponad 40 spotkań informacyjnych z mieszkańcami regionu – przy czym zwracano uwagę aby umożliwić udział w projekcie przedstawicieli 3 sektorów. Efektem tych prac było zarejestrowanie na początku stycznia 2006 roku LGD w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Po zakończeniu realizacji I Schematu Pilotażowego Programu Leader Stowarzyszenie złożyło wnioski o dofinansowanie wraz z przygotowaną Zintegrowaną Strategią Obszarów Wiejskich, który otrzymał dofinansowanie. Dzięki temu LGD w okresie od lutego 2007 do maja 2008 roku realizowało projekt w ramach II Schematu Pilotażowego programu Leader + który został zakończony i rozliczony zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Jednocześnie, po zakończeniu projektu w ramach II Schematu Programu Leader LGD w połowie 2008 roku przeprowadziło szereg spotkań ze społecznością lokalną w ramach których dyskutowano nad kształtem Programu Leader w latach 2007-2013. Jednym z celów tych spotkań były także konsultacje wymaganych zmian statutowych jakie wymuszają na LGD zapisy ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U z 2007r. Nr 64, poz.427. ze zm.) oraz kwestia poszukiwania kandydatów do nowego organu LGD - Rady Stowarzyszenia tak aby zapewnić maksymalną reprezentatywność wszystkich 3 sektorów. Zwieńczeniem prowadzonych działań i konsultacji związanych z dostosowaniem formy prawnej do wymagań PROW 2007-2013 były obrady Walnego Zgromadzenia Członków LGD w na których m.in.:

- dostosowano zapisu Statutu LGD do wymagań PROW 2007-2013,
- powołano nowy organ decyzyjny LGD – Radę Stowarzyszenia,

Od tego momentu Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym obejmującym przedstawicieli zarówno podmiotów sektora publicznego jak i gospodarczego oraz społecznego - jej status prawny, system funkcjonowania oraz skład osobowy jej organów w pełni odpowiadają potrzebom Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

3) charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD.

Zgodnie z zapisami statutu Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne i prawne popierające cele Stowarzyszenia i zainteresowane jego działalnością. Według tych samych zapisów członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:

- zwyczajnych,
- wspierających,

Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia mogą być osoby fizyczne i osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego. Członkiem zwyczajnym może być osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych i nie pozbawiona praw publicznych, zamieszkała na terenie z wymienionych gmin: Obrowo, Czernikowo, Bobrowniki, Lipno, Kikół, Chrostkowo, Wielgie, Tłuchowo, Skępe, Dobrzyń nad Wisłą, która złoży deklarację członkowską oraz wystawiony na piśmie list referencyjny od dwóch członków Stowarzyszenia. Członkiem zwyczajnym stowarzyszenia może być również osoba fizyczna zamieszkała poza terenem gmin, dokumentująca się kwalifikacjami i dwuletnim doświadczeniem z zakresu planowania, wdrażania i rozliczania przedsięwzięć dofinansowywanych przy udziale środków pomocowych, w szczególności Unii Europejskiej, która utożsamia się z działalnością Stowarzyszenia.

Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być także osoba prawna zainteresowana jego działalnością, która zadeklarowała na jego rzecz pomoc finansową, rzeczową lub organizacyjną. Osoba prawna przystępuje do Stowarzyszenia na podstawie uchwały o przystąpieniu wydanej przez uprawniony do tego organ i jest reprezentowana w Stowarzyszeniu przez swojego przedstawiciela.

Członków zwyczajnych przyjmuje w drodze uchwały Zarząd Stowarzyszenia na podstawie pisemnej deklaracji.

Zapisy statutu wskazują również, że Stowarzyszenie jest organizacją otwartą i chętną do nawiązywania współpracy z nowymi instytucjami czy osobami, a proces budowania partnerstwa w ramach LGD ma charakter ciągły.

Należy również podkreślić, iż proces budowy partnerstwa nie kończy się na przygotowaniach do realizacji Programu Leader w ramach PROW 2007-2013. Od początku formowania się LGD, w trakcie spotkań z mieszkańcami regionu oraz w fazie formowania się Grupy zwracano uwagę na potrzebę dalszego, ciągłego umacniania więzi między dotychczasowymi partnerami, budowaniu instytucji LGD i możliwości rozszerzania składu Stowarzyszenia, a także otwieraniu się na nowych partnerów.

W ramach zapisów statutowych Stowarzyszenie przewiduje również procedurę zmian składu LGD także po stronie skreślenia danej instytucji spośród członków LGD. W tym kontekście zapisy statutu mówią, że członkostwo Stowarzyszenia ustaje z chwilą:

- dobrowolnej rezygnacji z przynależności do Stowarzyszenia, zgłoszonej na piśmie Zarządowi
- śmierci członka, ograniczenia lub utraty zdolności do czynności prawnych w przypadku osób fizycznych oraz utraty osobowości prawnej przez osoby prawne,
- pozbawienia praw publicznych,

- skreślenia z listy członków z powodu rażącego naruszenia statutu, obowiązków członka Stowarzyszenia lub zachowania naruszającego dobre imię Stowarzyszenia.

O skreśleniu z listy członków Stowarzyszenia orzeka Zarząd Stowarzyszenia. Od uchwały Zarządu w przedmiocie skreślenia z listy członków skreślonego członkowi Stowarzyszenia przysługuje odwołanie do Walnego Zebrania Członków w terminie 21 od dnia doręczenia uchwały Zarządu o skreśleniu. Uchwała Walnego Zebrania jest ostateczna i jest podejmowana na najbliższym Walnym Zebraniu.

Obecnie członkami LGD są 41 organizacje i osoby fizyczne. Jednocześnie partnerstwo w ramach LGD spełnia wymagania partnerstwa trójsektorowego - wśród członków Stowarzyszenia znajdują się przedstawiciele wszystkich 3 sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Szczegółowe dane dotyczące wszystkich członków LGD przedstawia poniższa tabela.

Tab. Członkowie LGD

L.P.	Imię/imiona i nazwisko członka albo nazwa członka/partnera	Sektor, z którego pochodzą poszczególni członkowie albo partnerzy (publiczny, społeczny lub gospodarczy)	Rodzaj prowadzonej działalności przez członków (partnerów) LGD	Funkcja, jaką pełnią poszczególni członkowie (partnerzy) w strukturze LGD (w Zarządzie, Komisji Rewizyjnej lub radzie)
1	Ryszard Bartoszewski	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
2	Jan Wadoń	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
3	Andrzej Kurowski	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
4	Daniel Świdurski	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
5	Marzena Słupczewska	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
6	Julita Borucka-Kozłowska	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
7	Grzegorz Koszczka	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
8	Rafał Gołębiwski	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
9	Paweł Grudowski	Publiczny	Jednostka samorządu	Członek Rady

			terytorialnego	
10	Dariusz Zalewski	Publiczny	Jednostka samorządu terytorialnego	Członek Rady
11	Piotr Murszewski	Społeczny		Prezes Zarządu
12	Piotr Wiśniewski	Społeczny		V-ce Prezes Zarządu
13	Jarosław Zielonka	Społeczny		Członek Zarządu
14	Renata Gołębiowska	Społeczny		Członek Zarządu
15	Aneta Sobiecka	Społeczny		Członek Zarządu
16	Kazimierz Sajnóg	Społeczny		Członek Komisji Rewizyjnej
17	Elżbieta Lipińska	Społeczny		-
18	Jadwiga Padlewska	Społeczny		-
19	Józef Szmelter	Społeczny		
20	Krzysztof Wajner	Społeczny		-
21	Adrian Zalewski	Społeczny		-
22	Urszula Brzozowska	Społeczny		-
23	Mariola Wyborska Firma Handlowo – Usługowa Apteka „Panaceum” Maria Jolanta Wyborska Omega Firma Szkoleniowa	Gospodarczy		Członek Rady
24	Krzysztof Grudewicz	Społeczny		Członek Rady
25	Henryka Sajnóg	Społeczny		Członek Rady
26	Iwona Strzałkowska	Społeczny		Członek Rady
27	Ośrodek Rekreacyjno – Wypoczynkowy „SIKORKI” J.R. Wszelaki Reprezentant: Roland Jankowski	Gospodarczy		Członek Rady
28	Dariusz Domagalski	Społeczny		Członek Rady
29	Andrejus Sivickis	Społeczny		Członek Rady
30	Artur Kuczmański	Społeczny		Członek Rady
31	Krzysztof Jaworski	Społeczny		Członek Rady
32	Piroksen Sp. z o.o.			-
33	Wioletta Cichowicz	Społeczny		Członek Rady
34	Agnieszka Bieńkowska	Społeczny		-
35	Magdalena Zabłotowicz	Społeczny		-
36	Piotr Drużyński	Społeczny		Członek Komisji Rewizyjnej

37	Krystyna Gorzycka	Społeczny		Członek Komisji Rewizyjnej
38	Renata Kwiatkowska	Społeczny		-
39	Marta Deskiewicz	Społeczny		-
40	Gizela Antonowicz	Społeczny		-
41	Michał Kokot	Społeczny		-

4) struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”.

Rada wybierana jest przez walne zebranie członków LGD spośród członków tego zebrania. Rada składa się z dwudziestu członków, w tym Przewodniczącego, Sekretarza i Członków Rady. Co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni. Rada jest organem decyzyjnym, do którego wyłącznej kompetencji należy wybór operacji, które mają być finansowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju. Zasady funkcjonowania Rady określa przedstawiony w punkcie 5 Regulamin Rady. Rada Stowarzyszenia wybiera ze swego grona Przewodniczącego i jego Zastępcę. Na podstawie zapisów Statutu LGD (art. 17.1 pkt. 9) nie można łączyć funkcji w organie decyzyjnym z funkcją w zarządzenie lub organie kontroli (Komisji Rewizyjnej). Zasada ta jest w pełni przestrzegana w przypadku Stowarzyszenia gdzie żadna z osób nie jest jednocześnie członkiem Rady Stowarzyszenia, Zarządu lub Komisji Rewizyjnej.

Szczegółowe dane na temat członków organu decyzyjnego przedstawia poniższa tabela. Jednocześnie w załączeniu do wniosku o dotacje przedstawiono dokumenty potwierdzające przedstawicielstwo danego sektora w Radzie.

Tab. Skład organu decyzyjnego.

L.p	Imię i nazwisko	Gmina	Sektor
1.	Daniel Świdurski	Czernikowo	Publiczny
2.	Andrejus Sivickis	Czernikowo	Społeczny
3.	Ryszard Bartoszewski	Dobrzyń nad Wisłą	Publiczny
4.	Artur Kuczmarski	Dobrzyń nad Wisłą	Społeczny
5.	Julita Borucka – Kozłowska	Kikół	Publiczny
6.	Maria Jolanta Wyborska	Kikół	Gospodarczy
7.	Jan Wadoń	Wielgie	Publiczny
8.	Krzysztof Grudewicz	Wielgie	Społeczny
9.	Marzena Słupczewska	Obrowo	Publiczny

10.	Henryka Sajnóg	Obrowo	Społeczny
11.	Andrzej Kurowski	Tłuchowo	Publiczny
12.	Iwona Strzałkowska	Tłuchowo	Społeczny
13.	Grzegorz Koszyczka	Lipno	Publiczny
14.	Wioletta Cichowicz	Lipno	Społeczny
15.	Dariusz Zalewski	Chrostkowo	Publiczny
16.	Roland Jankowski	Chrostkowo	Gospodarczy
17.	Dariusz Domagalski	Bobrowniki	Społeczny
18.	Paweł Grudowski	Bobrowniki	Publiczny
19.	Krzysztof Jaworski	Skępe	Społeczny
20.	Rafał Gołębiowski	Skępe	Publiczny

Źródło: LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe

5) zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego;

Zasady i procedury funkcjonowania LGD określa szczegółowo Statut Stowarzyszenia, natomiast procedury funkcjonowania organu decyzyjnego precyzuje Regulamin organizacyjny Rady Stowarzyszenia. Z uwagi na fakt, że oba z wymienionych dokumentów zostały dołączone do wniosku o dofinansowanie poniżej przedstawiono jedynie syntetyczne podsumowanie ich zapisów. W tym zakresie w stosunku do Rady Stowarzyszenia Statut LGD reguluje kwestie związane z wyborem poszczególnych członków oraz zasadami funkcjonowania. Do najważniejszych zapisów w tym zakresie należą:

- art. 17 pkt. 2 wskazuje iż wybór członków rady stowarzyszenia odbywa się w głosowaniu jawnym, większością kwalifikowaną $\frac{3}{4}$ głosów, przy obecności co najmniej $\frac{1}{2}$ liczby wszystkich członków stowarzyszenia
- art. 17 pkt. 3 wskazuje iż członkowie Rady Stowarzyszenia mogą zostać odwołani w głosowaniu jawnym, większością kwalifikowaną $\frac{3}{4}$ głosów, przy obecności co najmniej $\frac{1}{2}$ liczby wszystkich członków stowarzyszenia.
- art. 17 pkt. 9 Wskazuje iż można być członkiem wyłącznie jednego z organów stowarzyszenia
- art. 21 wskazuje, że członków Rady oraz jej Przewodniczącego wybiera Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia, które jest jednocześnie odpowiedzialne za uchwalenie Regulaminu Rady oraz kryteriów wyboru projektów w ramach wdrażania LSR,
- art. 23 pkt. 12 wskazuje, że jednym z praw Zarządu Stowarzyszenia jest wnioskowanie do Walnego Zgromadzenia Członków o odwołanie poszczególnych członków Rady lub całego składu,

- art. 26 pkt.1 mówi o tym, że „Rada składa się z dwudziestu członków, w tym Przewodniczącego, Zastępcy przewodniczącego i Członków Rady”,
- art. 26 pkt. 2 wskazuje, że co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni
- art. 26 pkt. 3 mówi o tym, że „Rada jest organem decyzyjnym, do którego wyłącznej kompetencji należy wybór operacji, które mają być finansowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju”,

Szczegółowe zasady funkcjonowania Rady LGD precyzują zapisy Regulaminu Organizacyjnego Rady – załączonego do niniejszej Strategii. Główne założenia tego Regulaminu brzmią:

- Zadaniem Rady jest wybór operacji do sfinansowania ze środków pozostających w dyspozycji LGD w ramach osi 4– Leader PROW,
- Członkowie Rady spośród swojego grona wybierają Przewodniczącego i Sekretarza,
- Członkowi Rady w okresie sprawowania funkcji, przysługują diety za udział w posiedzeniach Rady.
- Wysokość diety uchwała WZC LGD,
- Posiedzenia Rady są zwoływane odpowiednio do potrzeb wynikających z naboru wniosków prowadzonego przez LGD,
- O miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady, Członkowie Rady są pisemnie zawiadamiani na 14 dni przed terminem posiedzenia,
- Decyzje Rada dotyczące przyznania pomocy podejmuje w formie uchwał,
- Biuro LGD przygotowuje i dostarcza na posiedzenie Rady komplet dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia posiedzenia,
- Rada pracuje przy obecności co najmniej 50% członków co stanowi quorum,
- W posiedzeniu Rady może uczestniczyć każdy Członek Zarządu, któremu przysługuje głos doradczy oraz Przedstawiciel Biura LGD,

Regulamin Rady w rozdziale VIII „Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji” dla zapewnienia bezstronności przy ocenie operacji – precyzuje zasady dotyczące wyłączenia członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w przypadku zaistnienia okoliczności budzących wątpliwości co do jego bezstronności. W tym zakresie zapisy Regulaminu brzmią następująco:

„ROZDZIAŁ VIII

Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji.

1. Przed oceną wniosków każdy, powołany do tego członek Rady podpisuje deklarację poufności i bezstronności.
2. W ocenie wniosku, głosowaniu i dyskusji nad wyborem operacji nie bierze udziału członek Rady, którego udział w dokonywaniu wyboru operacji może wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności.
- 3 Z mocy prawa wykluczeniu podlegają:
 - a. osoby składające wniosek
 - b. osoby spokrewnione w pierwszej linii z wnioskodawcą
 - c. osoby zasiadające w organach lub będące przedstawicielami osób prawnych składających wniosek
4. W przypadkach innych niż wymienione w ust. 2 o wykluczeniu decyduje głosowanie Rady.”

Tak sprecyzowane zapisy Regulaminu oraz ich szczegółowe rozwinięcie w procedurze wyboru operacji do realizacji w ramach przedmiotowej Strategii przedstawione w załączniku do LSR gwarantują zapewnienie pełnej bezstronności w ocenie operacji przez Radę.

Jednocześnie obecnie żadna z osób będących członkiem Rady Stowarzyszenia nie jest zatrudniona w biurze LGD a procedura naboru pracowników załączona do przedmiotowej Strategii w kryteriach wyboru pracowników eliminuje możliwość zatrudnienia w przyszłości członka organu decyzyjnego w biurze LGD.

Do zasobów materialnych posiadanych przez LGD należy biuro stanowiące siedzibę stowarzyszenia oraz niezbędny sprzęt do jej funkcjonowania. Siedziba Stowarzyszenia zlokalizowana jest w Dobrzyniu nad Wisłą, biuro jest wynajmowane od Gminy. Powierzchnia biurowa wynosi obecnie 16 m² i jest w pełni wyposażona we wszystkie media w tym telefon i łącze internetowe. Warunki biurowe którymi dysponuje obecnie LGD w pełni zaspokoja zapotrzebowania zatrudnionych w nim pracowników, umożliwią także przyjmowanie i obsługę interesantów. W biurze istnieje także miejsce, które służy do archiwizowania dokumentów. W celu organizowania spotkań i posiedzeń organów statutowych oraz większych zebrań z osobami które będą przychodziły po informacje i doradztwo LGD ma do dyspozycji salkę konferencyjną na 30 – 40 osób. Salka znajduje się w tym samym budynku co biuro LGD.

Aktualnie LGD posiada: 2 komputery (w tym jeden laptop) z podłączeniem do internetu, urządzenie wielofunkcyjne (drukarka, ksero, faks), drukarkę kolorową, telefon, fax, dwa biurka oraz szafę.

6) kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego;

Szczegółowy opis kwalifikacji i doświadczenia poszczególnych członków Rady LGD został zamieszczony w przedstawionym załączniku do wniosku o dofinansowanie wraz z dokumentami potwierdzającymi. Dane te świadczą o tym, że:

- 14 spośród wszystkich 20 członków Rady tj. 70 % jej składu posiada udokumentowaną wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i podejścia Leader,
- 12 spośród wszystkich 20 członków rady tj. 60 % posiada udokumentowane doświadczenie w zakresie realizacji operacji lub projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,
- 18 spośród wszystkich 20 członków Rady tj. 90 % jej składu stanowią osoby zameldowane na pobyt stały, na obszarze objętym LSR, przez okres co najmniej 3 lat,
- 2 spośród wszystkich 20 członków Rady tj. 10 % jej składu posiada udokumentowaną znajomość co najmniej jednego języka roboczego Unii Europejskiej (angielski, francuski lub niemiecki) w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.

7) doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji.

Członkowie Lokalnej Grupy Działania oraz podmioty delegujące członków mogą wykazać się dużym doświadczeniem w realizacji projektów współfinansowanych z funduszy UE. LGD posiada doświadczenie z realizacji programu Leader +, w ramach schematu II zrealizowano projekty i założenia zapisane do realizacji w stworzonej w schemacie I Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Realizacja strategii pozwoliła zrealizować kompleksowe projekty o charakterze wielosektorowym, uwzględniające w szczególności rozwój turystyki, ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno – kulturowych, popularyzację i prowadzące do rozwoju produkcji wyrobów regionalnych, a także działania szkoleniowe.

Na obszarze LGD zrealizowanych zostało kilkanaście projektów których celem były m.in.

- tworzenie dodatkowego źródła dochodu oraz tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem (np. agroturystyka, usługi, rzemiosło),
- zachowanie tradycyjnych form zagospodarowania przestrzennego oraz walorów środowiskowych.

Cele te realizowane były z jednej strony głównie poprzez działania wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz zwiększające atrakcyjność inwestycyjną, turystyczną, rekreacyjną itp. tych obszarów z drugiej zaś poprzez inwestycje związane z zagospodarowaniem posiadanych walorów naturalnych i kulturowych.

Tab. Projekty zrealizowane przez LGD w ramach schematu II programu Leader +

Lp.	Nazwa projektu	Miejsce realizacji	Jednostki miary	Liczba (Ilość)
1.	Imprezy kulturalne promujące region LGD	Czernikowo Tłuchowo Wielgie Kikół Obrowo Skepe	Sztuki	9
2.	Szkolenia podnoszące kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	Wielgie Kikół Czernikowo	Osobogodzin a	1950
3	Przygotowanie opracowań związanych z zagospodarowaniem istniejących zasobów kulturowych i naturalnych na potrzeby turystyki/rekreacji	Włocławek Toruń Lipno Lubicz	Sztuki	13
4.	Szkolenia dla mieszkańców w zakresie rozwoju własnych zainteresowań, hobby i pasji.	Wielgie Obrowo Kikół Tłuchowo	Osobogodzin a	1640
5.	Przygotowanie i druk informatora turystycznego	Toruń	Sztuki	1400
6.	Przygotowanie opracowania określającego koncepcję stworzenia wspólnych szlaków turystycznych na terenie LGD	Toruń Lubicz	szt	3
7.	Szkolenia dla dzieci i młodzieży w zakresie rozwoju hobby i zainteresowań	Tłuchowo	Osobogodzin a	1990
8.	Przygotowanie i druk informatora „Gmina Czernikowo”	Toruń	Sztuki	559
9	Promocja imprez promujących region - imprezy pod wspólnym szyldem LGD	Toruń	Sztuki	700
10	Stworzenie opracowań określających możliwości ochrony i zachowania posiadanych walorów środowiska naturalnego	Włocławek	sztuk	6
11.	Spotkania informacyjne dla mieszkańców związane z realizacją założeń projektów w ramach ZSROW	Dobrzyń nad Wisłą Czernikowo Tłuchowo	Osobogodzin a	2550
12.	Opracowanie dokumentacji utworzenia/modernizacji obiektów infrastruktury turystyczno - kulturowej	Grudziądz Włocławek Chełmżą	Sztuki	4
13.	Wyjazd studyjny w ramach wymiany doświadczeń z innymi grupami LGD	Golub – Dobrzyń Wąpielsk	sztuki	2
14.	Szkolenia dla mieszkańców - nt. korzystania z funduszu UE - głównie dla rolników i przedsiębiorców	Czernikowo	osobogodzin a	800
15.	Wsparcie doradcze	Wielgie	Osobogodzin a	25
16.	Spotkania szkoleniowo – informacyjne aktywizujące mieszkańców związane z umacnianiem partnerstwa w ramach LGD	Tłuchowo	Osobogodzin a	3000
17.	Przygotowanie i druk folderów	Toruń	Sztuki	1059

18.	Opracowanie i druk folderu reklamowego z mapą	Toruń	Sztuki	2000
29.	Przygotowanie mapy w formie elektronicznej	Toruń	Sztuki	2
20.	Szkolenia podnoszące kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	Czernikowo – Kikół- Wielgie	Osobogodzin a	3120

Także samorządy gmin wchodzące w skład LGD wdrażały projekty zarówno o charakterze inwestycyjnym jak i zadania typowo doradcze, promocyjne i szkoleniowe w ramach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 - 2006. Szczególnie widoczna jest w tej kwestii duża aktywność samorządów w realizacji projektów inwestycyjnych zmierzających do podniesienia jakości lokalnej infrastruktury. W wielu przypadkach widoczna jest jednak także duża aktywność tych podmiotów w realizacji działań nieinwestycyjnych – dotyczy to przede wszystkim organizacji imprez promocyjnych.

Tab. Doświadczenie członków w zakresie realizacji projektów

Lp	Nazwa	Nazwa realizowanego projektu	Czas realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Koszt realizacji projektu	Źródło finansowania
1	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich Pojezierza Dobrzyńskiego - region południe	15.02.2007 r - 15.05.2008 r.	Gminy: Dobrzyń nad Wisłą, Wielgie, Tłuchowo, Kikół, Skępe, Czernikowo, Obrowo	750 000,00 zł	Sektorowy Program Operacyjny "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006"
2	Gmina Czernikowo	Adaptacja remizy OSP na świetlicę wiejską w Stelniku	12.12.2005 r - 25.10.2006 r.	Steklinek	449 406,54	działanie 2.3 Odnowa wsi SPO ROL
3	Gmina Czernikowo	Przebudowa sieci wodno - kanalizacyjnej w miejscowości Czernikowo	07.07.2006 r - 15.02.2008 r.	Czernikowo	4 706 952,93	działanie 3.1 ZPORR
4	Gmina Wielgie	Rozbudowa istniejącego obiektu na "Centrum Kulturalno - Oświatowo - Rekreacyjne" w miejscowości Suradówek	04.2006 r.- 09.2006 r	Suradówek	348 100,00	działanie 2.3 Odnowa wsi SPO ROL
5	Gmina Tłuchowo	Budowa drogi gminnej Tłuchowo (Leśna) - Turza Wielka	15.03.2006 r - 31.08.2006 r	Tłuchowo	1 543 234,66	EFRR
6	Gmina Tłuchowo	Budowa oraz urządzenie boisk sportowych w miejscowości Mysłakówko	12.12.2005 r.- 25.09.2006 r.	Mysłakówko	197 698,73	Odnowa wsi SPO ROL
7	Gmina Skępe	Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami w miejscowości Józefkowo	2004-2005	Józefkowo	1 105 000,00	EFRR/ZPORR
8	Gmina Skępe	Budowa pomostu kąpielowego na Jeziorz Wielkim w Skępem	2006	Skępe	106 000,00	EFOiGR/SPORiMSZoROW
9	Gmina Skępe	Kompetentny pracownik	2006-2007	Gminy powiatu	83 330,79	EFS/SPO RZL

		socjalny		lipnowskiego		
10	Gmina Skępe	Budowa placu zabaw dla dzieci w miejscowości Skępe	2007	Skępe	17 500,00	Budżet województwa
11	Gmina Skępe	Przebudowa drogi gminnej Łąkie - Franciszkowo	2008	Łąkie, Franciszkowo	575 632,60	Budżet województwa/ Fundusz Wsparcia
12	Gmina Skępe	Zakup samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych	2008	Skępe	131 600,00	Środki PFRON / Program wyrównywania różnic między regionami
13	Gmina Skępe	Rzeczowy Program wyrównywania szans edukacyjnych Dzieci i młodzieży w 2008	2008	Gm. Skępe	158 861,00	Środki Budżetu centralnego w ramach programu "Rzeczowy Program wyrównywania szans edukacyjnych Dzieci i młodzieży w 2008"
14	Gmina Kikół	Budowa drogi gminnej nr 170125C Sumin - Lubinek - IV etap	01.07.2004 r. - 28.09.2004 r.	Sumin, Lubinek	1 259 315,26	SAPARD
15	Gmina Kikół	Budowa zespołu dwóch pomostów na Jeziorz Kikolskim	30.06.2004 r. - 24.08.2004 r.	Kikół	79 127,66	SAPARD
16	Gmina Kikół	Adaptacja części budynku remizy OSP na świetlicę wiejską w Moszczonem	08.12.2005 r. - 25.07.2006 r.	Moszczone	64 780,64	Odnowa wsi SPO ROL
17	Gmina Kikół	Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej w Moszczonem wraz z zakupem wyposażenia	14.12.2007 r. - 25.04.2008 r.	Moszczone	34 468,12	Odnowa wsi SPO ROL
18	Gmina Kikół	Budowa boiska wielofunkcyjnego i ogólnodostępnego dla dzieci i młodzieży w Kikole	01.10.2007 r. - 30.05.2008 r.	Kikół	331 116,31	Środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. Modernizacja remontó i inwestycji obiektów sportowych
19	Gmina Kikół	Budowa placu zabaw w Woli - spełnieniem marzeń dzieci"	21.06.2007 r. - 06.09.2007 r.	Wola	13 371,00	Budżet województwa kujawsko - pomorskiego

20	Gmina Bobrowniki	Zagospodarowanie Centrum Bobrownik	2006 r	Bobrowniki	212 268,78	Odnowa wsi SPO ROL
21	Gmina Chrostkowo	Remont najstarszej części budynku Szkoły Podstawowej w Chrostkowie	2008	Chrostkowo	1 388 039,16	Fundusz Wsparcia WFOŚiGW
22	Gmina Chrostkowo	Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Makówiec	2008	Makówiec	450 000,00	FOGR
23	Gmina Chrostkowo	Adaptacja połączona z modernizacją budynku gminnego domu kultury w Chrostkowie	2006	Chrostkowo	642 281,33	Fundusz Wsparcia WFOŚiGW
24	Gmina Chrostkowo	Przebudowa drogi gminnej Ksawery - Wildno	2007	Ksawery - Wildno	96 047,41	FOGR
25	Gmina Chrostkowo	" Walka o godne jutro"	2008	Gmina Chrostkowo	55 155,00	POKL EFS

Realizacja wszystkich wymienionych projektów wynikała z zapisów dokumentów strategicznych gmin i powiatów, takich jak Plany Rozwoju Lokalnego, Strategie Rozwoju itp. Gminy oraz powiaty poza projektami zrealizowanymi w ramach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006 realizują również projekty wynikające z nowego okresu programowania na lata 2007 – 2013 oraz środków krajowych, które przyczyniają się do podnoszenia poziomu życia na terenie LGD.

Mimo dużej aktywności podmiotów publicznych oraz organizacji pozarządowych na obszarze LGD wciąż istnieje potrzeba zwiększenia intensywności prowadzonych działań. Dotyczy to przede wszystkim obecnie dominującej sytuacji prowadzenia projektów na skalę gminną rzadko wykraczającą na obszar całego regionu. W tym zakresie założenia przedmiotowej Strategii dążą do wypełnienia tej luki i uzupełnienia działań prowadzonych na szczeblu lokalnym przez poszczególne samorządy o wspólne zintegrowane działania obejmujące swoim zasięgiem 10 gmin regionu.

2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI (MAKSYMALNIE 20 STRON)

1) wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Lokalna Strategia Rozwoju obejmuje obszar 10 gmin położonych na obszarze spójnej historycznie, kulturowo i przyrodniczo Ziemi Dobrzyńskiej. Obszar LGD obejmuje w tym zakresie 8 gmin wiejskich:

- Czernikowo,
- Obrowo,
- Kikół,
- Tłuchowo,
- Wielgie,
- Bobrowniki,
- Chrostkowo,
- Lipno,

oraz dwie gminy miejsko – wiejskie:

- Skępe,
- Dobrzyń nad Wisłą.

Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju, zgodnie z przepisami art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej dla gmin objętych projektem przedstawia się następująco:

Obrowo.....	0415072
Czernikowo.....	0415032
Kikół.....	0408052
Skępe.....	0408073
Tłuchowo.....	0408082
Wielgie.....	0408092
Dobrzyń nad Wisłą...	0408043
Bobrowniki.....	0408022
Lipno.....	0408062
Chrostkowo.....	0408032

2) uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe;

2.1. Uwarunkowania przestrzenne

Całkowita powierzchnia obszaru Lokalnej Grupy Działania wynosi 1336 km². Największymi gminami regionu są pod tym względem Lipno (210 km²) oraz Skępe i Czernikowo. Do gmin najmniejszych należą natomiast Chrostkowo (74 km²) oraz Bobrowniki.

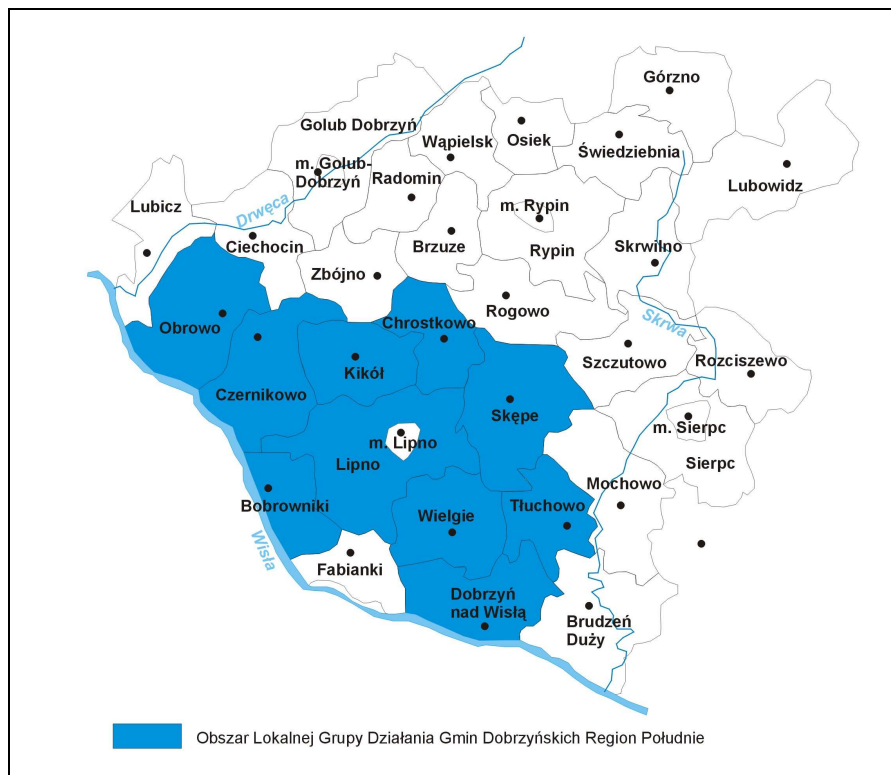
Tab. Powierzchnia gmin wchodzących w skład LGD.

Gminy	Powierzchnia [km²]
Bobrowniki	96
Chrostkowo	74
Czernikowo	169
Dobrzyń nad Wisłą	115
Kikół	98
Lipno	210
Obrowo	162
Skępe	179
Tłuchowo	99
Wielgie	134

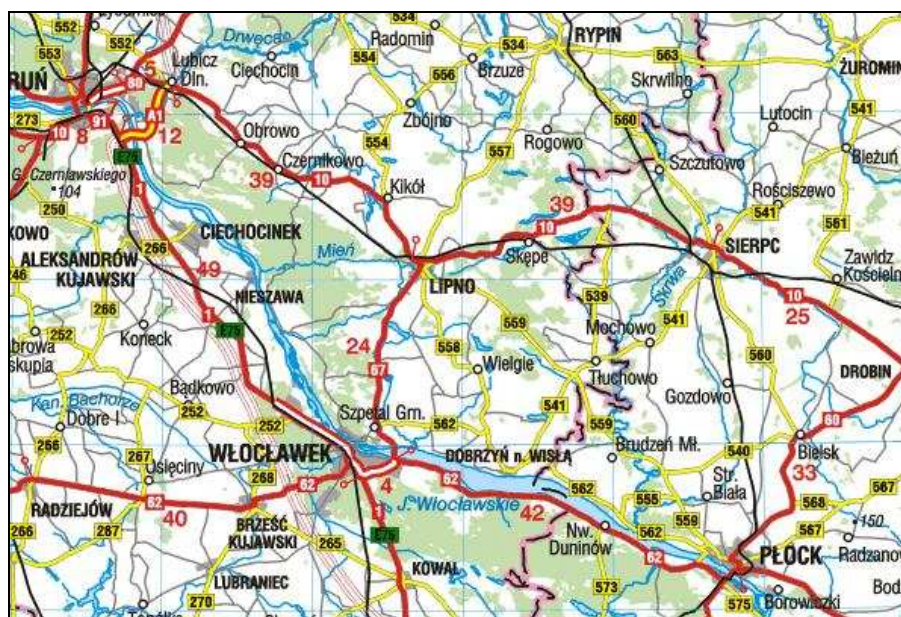
Gminy LGD, będące przedmiotem analizy przyrodniczej wchodzi w skład powiatu – toruńskiego (gmina Czernikowo i Obrowo) oraz powiatu lipnowskiego (gmina Dobrzyń nad Wisłą, Tłuchowo, Skępe, Wielgie, Kikół, Bobrowniki, Lipno, Chrostkowo) należących do województwa kujawsko-pomorskiego. Obszar Lokalnej Grupy Działania zajmuje południowo-wschodnią część województwa sąsiadując z terenami 6 innych powiatów w tym przylegając do terenów należących do województwa mazowieckiego. Gminy LGD sąsiadują w tym zakresie z gminami:

- od północy – Ciechocin, Zbójno (powiat golubsko - dobrzyński) oraz Brzuze i Rogowo (powiat rypiński),
- od wschodu – Szczutowo, Mochowo (powiat sierpecki, woj. mazowieckie) oraz Brudzeń Duży (powiat ziemski płocki, województwo mazowieckie),
- od południa – gm. wiejska Włocławek i gmina Fabianki (powiat włocławski),
- od zachodu – gmina Lubanie (powiat włocławski) oraz gminy: Waganiec, Raciążek, Nieszawa, Ciechocinek (powiat aleksandrowski),
- od północnego – zachodu – gminy: Lubicz i Wielka Nieszawka (powiat toruński ziemski)

Ponadto położenie obszaru objętego Strategią charakteryzuje bliskość dużych aglomeracji miejskich: Torunia i Włocławka oraz położenie wzdłuż ważnej trasy komunikacyjnej Toruń – Warszawa.

Rys. Usytuowanie LGD na tle Ziemi Dobrzyńskiej.

Rys. Położenie obszaru LGD w regionie.

2.2. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze

Obszar LGD położony jest w środkowej i południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w obrębie trzech głównych jednostek geograficznych: południowa część obszaru znajduje się w Kotlinie Toruńskiej, wschodnia jego część leży na Pojezierzu Dobrzyńskim a części gminy Obrowo położona jest w Dolinie Drwęcy. Dzięki takiemu położeniu obszar ten odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu. W części północnej i wschodniej przeważa płaska i falista wysoczyzna morenowa, którą urozmaicają pagórki i wzgórza moren czołowych, jak również liczne formy wklęsłe: rynny polodowcowe i zagłębienia wytopiskowe. Dominującą wklęsłą formą rzeźby jest głęboka i rozległa Dolina Wisły oraz Dolina Drwęcy, obie z wykształconymi systemami taras pradolinnych i dolinnych. Jednocześnie skutkuje to bardzo urozmaiconymi walorami krajobrazowymi (część regionu uzyskała z tego powodu nazwę „Szwajcarii Dobrzyńskiej”) oraz licznymi jeziorami które wraz z piękną krawędzią Kotliny Toruńskiej stanowią o głównej atrakcji turystycznej tego obszaru.

Podstawowym materiałem, z którego powstały gleby występujące na obszarze LGD są: gliny zwałowe, piaski zwałowe, żwiry i piaski wodnolodowcowe. Wśród nich rozrzucone są płatami osady czwartorzędu, takie jak torfy i aluwia rzeczne.

Wśród klasy bonitacyjnych gruntów ornych na terenie LGD dominują gleby klas IV, V i VI przy niewielkim udziale gleb klas najlepszych. Największy odsetek zajmują gleby klasy VI – 23,98 % powierzchni oraz klasy IV a – 23,19 %. Brak jest natomiast na terenie LGD gleb klasy I przy jednoczesnym bardzo niewielkim udziale gleb klasy II.

W przypadku klas bonitacyjnych dla użytków zielonych zdecydowanie dominują na obszarze LGD gleby klasy V stanowiąc prawie 56 % powierzchni tych użytków. Brak jest natomiast gleb klasy I i II przy jednoczesnym bardzo niewielkim udziale gleb klasy III.

Ogólnie należy stwierdzić, iż warunki glebowe w regionie należy zaliczyć do średnich na tle województwa. W przestrzeni rolnictwa regionu dominują gleby klasy IV. Zaznacza się w tym zakresie lepsza jakość gleb na obszarach położonych wzdłuż doliny Wisły – gleby klasy I-III i gorsza jakość gleb w północnej części obszaru.

Duża zmienność gleby występująca na obszarze LGD powoduje urozmaicenie składu gatunkowego drzewostanów. Cechą charakterystyczną jest mozaika siedlisk. Do najczęściej spotykanych należy bór świeży, także obserwuje się duży udział boru mieszanego świeżego, boru suchego i lasu mieszanego. Głównym gatunkiem jest sosna. W sporej części występuje również dąb, olcha, jesion, klon, brzoza, buk i inne gatunki liściaste. Wiek drzewostanu jest bardzo różny od młodszych klas wiekowych (20 – 40, 40 – 60), po średnie (60- 80) i starsze. Na wielu obszarach przeważa drzewostan o młodych i średnich klasach wiekowych.

Obszaru objęty LSR jest dosyć ubogi pod względem zasobów leśnych – średnia lesistość kształtuje się na poziomie 27,7 % ale mimo tego jest wyższa od średniej lesistości dla województwa kujawsko – pomorskiego (23,2%). Udział lasów i gruntów leśnych kształtuje się bardzo różnorodnie w poszczególnych gminach analizowanego obszaru.

Tab. Lesistość obszaru LGD

Nazwa obszaru	Powierzchnia lasów i gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]
Czernikowo	7 873,0	45,1
Dobrzyń nad Wisłą	275,2	2,4
Kikół	225,7	2,3
Obrowo	6 380,0	38,6
Skepe	7 230,8	39,8
Tłuchowo	1 778,3	17,7
Wielgie	2 506,1	18,5
Lipno	4 890,2	22,9
Bobrowniki	4 918,0	51,0
Chrostkowo	868,2	11,6
Obszar LGD	36 945,5	27,7
województwo kujawsko - pomorskie	427 601,8	23,2

Zródło : GUS 2007

Najmniejszym udziałem obszarów leśnych charakteryzuje się gmina Kikół i Dobrzyń nad Wisłą – kolejno 2,3 i 2,4 %. Są to gminy o najniższej lesistości w województwie z drzewostanem często nie przydatnym (ze względu na wiek oraz wilgotne stanowisko) do zagospodarowania turystycznego. Największy wskaźnik lesistości ma gmina Bobrowniki (51 %) i Czernikowo (45,1 %), na terenie których największe kompleksy leśne występują w obrębie Kotliny Toruńskiej. Na ich obszarze przeważają tereny leśne zaliczane do dwóch kategorii z punktu widzenia przydatności dla potrzeb turystyki i wypoczynku: II (tereny przydatne dla turystyki) i III (lasy mało przydatne). Bardzo wysokim wskaźnikiem lesistości odznaczają się również gminy Obrowo (38,6 %) i Skepe (39,8%).

Obszar Ziemi Dobrzyńskiej charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem warunków abiotycznych (rzeźby terenu, typów i rodzajów gleb, stosunkami wodnymi, mikroklimatem), co wpływa na różnorodność fauny. Ważną funkcję, jako korytarz ekologiczny środkowej Europy spełnia m.in. dolina Wisły. Występują tu wszystkie gatunki charakterystyczne dla niżu Polski, z czego ważną grupę stanowią gatunki północne i bardziej ciepłolubne gatunki południowe. Spotykane są również rzadkie (również reliktywne) gatunki żyjące na torfowiskach i zbiorowiskach kserotermicznych. Do zwierząt objętych ochroną, występujących na omawianym obszarze należą m.in. następujące gatunki: bóbr europejski, wydra, nietoperze, kret, zając bielak, jeże, paż królowej, jelonek rogacz, traszka

grzebieniasta, rzekotka drzewna, sowy, orły bieliki, myszołowy. Wiele z wymienionych wyżej gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Flora Ziemi Dobrzyńskiej cechuje się dużą bioróżnorodnością, na co wpływa głównie naturalne zróżnicowanie warunków abiotycznych, takich jak rzeźba terenu, typy i rodzaje gleb, mikroklimat i stosunki wodne. Najliczniej są reprezentowane gatunki roślin elementu środkowoeuropejskiego, czyli rośliny ograniczone należące swym zasięgiem geograficznym głównie do obszaru Europy Środkowej. Specyfikę regionu najbardziej podkreślają (z roślin o subkontynentalnym typie zasięgu): zawilec wielokwiatowy, dziurawiec skąpolistny, naparstnica zwyczajna, goździk piaskowy, miodunka wąskolistna oraz łyszczec baldachogronowy i inne.

Wśród przedstawicieli flory wiele gatunków reprezentuje również element borealny. Tu do największych osobliwości w skali Polski należą przeżytki z chłodnych okresów klimatycznych, czyli relikty glacialne: gwiazdnica grubolistna, turzyca strunowa, wierzba borówkolistna, fiołek torfowy, wierzba śniada i brzoza niska. Cenną ostoją reliktyw glacialnych jest rezerwat „Torfowiska Mieleńskie” w okolicach Skępego, gdzie występuje aż dziesięć gatunków reliktowych.

Występują również rzadkie i bardzo rzadkie gatunki reprezentujące element pontyjski. Są to głównie rośliny kserotermiczne (ciepłolubne) występujące na „stepowych” murawach na zboczach doliny Wisły: ostnica Jana, aster gawędka, dziewanna fioletowa, dzwonek syberyjski, czyściec kosmaty.

Do gatunków roślin objętych ochroną całkowitą należą m.in.: jarzab szwedzki, cis pospolity, bluszcz pospolity, wawrzynek wilczelyko, dziewięciśł bezłodygowy, goździk kosmaty, kruszczyk rdzawoczerwony, grązel żółty, listera jajowata, ożorka zielona, storczyk szerokolistny, węży mord stepowy.

Wśród gatunków objętych ochroną częściową są m.in.: bagno zwyczajne, wilżyna ciernista, konwalia majowa, kocanki piaskowe, porzeczka czarna, paprotka zwyczajna, turzyca piaskowa.

Obszar objęty analizą LSR należy do regionów umiarkowanie zasobnych w wody powierzchniowe. Przeważająca część terenu objętego analizą przyrodniczą należy do dorzecza Wisły. Rzeka przepływa przez teren czterech gmin obszaru LGD - znajdującej się na południu gminy Dobrzyń nad Wisłą (na wysokości której tworzy Zbiornik Włocławski) i leżących na północnym-zachodzie gmin Czernikowo, Bobrowniki i Obrowo (wchodzą w skład ich południowo-zachodniej granicy). Wisła płynie przez obszar województwa kujawsko-pomorskiego na długości 205,3 km., z czego 21,7 km przypada na Zbiornik Włocławski. Poniżej ujścia Tążyny rzeka jest uregulowana i

obwałowana, a szerokość koryta osiąga 300 – 500 m. Ponad 40 km odcinek rzeki, pomiędzy zaporą we Włocławku a Tążyną, ma naturalny, prawie dziki charakter.

Z innych rzek o większym znaczeniu znajdujących się na omawianym obszarze należy wymienić rzekę Mień, Ruziec, Skrwę.

Rynny jeziorne stanowią znaczną część obszaru gminy Czernikowo. Ważnym elementem hydrograficznym i przyrodniczym jest spora ilość mokradeł i łąk. Umiarkowanie zasobne w wody powierzchniowe są gminy Kikół, Wąpielsk i Skępe. Większość z jezior gminy Kikół charakteryzuje się brakiem zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego. Są to przeważnie jeziora z porośniętą częściowo linią brzegową i trudnym dostępem do wody. Brakiem jezior i stosunkowo uboga siecią wód powierzchniowych charakteryzuje się gmina Tłuchowo. Stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe jest również obszar gminy Chrostkowo i Obrowo – występują niewielkie ciekі, o niskich przepływach, brakuje również większych jezior. Dwa największe (Osieckie i Dzikowskie) są intensywnie wykorzystywane turystycznie – występują tu ośrodki wypoczynkowe i budownictwo jednorodzinne, plaże i kąpieliska. W Silnie, na skutek napływu wód gruntowych do wyrobiska, z którego wydobywano żwir na budowę pobliskiej autostrady A1 powstał sztuczny zbiornik wodny o powierzchni ok. 7 ha. Od kilku lat jest on zarybiany i wykorzystywany wędkarsko przez Toruńskie Towarzystwo Wędkarskie. Stosunkowo ubogą siecią wód powierzchniowych odznacza się także gmina Dobrzyń nad Wisłą. Leży ona na obszarze wododziałowym Wisły, a jej największym potencjalnym walorem turystycznym jest Zbiornik Włocławski (korzystne warunki do lokalizacji zagospodarowania turystyczno – sportowego, występująca w strefie brzegowej lub sąsiedztwie szata roślinna).

Większe jeziora występujące na obszarze objętym analizą to: Mazowsze, Chalińskie, Kikolskie, Konotopie, Moszczonne, Steklin, Likieckie, Łąkie, Sarnowskie, Skępskie Wielkie, Święte, Tupadłowskie, Orłowskie. Cztery z nich posiadają powierzchnie powyżej 100 ha. Są to: jezioro Chalińskie (powierzchnia 122,5 ha), jezioro Steklin (powierzchnia 112,9 ha), jezioro Łąkie (110,2 ha) i jezioro Skępskie Wielkie (120,0 ha).

Poniżej przedstawiono opis jezior występujących na analizowanym obszarze, zbadanych przez WIOŚ do 2006 roku.

Tab.3 Stan czystości jezior obszaru LGD

Nazwa Jeziora	Nazwa gminy	Zlewnia	Powierzchnia (ha)	Objętość (tys. m ³)	Głębokość maks. (m)	Klasa czystości	Kategoria podatności na degradację	Lata badań
Mazowsze (Kijaszkowo)	Czernikowo	Lubianka Drwęca	31,6	545,3	3,7	poza klasą	poza kategorią	1997
Zacisze	Czernikowo	Fryba Wisła	12,8	512,0	11,5	II	III	2004
Chalińskie	Dobrzyń nad Wisłą	Świnka Wisła	122,5	1929,2	3,7	poza klasą	poza kategorią	2003, 1996, 1987
Kikolskie	Kikół	Lubianka Drwęca	72,1	2604,0	6,5	III	III	2006, 1998, 1991
Konotopie	Kikół	Lubianka Drwęca	49,5	2929,9	16,0	II	II	2006 1991
Moszczonne	Kikół	Ruziec Drwęca	55,5	7408,5	34,0	II	II	1997, 1988
Steklin	Kikół	Lubianka Drwęca	112,9	12045,6	18,5	poza klasą	II	2002, 1995, 1986
Likieckie	Skępe	Mień Wisła	52,5	575,6	1,2	poza klasą	-	1993
Łąkie	Skępe	Mień Wisła	110,2	6081,2	16,3	III	II	2003, 1996, 1987
Sarnowskie (Radziochy)	Skępe	Mień Wisła	52,0	1708,2	6,0	III	III	2003, 1996, 1991
Skępskie Małe	Skępe	Mień Wisła	15,8	157,0	2,0	poza klasą	poza kategorią	2002, 1995, 1985, 1982
Skępskie Wielkie	Skępe	Mień Wisła	120,0	3349,0	4,0	III	poza kategorią	2002, 1995, 1985, 1982
Święte	Skępe	Mień Wisła	32,1	492,1	2,8	poza klasą	poza	2002, 1995, 1985,

							kategorią	1982
Tupadłowskie	Wielgie	Święty Strumień Wisła	43,1	324,0	324,0	poza klasą	poza kategorią	1999

Źródło: WIOŚ w Bydgoszczy

Rejon objęty LSR odznacza się nadmiernym zanieczyszczeniem wód powierzchniowych (element przyrodniczy najbardziej zdegradowany antropogenicznie na omawianym obszarze). Jednym z zagrożeń dla środowiska wodnego jest gospodarka rolna. Dotyczy to przede wszystkim rejonów o dużym udziale użytków rolnych (gmina Dobrzyń nad Wisłą, Kikół czy Tłuchowo). Wiąże się to głównie z nawożeniem mineralnym i stosowanymi środkami ochrony roślin. Są one tylko częściowo przyswajane przez glebę, reszta natomiast przedostaje się do wód gruntowych i powierzchniowych, zanieczyszczając je i przyspieszając proces eutrofizacji. Mała lesistość charakteryzująca obszar niektórych gmin, wpływa dodatkowo na większą podatność na degradację zbiorników wodnych. Oprócz zanieczyszczeń przestrzennych związanych z rolnictwem, kolejnym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych jest nieuregulowana i niekompleksowa gospodarka ściekowa: rozwój sieci wodociągowej bez jednoczesnego wystarczającego rozwoju sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, czego efektem jest wprowadzanie ścieków nieoczyszczonych (lub oczyszczonych niewystarczająco) do wód. Problem ten dotyczy wszystkich gmin objętych LSR.

Z czternastu jezior badanych do 2006 roku przez WIOŚ, występujących na obszarze LGD tylko trzy: Jezioro Zacisze, Moszczonne i Konotopie zostały zakwalifikowane do II klasy czystości, cztery: Kikolskie, Łąkie, Sarnowskie i Skąpskie Wielkie zostały zaliczone do klasy III. Wody pozostałych jezior uznano za pozaklasowe.

Wody największej rzeki omawianego obszaru – Wisły, na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ (stan na 2006 rok) zostały zaliczone na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, na 4 stanowiskach pomiarowych do III zadowalającej klasy jakości, a na trzech do IV niezadowalającej. Wody Zbiornika Włocławskiego kwalifikują się do II (w części reolimnicznej zbiornika) i wysokiej I klasy czystości (w części limnicznej zbiornika). Wody pozostałych rzek regionu zakwalifikowano do III i IV klasy czystości.

Stan czystości powietrza atmosferycznego można uznać za stosunkowo dobry. Pod względem warunków aerosanitarnych obszar objęty LSR znajduje się w stosunkowo korzystnej sytuacji - nie występują większe źródła emisji zanieczyszczeń energetycznych i technologicznych. Wiąże się to z brakiem dużych obiektów przemysłowych na terenach obszaru LGD.

Obszar objęty LSR charakteryzuje się brakiem właściwej gospodarki odpadami. System zbierania i wywozu odpadów jest zorganizowany tylko częściowo. W gminie Wielgie, np.

zorganizowany system zbiórki odpadów nie funkcjonuje w ogóle. Brakuje selektywnej zbiórki i segregacji odpadów, która ograniczyłaby ilość odpadów do składowania, pozwalając w większym stopniu wykorzystać odpady stanowiące surowiec wtórny. Selektywne gromadzenie odpadów ograniczyłoby również uciążliwe oddziaływanie wysypisk. Częściowo tylko zorganizowany system zbierania odpadów powoduje spalanie dużej części odpadów przez mieszkańców w kotłach własnych lub wywożenie ich na dzikie wysypiska. Gmina Obrowo korzysta z wysypisk poza terenem gminy: w Toruniu i Lipnie.

Ogółem na obszarze LGD znajduje się 37 534,2 ha podlegających prawnej ochronie. Na analizowanym obszarze nie występuje żaden park narodowy, ani parki krajobrazowe. Wśród obszarów prawnie chronionych największą powierzchnię stanowią tereny obszarów chronionego krajobrazu. Wśród gmin objętych analizą najwięcej terenów prawnie chronionych znajduje się w gminie Czernikowo oraz Skępe i Wielgie. Żadnych obszarów prawnie chronionych nie posiada gmina Dobrzyń nad Wisłą i Tłuchowo. Poniższa tabela przedstawia zsumowane wartości dla obszarów przyrody i różnorodności biologicznej obszaru LGD.

Obszary prawnie chronione	Powierzchnia (ha)
ogółem	37 534,2
Parki narodowe	0
Rezerваты przyrody	30,8
Parki krajobrazowe razem	0
Obszary chronionego krajobrazu	36675
Użytki ekologiczne	48,8
Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe	780
Pomniki przyrody	Liczba (sztuki)
Ogółem	35

Źródło: GUS 2007 rok

Na obszarze LGD występują następujące formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, pomniki przyrody.

2.3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe

2.3.1 Uwarunkowania historyczne

Charakterystyczną cechą Ziemi Dobrzyńskiej a jednocześnie przyczynkiem do ukształtowania się jej jako odrębnego regionu jest jej jednorodna - wyjątkowo ciekawa i burzliwa przeszłość

historyczna, nawiązująca do początku istnienia państwa Polskiego i czasów średniowiecznych. Początki istnienia Ziemi Dobrzyńskiej, to bowiem wyjątkowo trudny dla niej czas, głównie z powodów niszczycielskich napadów ze strony Prusów i Litwinów. Sytuację polityczną w XIII wieku utrudniało ponadto sąsiedztwo Krzyżaków, których agresywne plany nie ograniczały się tylko do północnych terenów pruskich, lecz również obejmowały Kujawy i Ziemię Dobrzyńską. W tym to okresie dzięki dużemu znaczeniu w systemie administracyjnym kraju jako ziemi granicznej w północno - zachodniej części Polski oraz burzliwym związkom z sąsiadami obszar Ziemi Dobrzyńskiej wykształcił swoje własne charakterystyczne cechy odróżniające go od pozostałych części Polski. W tym czasie obszar ten zmieniał kilkakrotnie swoją przynależność Państwową przede wszystkim w wyniku sporów Polsko – Krzyżackich.

Tereny te już w X wieku wchodziły w skład państwa polskiego kiedy to obszar ten w okresie XI – XII wieku związany był z Mazowszem Płockim wchodzącym w zakres dzielnicy mazowieckiej. Z okresu monarchii pierwszych Piastów źródła pisane z XIII w. wymieniają trzy grody: Dobryń nad Wisłą, Starorypin i Steklin. Od zarania dziejów region ten będąc regionem granicznym Państwa Polskiego była narażony na najazdy nieprzyjaciół przede wszystkim z zachodu. W pierwszych latach państwowości polskiej dotyczyło to najazdów Prusów. Dla zabezpieczenia przed nimi i dokonania chrystianizacji Prusów w Dobrzyniu osadzony został zakon rycerski Braci Dobrzyńskich który w 1235 roku połączył się z Krzyżakami. W kolejnych latach sąsiedztwo zakonu zaciążyło na losach tych ziem, które doświadczyły wielu najazdów i grabieży krzyżackich. Ostatecznie kres położył im dopiero II pokój toruński w 1466 roku. Od tego momentu notuje się szybki rozkwit gospodarczy tego regionu przypadający na kres XV – XVII wieku, kiedy to jego kres położyły ciągle wojny zwłaszcza ze Szwecją i Rosją.

W okresie lat 1773 – 1919 większość obszaru Ziemi Dobrzyńskiej przynależała do Zaboru Rosyjskiego. Do XVIII wieku Ziemia Dobrzyńska stanowiła w Rzeczypospolitej szlacheckiej odrębną jednostkę administracyjną, z własnym sejmikiem szlacheckim i dzieliła się na powiaty: dobrzyński, lipnowski i rypiński. Uchwałą Sejmu z 1717 roku została ona przyłączona do województwa brzesko - kujawskiego, a następnie inowrocławskiego. Pierwsze niewielkie zmiany terytorialne Ziemi Dobrzyńskiej, nastąpiły w 1722 roku. W wyniku rozbiorów w 1796 roku nastąpiło zarządzenie, na mocy, którego wszystkie dobra królewskie, starościńskie i kościelne zostały wzięte pod zarząd państwowy i podporządkowane administracji dóbr dobrzyńskich i trąbińskich. Dobra, które były w rękach polskich tenutariuszy lub dzierżawców, zostały oddane obywatelom niemieckim. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę od 1918 roku Ziemia Dobrzyńska staje się znowu integralną częścią nowopowstałej Polski. Jednak okres międzywojenny z uwagi na peryferyjne położenie i znaczne oddalenie od ośrodków decyzyjnych kraju stanowi mało korzystny okres przede

wszystkim dla jego rozwoju gospodarczego, czego skutki są widoczne jeszcze długo po zakończeniu II wojny światowej. W tym okresie Ziemi Dobrzyńska znalazła się w województwie warszawskim a od 1938 roku w pomorskim.

Kolejne zmiany w tym zakresie nastąpiły w 1955 roku gdzie z części powiatów lipnowskiego i rypińskiego utworzono powiat golubsko – dobrzyński. Podział ten przetrwał do 1975 roku kiedy to zlikwidowano powiaty i analizowany obszar znalazł się na obszarze 4 województw co znacznie utrudniło podtrzymywanie więzi i tradycji związanej z Ziemią Dobrzyńską.

Obecnie obszar ten położony jest niemal w całości w województwie kujawsko – pomorskim – jedynie jego wschodnie granice przebiegają przez gminy województwa mazowieckiego.

2.3.2. Uwarunkowania kulturowe

Dziedzictwo kulturowe to zarówno dobra materialne, jak i wszelkie dziedzictwo o charakterze niematerialnym. Bogata historia obszaru Lokalnej Grupy Działania wpłynęła na zaistnienie wielu dóbr kultury niematerialnej jak zwyczaje, tradycje, legendy, imprezy kulturalne i umiejętności mieszkańców. Wśród zwyczajów wyróżnić można zachowane dość powszechnie (szczególnie na wsi) zbieranie się mieszkańców przy kapliczkach na tzw. „majowych”. Mieszkańcy śpiewają pieśni religijne, modlą się. Jest to również okazja do wymiany informacji i dyskusji o bieżących sprawach i życiu wsi. Wiele historii i legend powiązanych jest z miejscami kultury materialnej, jak grodziska, zamki, pałace czy kościoły.

Ważnym elementem analizy kulturowej tego obszaru jest także kwestia odrębności etnicznej ludności. Dobrzyniacy, tworzą odrębną grupę etnograficzną pozostającą w bliskim związku z Kujawami pod względem gwarowym. Dobrzyniacy, podobnie jak Chełminiacy, wchodzi w skład pierwotnej grupy plemiennej pomorskiej. Dialektolodzy traktują Kujawy, ziemię dobrzyńską i chełmińską jako jedną całość narzecze chełmińsko-dobrzyńskie. Sprawa odrębności kulturowej i dialektologicznej łączy się z procesami osadniczymi. Na tereny ziemi dobrzyńskiej napływali w ciągu wieków osadnicy z różnych stron: z Mazowsza, z Niemiec, z innych regionów kraju (Kieleckie, okolice Warszawy, Kurpie), repatrianci z za Buga, z Lubelskiego. Przywozili ze sobą swoje obyczaje, inną mowę, mieszając się z ludnością ziemi dobrzyńskiej. Ciągłe zmiany osadnicze nie sprzyjały kształtowaniu się odrębnej kultury regionu.

Z inicjatywy Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej oraz Urzędu Miasta w Dobrzyniu powstał projekt stroju dobrzyńskiego, nawiązujący do tradycyjnego stroju noszonego na tym terenie przez ludność dobrzyńską, którego wzór był zatracany jednak stopniowo z biegiem lat. Strój kobiecy składa się z koszuli z białego płótna, halki, kaftana wykonanego z sukna, batystowej kryzy, fartuszka

i spódnicy, która mogła mieć kolor beżowy, zielony, niebieski, pomarańczowy lub bordowy. Szyję zdobiły czerwone korale. Noszono także gorset, białe pończochy, a na nogach skórzane trzewiki. Na zwinięty warkocz wkładano toczek. Strój męski składał się z koszuli, spodni i czamary uszytych z granatowego sukna oraz butów z długimi cholewkami. Głowę zdobił czarny filcowy kapelusz z pawim piórkim lub rogatywka obszyta barankiem.

Fot. Strój dobrzyński

Istnieje także wiele tradycji, szczególnie dotyczących przygotowywania tradycyjnych potraw kulinarnych, jak masło, chleb, sery, kluski, ciasta i nalewki. Na terenie LGD wytwarza się obecnie szereg produktów lokalnych, które podkreślają odrębność obszaru i stanowią o jego atrakcyjności w kontekście rozwoju turystyki wiejskiej. W 2007 roku zostało wydane opracowanie „Smaki Ziemi Dobrzyńskiej”, w którym zebrano przepisy kulinarne na tradycyjne produkty spożywcze obszaru LGD. Są to między innymi: kiełbasa skrzypkowska (pachtarna), śliwowica osiecko – nadwiślańska, ryby wędzone (z lokalnych jezior), sadło w koszulce z przyprawami, szynka wiejska, bułeczki i rogaliki drożdżowe.

W regionie organizowanych jest szereg imprez promujących regionalne tradycje kulinarne. Jest to o tyle ważne że istnienie tych walorów jest jednak słabo rozpowszechnione, wytwarzane są one na potrzeby własnego gospodarstwa domowego, ewentualnie rodziny czy najbliższych znajomych, sąsiadów. Mieszkańcy wytwarzający tradycyjne potrawy nie dostrzegają ich potencjału, szans jakie się z nimi wiążą, możliwości ich wykorzystania i ogromnej wartości.

Obiekty kultury materialnej

Specyfika położenia obszaru LGD odcisnęła głębokie piętno w tutejszym krajobrazie kulturowym, co wyraża się sposobach użytkowania przestrzeni, charakterze osadnictwa jak i na stylu poszczególnych obiektów. Zestawienie obiektów i zespołów kultury materialnej LGD Gmin Dobrzyńskich przedstawia się następująco:

Miejscowość	Obiekt / zespół kultury materialnej
Gmina Czernikowo	
Czernikowo	☐ Gotycki kościół z 1370 roku
Makowiska, Włęcz, Wilcze Kąty	☐ Domy drewniane z I połowy XX wieku, zagrody, budynku gospodarskie
Steklin, Steklinek, Nowogródek, Wilcze Kąty	☐ Dworki;
Mazowsze	☐ Ewangelicki dom modlitw
	☐ Neogotycki kościół
Gmina Dobrzyń nad Wisłą	
Dobrzyń nad Wisłą	☐ Grodzisko (Góra Zamkowa) ☐ kościół pofranciszkański z XIV wieku kościół pofranciszkański z XIV wieku ☐ kościół drewniany o konstrukcji zębowej wybudowany w II połowie XVIII wieku ☐
Mokowo	☐ kościół murowany z początku XX wieku ☐ grodzisko nizinne pierścieniowe z XI wieku
Bachorzewo	☐ drewniany dworek otoczony parkiem z II połowy XIX wieku
Dyblin	☐ dwór klasycystyczny otoczony parkiem wzniesiony ok. 1825 roku
Krojczyń	☐ dworek z początku XX wieku
Płomiany	☐ zespół parkowo-dworski (obejmujący klasycystyczny dwór) z początku XIX wieku dawna karczma;
Krępa	☐ grodzisko wyżynne stożkowe datowane na II-III okres wczesnośredniowieczna zespół kościoła p.w. MB Nieustającej Pomocy, dawny zbór ewangelicki (1740 r.);
Zawionki	☐ młyn wodno-elektryczny drewniany wybudowany w 1920 roku
Łagiewniki	☐ miejsce męczeństwa Polaków w grudniu 1944 roku
Gmina Kikół	
Cieluchowo	☐ murowany dwór z 1933 roku
Hornówko	☐ zespół dworsko-pałacowy (obejmujący m.in. murowany dwór z drugiej połowy XIX wieku)
Kikół	☐ zespół pałacowo-parkowy ☐ kościół rzymskokatolicki z 1904 -1909 roku
Lubiń	☐ zespół pałacowo-parkowy
Niedźwiedź	☐ murowany dwór z połowy XIX wieku
Sumin	☐ zespół dworsko-parkowy ☐ kościół z ok. 1325 roku
Trutowo	☐ zespół dworsko-parkowy ☐ zespół klasztorny Karmelitów z pierwszej połowy XVIII wieku
Wola	☐ zespół dworsko-parkowy z końca XIX wieku
Wolęcin	☐ zespół dworsko-pałacowy
Grodzeń	☐ kaplica z 1778 roku
Gmina Obrowo	
Obrowo	☐ dwór z XIX wieku
Dobrzejewice	☐ zespół dworsko – pałacowy; ☐ kościół neogotycki z 1893 roku
Łążyn	☐ zespół dworsko – pałacowy;
Zębowo	☐ zespół dworsko – pałacowy;
Teren całej gminy	☐ liczne chaty chłopskie pochodzące z XIX wieku
Gmina Skępe	
Skępe	☐ zespół sakralny kościoła i klasztoru Ojców Bernardynów pochodzący z 1510 roku ☐ barokowo-klasycystyczne kamieniczki pochodzące z XVIII i XIX wieku ☐ budynek nadleśnictwa datowany na początek XIX wieku ☐ pozostałości dawnego zajazdu klasztorowego z początku XIX wieku ☐ średniowieczne grodzisko
Czermno,	☐ drewniane chaty chłopskie z początku XX wieku

Franciszkwów, Likiec, Wólka, Żuchowo	
Łąkie	☐ kaplica
Wólka	☐ kaplica
Szczękarzewo	☐ krzyż choleryczny z 1831 roku
Babie Ławy	☐ grodzisko średniowieczne
Gmina Tłuchowo	
Jasień, Kamień, Kmieca, Kołobukowo, Kozioróg Rzeczny,	☐ zespoły dworsko-parko we;
Tłuchowo	☐ zespół dworski; ☐ zespół kościoła parafialnego obejmujący m.in. murowany kościół rzymskokatolicki, murowaną dzwonnice (z lat 1886-1888), plebanie z końca XIX wieku i przykościelny cmentarz z połowy XIX wieku ☐ drewniane domy z XIX wieku
Gmina Wielgie	
Czarne	☐ późnoklasycystyczny dwór ☐ drewniany kościół klasycystyczny
Witkowo	☐ zespół dworsko-parkowy
Nowa Wieś	☐ drewniany dwór
Oleszno	☐ murowany dwór
Zaduszniki	☐ zespół pałacowo-parkowy ☐ kościół murowany
Wylazłowo	☐ murowany dwór
Wielgie	☐ kościół drewniany z XVIII wieku ☐ gorzelnia murowana ☐ młyn murowany
Gmina Chrostkowo	
Nietrzeba	☐ drewniany młyn wodny
Nowa Wieś	☐ spichlerz podworski
Głęboczek	☐ spichlerz murowany
Janiszewo	☐ kaplica murowana z połowy XIX wieku
Chrostkowo	☐ - kościół drewniany pod wezwaniem świętej Barbary z 1700 roku wraz z dzwonnica i kostnica parafialną i murowaną plebania z lat 1920 - 25 oraz cmentarzem rzymsko-katolickim z I połowy XIX wieku
Gmina Bobrowniki	
Bobrowniki	☐ ruiny zamku krzyżackiego
Teren gminy	☐ liczne chaty chłopskie z XIX, XX wieku
Gmina Lipno	
Brzeźno	☐ kościół drewniany z XVIII wieku ☐ kościół murowany pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej
Ostrowite	☐ kościół drewniany pod wezwaniem św. Mateusza z XVIII wieku
Karnkowo	☐ kościół murowany z XVIII wieku
Maszewo, Barany, Radomice	☐ kaplice
Jankowo, Karnkowo, Rumunki, Głodowo, Trzebiegoszcz	☐ chałupy chłopskie, skanseny

3) ocena społeczno-gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej;

3.1. Społeczność lokalna na obszarze LGD.

a) liczba ludności,

Według danych z 2006 roku, całkowita liczba ludności obszaru LGD wynosi 70 737 osoby, z czego 5 800 osób stanowi ludność miejska a 64 937 mieszkańców ludność wiejska. Największymi pod względem liczby ludności gminami regionu są gminy Lipno, Czernikowo i Dobrzyń nad Wisłą. Do gmin najmniejszych należą natomiast gminy Bobrowniki oraz Chrostkowo.

Tab. Liczba ludności gmin obszaru LGD zameldowanej na pobyt stały, stan na 31.12.2006

Gmina	Ludność wiejska	Ludność miejska	Ludność ogółem
Bobrowniki	3071	0	3071
Chrostkowo	3140	0	3140
Czernikowo	8426	0	8426
Dobrzyń nad Wisłą	5752	2284	8036
Kikół	7373	0	7373
Lipno	11513	0	11513
Obrowo	10147	0	10147
Skepe	4133	3516	7649
Tłuchowo	4678	0	4678
Wielgie	6704	0	6704
Ogółem	64937	5800	70737

b) struktura wieku ludności

Analizując strukturę wieku ludności obszaru LGD oparto się o aktualne (2007 r.) dane GUS dotyczące ekonomicznych grup wieku ludności według podziału na ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Z analizy tych danych wynika, iż ludność analizowanego obszaru charakteryzuje się korzystną strukturą wieku – korzystniejszą niż średnia dla całego województwa. Dotyczy to zjawiska większego udziału w populacji ludności młodej w wieku przedprodukcyjnym, która stanowi obecnie 24,00 % wszystkich mieszkańców przy 20,41 % dla województwa i tym samym mniejszego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, która na obszarze LGD stanowi 13,53 % wszystkich mieszkańców a w województwie 15,01 %. Następstwem tego stanu rzeczy są korzystne perspektywy co do rozwoju nie tylko społecznego ale także ekonomicznego obszaru Ziemi Dobrzyńskiej.

Tab. Struktura wieku ludności obszaru LGD.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
	[osoba]	%	[osoba]	%	[osoba]	%
Bobrowniki	810	26,96	1 852	61,65	342	11,38
Chrostkowo	726	23,94	1 807	59,60	499	16,46
Czernikowo	2 101	24,74	5 284	62,22	1 107	13,04
Dobrzyń nad Wisłą	1802	22,78	4995	63,13	1 115	14,09
Kikół	1780	24,73	4404	61,19	1 013	14,08
Lipno	3180	21,48	9576	64,68	2 049	13,84
Obrowo	2 705	25,09	6 938	64,35	1 138	10,56
Skępe	1838	24,29	4628	61,17	1 100	14,54
Tłuchowo	1 174	25,47	2 751	59,67	685	14,86
Wielgie	1637	24,86	3 984	60,51	963	14,63
Razem	17 753	24,00	46 219	62,47	10 011	13,53
<i>Województwo</i>	<i>421 767</i>	<i>20,41</i>	<i>1334274</i>	<i>64,58</i>	<i>310 095</i>	<i>15,01</i>

c) bezrobocie i zatrudnienie

Wartość wskaźnika bezrobocia dla obszaru LGD wynosiła w 2007 roku 12,51 %. Jest to wartość wyższa od średniej dla województwo kujawsko-pomorskiego (9,24 %) oraz dla powiatu toruńskiego (8,42 %), w obrębie którego leżą dwie gminy LGD – Czernikowo i Obrowo. Wypada natomiast korzystniej w porównaniu do powiatu lipnowskiego, obejmującego pozostałe 8 gmin LGD, gdzie wskaźnik bezrobocia wyniósł 13,85 %.

Najwyższym wskaźnikiem bezrobocia charakteryzują się gminy Bobrowniki (16,74 %) oraz Kikół i Skępe (14,92 %, 14,65 %). Najniższy wskaźnik występuje natomiast na terenie gminy Obrowo (7,97 %) i jest to wartość mniejsza od wartości wskaźnika bezrobocia charakteryzującego województwo kujawsko-pomorskie.

Na podstawie danych zawartych w wykazie powiatów (gmin) zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym, który stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1999 r. w sprawie określenia powiatów (gmin) zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz. U. z dnia 30 grudnia 1999 r. Nr 110, poz. 1264 z późn. zm.), wynika że 8 spośród 10 gmin obszaru LGD należą do gmin zagrożonych szczególnie wysokim poziomem bezrobocia. Należy do nich wszystkie gminy położone na terenie powiatu lipnowskiego: Bobrowniki, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Kikół, Lipno, Skępe, Tłuchowo i Wielgie. Stąd należy stwierdzić, iż 75 % mieszkańców regionu zamieszkuje na obszarze o szczególnym zagrożeniu zjawiskiem bezrobocia.

Tab. Wskaźnik bezrobocia na obszarze LGD w 2007 roku.

Nazwa	Liczba mieszkańców	Ludność w wieku	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik bezrobocia
-------	--------------------	-----------------	---------------------	---------------------

gminy		produkcyjnym	zarejestrowanych	[%]
Bobrowniki	3 046	1 852	310	16,74
Chrostkowo	3 102	1 807	201	11,12
Czernikowo	8 503	5 284	616	11,66
Dobrzyń nad Wisłą	8 023	4 995	670	13,41
Kikół	7 328	4 404	657	14,92
Lipno	14 879	9 576	1 154	12,05
Obrowo	10 697	6 938	553	7,97
Skępe	7 684	4 628	678	14,65
Tłuchowo	4 677	2 751	351	12,76
Wielgie	6 708	3 984	590	14,81
Obszar LGD	74 647	46 219	5 780	12,51
Powiat lipnowski	67 013	40 885	5 661	13,85
Powiat toruński	91 836	59 245	4 989	8,42
Województwo kujawsko-pomorskie	2 066 386	1 334 274	123 243	9,24

Źródło: GUS 2007 rok

Na przestrzeni ostatnich lat uwidacznia się znaczny spadek wskaźnika bezrobocia na obszarze LGD. W latach 2004 i 2007 jego wartość wyniosła odpowiednio 20,00 i 12,51%. Wynika to z rozwoju gospodarczego oraz innych procesów społeczno – gospodarczych obejmujących terytorium całego kraju. Analiza trendów zmian wskaźnika w wymienionym okresie wykazała, że w dalszym ciągu obszary o największym bezrobociu to gminy Bobrowniki, Skępe oraz Kikół. Natomiast gmina Obrowo niezmiennie charakteryzuje się najmniejszym wskaźnikiem bezrobocia.

Dane dotyczące sytuacji na rynku pracy na obszarze LGD wskazują, że znacznie większy niż dla całego województwa udział w strukturze pracujących miał sektor rolniczy (prawie 54 %).

Tab. Struktura pracujących na obszarze LGD na tle województwa pomorskiego w 2006 roku.

Wyszczególnienie	Obszar LGD	Województwo kujawsko - pomorskie
Struktura pracujących według sektorów w %		
Sektor rolniczy	53,70	21,48
Sektor przemysłowy	14,60	31,78
Sektor usługowy	31,70	46,74

Źródło: GUS 2007 rok

d) edukacja

Na obszarze 10 gmin Lokalnej Grupy Działania według danych GUS w 2007 roku były usytuowane w sumie 43 Szkoły Podstawowe, do których uczęszczało 5590 uczniów oraz 16 Gimnazjów w których uczyło się 3486 uczniów.

Tab. Szkoły Podstawowe i Gimnazja na obszarze LGD.

Obszar	Szkoły Podstawowe		Gimnazja	
	Szkoły	Uczniowie	Szkoły	Uczniowie

<i>Województwo</i>	<i>684</i>	<i>132728</i>	<i>345</i>	<i>81168</i>
Dobrzyń nad Wisłą	4	639	3	435
Skepe	3	630	1	343
Bobrowniki	2	278	1	141
Chrostkowo	4	282	1	160
Kikół	5	477	2	323
Lipno	9	862	3	626
Tłuchowo	2	379	1	233
Wielgie	3	545	1	358
Obrowo	6	763	2	403
Czernikowo	5	735	1	464
Razem LGD	43	5590	16	3486

Źródło: GUS 2007

Najlepiej pod względem wyposażenia w infrastrukturę edukacyjną przedstawia się sytuacja w gminie Lipno (9 SP i 3 Gimnazja) oraz w gminach Dobrzyń nad Wisłą, Obrowo i Kikół. Relatywnie najmniej jednostek edukacyjnych znajduje się natomiast na terenie gmin najmniejszych: Bobrowniki, Tłuchowo i Wielgie.

Analizując liczbę uczniów przypadających na 1 placówkę edukacyjną należy wskazać, iż zarówno w przypadku SP jak i Gimnazjów obszar LGD charakteryzuje się mniejszą liczbą uczniów przypadającą na 1 placówkę a tym samym mniejszym obciążeniem szkół i mniejszą ich liczebnością niż ma to miejsce w skali całego województwa. W przypadku Szkół Podstawowych na 1 placówkę przypada w skali województwa 194 uczniów przy 130 dla obszaru LGD. W przypadku szkół gimnazjalnych wskaźnik ten dla LGD wynosi 218 uczniów/szkołę i jest niższy od średniej dla województwa (235).

Ponadto bazę edukacyjną dla kształcenia młodzieży ponadgimnazjalnej z terenu LGD pełnią ośrodki miejskie zlokalizowane w sąsiedztwie tego obszaru – przede wszystkim szkoły w mieście Lipnie, Włocławku, Toruniu.

Na obszarze LGD nie znajduje się oddział żadnej szkoły wyższej. Najbliższym dużym ośrodkiem akademickim jest Toruń. Ponadto szkoły wyższe znajdują się w położonych w niedalekiej odległości Włocławku i Bydgoszczy.

e) Infrastruktura wodno - kanalizacyjna

Tab. Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na obszarze LGD

Obszar	Długość sieci w km		Gęstość km/100km ²	
	Wodociąg	Kanalizacja	Wodociąg	Kanalizacja
Chrostkowo	132,3	-	178,6	-
Bobrowniki	66,1	4,0	69,3	4,2
Lipno	314,3	-	262,1	-

Czernikowo	148,6	14,3	87,3	8,4
Dobrzyń	183,1	7,6	159,0	6,6
Kikół	155	16,0	157,7	16,3
Obrowo	183	50,4	112,8	31,1
Skępe	129,4	21,5	72,4	12,0
Tłuchowo	124,5	7,7	125,3	7,8
Wielgie	168,2	6,4	125,8	4,8
Razem LGD	1604,5	127,9	120	9,6
Województwo	20802,5	5351,7	115,28	29,8

Porównując sytuację, jaka panuje na terenie LGD ze średnią dla województwa oraz analizując wewnętrzne różnice między poszczególnymi gminami należy stwierdzić, iż obszar ten jest lepiej wyposażony w infrastrukturę wodociagową a gorzej w kanalizacyjną w porównaniu ze średnią dla województwa. Jednocześnie charakteryzuje się on znacznym zróżnicowaniem wewnętrznym.

e) kapitał społeczny

Analizując aktywność mieszkańców w zakresie udziału w życiu społecznym regionu obszaru LGD należy wskazać, iż jednym z głównych jego przejawów jest jednoczenie się mieszkańców w różnego rodzaju organizacje dające im możliwość wspólnej pracy na rzecz rozwoju regionu. W tym zakresie należy wskazać na znaczną liczbę tego typu podmiotów, jaka istnieje i działa na obszarze LGD. Poniżej wymieniono najważniejsze z nich:

- Ochotnicza Straż Pożarna w gminie Bobrowniki
- Koło Gospodyń Wiejskich w gminie Chrostkowo (od 1933)
- w 1994 r. Koło Gospodyń Wiejskich w Chrostkowie zorganizowało zespół folklorystyczny pod nazwą "Jarzębinki".
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chrostkowie
- Stowarzyszenie Gmin Ziemi Dobrzyńskiej w Dobrzyniu n/Wisłą
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrzyniu n/Wisłą
- Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy "Wisła" w Dobrzyniu Nad Wisłą
- Zespół Charytatywny Przy Parafii WNMP W Dobrzyniu w Dobrzyniu nad Wisłą
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kikole
- Karmelicka Ochotnicza Straż Pożarna w Trutowie
- Straż pożarna Kikół
- Straż pożarna Grodzień
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Kikół.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Kikół.
- Towarzystwo Rozwoju Partnerstwa Lokalnego „Szansa” w Kokole
- Klub Seniora „Jesienny Liść” w gminie Kikół.
- Oddział Polskiego Związku Gołębi Poczтовых w Kikole

- Polski Związek Wędkarski Koło Gminne Skępe.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skępem
- Polski Związek Niewidomych - Koło Terenowe w Skępem
- Stowarzyszenie Przyjaciół Skępego
- Towarzystwo Przyjaciół i Rozwoju Gminy Tłuchowo
- Ochotnicza Straż Pożarna w Tłuchowie
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Wielgie „Przyszłość”
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wielgiem,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czernikowie
- Czernikowskie Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Edukacji, Kultury i Sportu "Czyż Nie"
- Klub Seniora "Radość" w Czernikowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Obrowie
- Osieckie Stowarzyszenie Kultury Ludowej - zrzeszające rzeźbiarzy, plecionkarzy, przedstawicieli ludowego rzemiosła.
- Teatr Ludowy im. Julii Procherowej w Skrzypkowie.
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta w Dobrzejewicach
- Zespół Pieśni Ludowej „Kawęczynianki” z Kawęczyna.
- Stowarzyszenia Ekologiczne "Źródło" w gminie Obrowo
- Obywatelski Komitet Pomocy Dzieciom w Obrowie
- Stowarzyszenie "Towarzystwo Rozwoju Gmin" w Obrowie
- Polski Komitet Pomocy Społecznej - Zarząd Gminny w Obrowie

Spośród wymienionych organizacji większość ma charakter organizacji lokalnych działających najczęściej na terenie jednej gminy lub sołectwa. Na szczególną uwagę zasługuje natomiast działalność Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej – organizacji mającej na celu propagowanie walorów i zachowanie dziedzictwa kulturowego Ziemi Dobrzyńskiej. Stowarzyszenie działa na terenie całej Ziemi Dobrzyńskiej a jej członkami jest 21 gmin z terenu Ziemi Dobrzyńskiej. Statutowymi Celami Stowarzyszenia są:

1. Upowszechnianie idei samorządności lokalnej;
2. Ochrona wspólnych interesów jego członków;
3. Wspieranie działań zmierzających do racjonalnego ukształtowania regionalnego;
4. Koordynacja współdziałania gmin zmierzająca do podtrzymania i upowszechnienia wspólnych tradycji historycznych, kulturalnych i gospodarczych Ziemi Dobrzyńskiej;
5. Podejmowanie działań zmierzających do gospodarczego i kulturalnego rozwoju Ziemi Dobrzyńskiej;
6. Działanie na rzecz ochrony środowiska;
7. Popularyzowanie wiedzy o Ziemi Dobrzyńskiej;
8. Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z partnerami zagranicznymi.
9. Prowadzenie działalności pożytku publicznego objętej celami statutowymi, w tym również na zlecenie organów administracji publicznej.

W zakresie aktywności społecznej według danych GUS na obszarze LGD zarejestrowanych było w sumie 139 organizacji pozarządowych w tym 2 fundacje (1,5 %) oraz 137 stowarzyszeń i innych organizacji społecznych. Liczba ta dawała wskaźnik 18,62 organizacji przypadających na 10 000 mieszkańców obszaru LGD co było wartością niższą od notowanej średnio dla całego województwa – 21,83 organizacji / 10 000 mieszkańców. Wskazuje to na relatywnie niższą aktywność społeczności lokalnej na obszarze LGD w porównaniu z całym regionem.

Tab. Organizacje pozarządowe na obszarze LGD na tle województwa zarejestrowane w KRS w 2007 roku.

Obszar	Fundacje	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Razem	na 10 000 mieszkańców
Województwo kujawsko - pomorskie	356	4156	4512	21,83
Obszar LGD	2	137	139	18,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Gospodarka obszaru LGD.

Analiza stanu obecnego sytuacji gospodarczej obszaru LGD wskazuje, że lokalna gospodarka oparta jest o rolnictwo.

Tab. Powierzchnia użytków rolnych w poszczególnych gminach LGD.

Gmina	Powierzchnia użytków rolnych [ha]
Bobrowniki	3 693
Chrostkowo	6 038
Czernikowo	7 813
Dobrzyń nad Wisłą	9 484
Kikół	8 365
Lipno	13 756
Obrowo	8 898
Skępe	8 721
Tłuchowo	7 475
Wielgie	9 626

Źródło: GUS 2005

Użytki rolne zajmują ponad 62% powierzchni obszaru LGD. Ponadto 53,7 % pracującej ludności opiera czerpie swoje dochody z działalności rolniczej.

Jednocześnie na obszarze realizacji LSR występują obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 czerwca

2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, Dz. U. Nr 73 i Nr 158, z późn. zm.). Do obszarów tych zaliczone są w całości 7 gmin obszaru LGD oraz obręby geodezyjne na terenie 2 pozostałych gmin. W sumie 9 z 10 gmin LGD objętych jest obszarami ONW. Wykaz tych obszarów przedstawia poniższa tabela.

Tab. Obszary objęte ONW na terenie LGD.

L.P.	Rodzaj ONW	Obszar objęty ONW
1	ONW nizinne strefa nizinna I	Gmina Chrostkowo
2		Gmina Lipno
3		Gmina Wielgie
4		Gmina Obrowo
5		Obręb geodezyjny Witowąż (gmina Czernikowo)
6	ONW nizinne strefa nizinna II	Gmina Bobrowniki
7		Gmina Skępe
8		Gmina Tłuchowo
9		Obręb geodezyjny Kolonia Chalin (gmina Dobrzyń nad Wisłą)
		Obręby geodezyjne: Kiełpiny, Pokrzywno, Skwirzyno, Zimny Źródło (gmina Czernikowo)

Na tej podstawie należy stwierdzić, iż 80 % użytków rolnych na terenie LGD jest położonych na obszarach ONW.

Obecnie na obszarze LGD według danych GUS w systemie REGON jest zarejestrowanych w sumie 3 967 podmiotów gospodarczych. Liczba ta wskazuje, że wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców regionu sięga poziomu 56 przedsiębiorstw / 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa od notowanej w skali całego województwa gdzie wskaźnik ten osiąga poziom 90,4 podmioty / 1000 mieszkańców co wskazuje na niższy poziom rozwoju przedsiębiorczości występującej na obszarze LGD.

4) specyfika obszaru.

Specyfika regionu

Elementy, które wyróżniają obszar LGD i stanowią o jego odrębności to:

- rolniczy charakter obszaru (ponad 62% powierzchni stanowią użytki rolne), ponad połowa pracującej ludności jest zatrudniona w sektorze rolniczym
- niskiej jakości gleby, 56% to gleby V klasy, ponad 80% użytków rolnych zalicza się do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- wskaźnik bezrobocia (12,51%) przewyższający średnią dla województwa kujawsko – pomorskiego (9,24%)

- niski wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości (zaledwie 56 podmiotów na 1000 mieszkańców przy średniej dla województwa wynoszącej 90 podmiotów)
- liczne zabytki architektury: kościoły i dworki, domy kryte strzechą, kapliczki przydrożne
- dobry stan środowiska naturalnego z wyjątkiem wód gruntowych – zanieczyszczonych na skutek stosowania środków ochrony roślin i nawożenia mineralnego pól uprawnych
- liczne jeziora, jednak z uwagi na rolniczy charakter obszaru tylko 3 zaliczono do II klasy czystości, pozostałe to III i pozaklasowe
- nieznaczna liczba różnego rodzaju organizacji pozarządowych w porównaniu ze średnią dla województwa,
- 27% lesistość obszaru, występowanie wielu gatunków zwierząt i roślin, w tym także gatunków chronionych

Spójność obszaru

Jednym z głównych uwarunkowań świadczących o spójności obszaru LGD są jego zbliżone uwarunkowania przyrodnicze. Dotyczy to przede wszystkim położenia całego obszaru LGD na terenie Pojezierza Dobrzyńskiego w ograniczonej dolinami rzek: Wisły, Drwęcy i Skrwy krainie geograficznej. Wspólne, podobne uwarunkowania przyrodnicze kształtowane są w tym zakresie przez z jednej strony pojezierny charakter regionu determinujący występowanie znacznej liczby jezior oraz urozmaiconą rzeźbę terenu poprzecinaną szeregiem rynien polodowcowych, zagłębień wytopiskowych, dolin i przełomów rzecznych. Z drugiej strony specyfika przyrodnicza regionu nawiązuje do 3 wymienionych rzek, z których przede wszystkim Wisła ma bardzo duży wpływ na nie tylko przyrodnicze ale także gospodarcze uwarunkowania rozwoju tego obszaru. Stanowiła ona w przeszłości jeden z głównych szlaków handlowych na terenie Polski. Życie okolicznych mieszkańców było powiązane z funkcjonowaniem szlaku, handel stanowił istotne źródło dochodu. Wzdłuż Wisły istniała wówczas infrastruktura żegluga. Kupcy korzystali z lokalnych portów, istniały karczmy, jadłodajnie i noclegownie. Okoliczna ludność trudniła się w handlu i usługach. W ten sposób wykształciło się poczucie jedności wśród ludności zamieszkującej wzdłuż Wisły. Było to istotnym czynnikiem wpływającym na spójność kulturową obszaru LGD. Poczucie wspólnej tożsamości wśród mieszkańców obszaru zostało zachowane do dziś, mimo tego, że szlak handlowy stracił na znaczeniu, a wręcz zaprzestano jego używania. Decydującym czynnikiem w tym zakresie było pojawienie się innych form transportu takich jak transport kolejowy czy kołowy. Dziś jednak, sąsiedztwo Wisły istotne jest w kontekście geograficznym. Jest to czynnik kształtujący świadomość mieszkańców w

zakresie przynależności przyrodniczo – geograficznej terenu LGD, a także decydujący o spójności obszaru.

Spójność kulturowa jest kluczową cechą obszaru LGD. 8 gmin wchodzących w skład LGD to gminy wiejskie, 2 – miejsko wiejskie. Uwarunkowania historyczne spowodowały wykształcenie jednolitej tradycji, gwary, a także przyczyniły się do powstania na terenie całej Ziemi Dobrzyńskiej jednolitej grupy etnicznej.

3. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR; WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY.

Analiza SWOT została zbudowana w oparciu o diagnozę stanu obecnego obszaru LGD zawartą w powyższych punktach. Poszerzono ją także o uwagi mieszkańców aktywnie działających w Lokalnej Grupie Działania Gmin Dobrzyńskich. Wyniki analizy przedstawia poniższa tabela.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe (uksztalowanie tereny, rzeka Wisła, jeziora, lasy), - dobre warunki do rozwoju turystyki, - bogata kultura dobrzyńska będąca jedną z głównych walorów obszaru LGD - zachowane dziedzictwo kulturowe Ziemi Dobrzyńskiej, - posiadanie własnej historii, kultury, tradycji dobrzyńskiej, - produkty lokalne: kuchnia regionalna, produkty tradycyjne i regionalne, wyroby twórców ludowych, itp., - dziedzictwo kulturowe: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa dobrzyńska, - muzea i izby regionalne, - atrakcyjny obszar do inwestowania w turystykę i agroturystykę, - korzystne połączenie komunikacyjne, - bliskość dużych aglomeracji miejskich: Torunia i Włocławka, - niskie uprzemysłowienie, - znaczna liczb obszarów prawnie chronionych, - zaradność mieszkańców, - duża liczba promotorów oraz animatorów kultury, - dobrze rozwinięta sieć dróg, - możliwość utworzenia ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych, - liczne zespoły parkowo-dworskie, - bogata flora i fauna, - dostosowanie gospodarstw rolnych do wymogów ochrony środowiska, - dobrze działające kluby sportowe i organizacje pozarządowe, - bogata baza oświatowa, - czyste powietrze, - dobrze rozwinięta infrastruktura wodnokanalizacyjna, - gospodarstwa z głęboko zakorzenioną tradycją, możliwość powiązania gospodarstwa, wszechstronność produkcyjna, - brak przemysłu ciężkiego, - dobra oferta edukacyjna, 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie, - niedostateczna liczba miejsc noclegowych i obiektów gastronomicznych, - słabość lokalnej gospodarki w zakresie rozwoju funkcji pozarolniczej, - niski poziom rozwoju infrastruktury komunalnej, - niska aktywność społeczeństwa, - niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru objętego projektem, - niska promocja i informacja o posiadanych walorach przyrodniczo-kulturowych, - mała liczba działań związanych z propagowaniem kultury, tradycji lokalnej oraz historii regionu, - niedostateczna promocja kultury dobrzyńskiej w kraju i za granicą, - słaba promocja i wsparcie rozwoju lokalnych produktów dobrzyńskich, - brak promocji marki Ziemi Dobrzyńskiej, - duży problem bezrobocia ukrytego rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD, - niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy, - niska jakość projektów składanych do dofinansowanie ze środków publicznych, - brak innowacyjnego podejściu o rozwoju obszarów wiejskich na terenie LGD, - niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę instytucji a tym samym mająca większy zasięg swojego oddziaływania - brak realizacji projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki, - mała liczba realizowanych projektów ze środków publicznych, - słaba współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym na obszarze LGD, - niska jakość życia ludności wiejskich obszaru LGD, - niedostateczne zainteresowaniem udziałem w partnerstwie w ramach Lokalnej Grupy Działania zwłaszcza ze strony sektora gospodarczego i społecznego, - niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i kulturowej zwłaszcza na obszarach wiejskich obszaru LGD, - relatywnie niewielka liczba organizacji pozarządowych na obszarze LGD, - niedostateczna aktywność istniejących organizacji pozarządowych, - niewielka ilość realizowanych projektów na obszarze LGD mających charakter ponadlokalnym - niewystarczająca ilość działań ponoszących kwalifikacje i aktywizujących społeczność regionu,

	<ul style="list-style-type: none"> - niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów, - niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej, - niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej, - zbyt wąska oferta turystyczna, - niski poziom oferty usług około turystycznych, - duże dysproporcje rozwoju między największymi ośrodkami miejskimi obszaru LGD a małymi miejscowościami wiejskimi, - niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, - zbyt duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa, - rozdrobnione i niskotowarowe rolnictwo na obszarze LGD nie zapewniające utrzymania dla utrzymującej się z niego ludności, - słabe warunki rolniczej przestrzeni produkcyjnej do rozwoju rolnictwa na terenie LGD, - złe ukierunkowanie wsparcia gospodarstw indywidualnych niskotowarowych, - brak wsparcia dla inicjatyw osób przedsiębiorczych, - słaba mobilność zawodowa mieszkańców (niechęć do zmiany zajęcia), - słaba współpraca samorządów lokalnych, - niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu w tym rozwoju przedsiębiorczości, - zły stan dróg, - słabo rozwinięty przemysł przetwórczy, - brak lokalnej marki, - odpływ ludzi młodych, wykształconych ze wsi do miast, - niedostateczna ilość i jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych - zły stan obiektów zabytkowych, - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, - brak gospodarstw agroturystycznych i bazy hotelowej, - niski poziom wykształcenia mieszkańców, - zły stan techniczny budynków edukacyjnych i sportowych,
--	--

Szanse	Zagrożenia
- możliwość pełnienia uzupełniającej funkcji turystycznej dla miasta Torunia,	- zbyt mało środków finansowych dla rozwoju obszarów wiejskich

<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z innymi LGD z terenu Ziemi Dobrzyńskiej, - członkostwo w UE, - pozyskanie inwestorów krajowych i zagranicznych, - wzrost znaczeni drogi krajowej nr 10 w systemie komunikacyjnym kraju, - podnoszenie poziomu wykształcenia, - możliwości innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych, - rozwój partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania które pozwoli na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców regionu, - wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce, - wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych, - wzrost inicjatyw społecznych i roli sektora NGO, - lepsza współpraca sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, - dobra współpraca międzygminna, - możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - mało zakładów utylizacji, - zmienne i niedostosowanie prawa – sytuacja polityczna, - biurokracja, - nieprzychylność władz i sceptyczne zastawianie do zmiany stanu obecnego, - brak wiary społeczeństwa w lepsze jutro, - niedostosowanie prawa do rzeczywistości, - zbyt długie i skomplikowane procedury administracyjne, - politycznie podziału środków unijnych, - zbyt wysokie podatki wstrzymujące rozwój przemysłu i hamujące rozwój gospodarczy, - marginalizacja społeczna i gospodarcza obszarów wiejskich w tym przede wszystkim terenów peryferyjnych i małych miejscowości, - odpływ ludzi młodych, wykształconych do miast, - brak możliwości rozwoju zainteresowań u dzieci i młodzieży, - patologie społeczne, - niewykorzystanie szansy na rozwój gospodarczy związanej z posiadanymi walorami naturalnymi i kulturowymi,
--	---

Przedstawiona powyżej analiza SWOT obszaru objętego LSR wskazuje jednoznacznie, że silne strony obszaru gmin dobrzyńskich dotyczą przede wszystkim posiadanych wysokich walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Atrakcje te – ich ilość i dostępność predysponują obszar do LGD do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacji w oparciu o posiadane zasoby i czynią teren LGD atrakcyjnym obszarem do inwestowania w rozwój turystyki i rekreacji. Drugą najważniejszą silną stroną obszaru LGD są jego walory kulturowe ukształtowane przez uwarunkowania historyczne. Teren Ziemi Dobrzyńskiej obfituje w zabytki kultury materialnej i niematerialnej. Walory te w połączeniu z korzystnym położeniem regionu w bezpośrednim sąsiedztwie miast Torunia i Włocławka powodują, że jest on idealnym terenem do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

Na tle opisanych mocnych stron regionu jawi się jednak także szereg jego słabości. Jak wynika z przedstawionej analizy mimo posiadanych wybitnych walorów środowiskowych i kulturowych nie są one obecnie w pełni wykorzystywane dla rozwoju regionu. Dotyczy to zarówno niedostatecznej promocji posiadanych walorów jak i przede wszystkim relatywnie ubogiej oferty usług turystycznych i około turystycznych w porównaniu z posiadanym potencjałem do ich rozwoju. Fakt ten decyduje w konsekwencji, że istniejące możliwości rozwoju gospodarki regionu w oparciu o turystykę i rekreację nie przekładają się na wzrost dochodów i warunków życia mieszkańców obszaru LGD. Zjawisko to w połączeniu niskim poziomem rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD na tle całego województwa oraz słabością rolnictwa opartego o małe, samozaopatrzeniowe gospodarstwa rolne wskazuje na słabość lokalnej gospodarki. Wszystko to potęguje notowane zjawisko bezrobocia ukrytego w rolnictwie oraz słabą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (gleby, klimat itp.) do rozwoju rolnictwa. Opisane tendencje powodują potrzebę realizacji działań zmierzających do bardziej efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych i rozwoju przy ich wykorzystaniu przedsiębiorczości w oparciu o turystykę i rekreację oraz usługi z nimi związane tak aby ich wymiernym efektem był rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oraz przekwalifikowanie osób trudniących się rolnictwem na działalność nierolniczą.

W zakresie szans dla rozwoju społecznego i gospodarczego LGD należy wskazać przede wszystkim na wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów – zwłaszcza wywodzących się z dużych miast co w konsekwencji bliskości Torunia i Włocławka stwarza optymistyczne perspektywy do rozwoju tej gałęzi gospodarki na obszarze LGD. Szanse tą wzmacnia możliwość innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych które dotychczas nie było stosowane na obszarze LGD a które może pobudzić rozwój nowych form turystyki i rekreacji. Bardzo ważną szansą zwłaszcza z perspektywy realizacji programu Leader są możliwości wsparcia planowanych do realizacji operacji z funduszy zewnętrznych w tym przede wszystkim UE co w znacznym stopniu przyspieszy ich realizację i wpłynie pozytywnie na rozwój społeczny i gospodarczy całego regionu. Szansą z tym związaną

jest rozwój partnerstwa w ramach działalności LGD – trójsektorowego, opartego o oddolne inicjatywy i współdziałanie społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów obszarów wiejskich.

Wśród zidentyfikowanych na etapie tworzenia analizy SWOT głównych zagrożeń dla rozwoju obszaru LGD należy wskazać m.in. wzrost konkurencji ze strony regionów sąsiednich przede wszystkim w zakresie ich wyposażenia w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną oraz promocję posiadanych walorów. Otaczające obszar LGD tereny (północna część Ziemi Dobrzyńskiej) stanowią z jednej strony partnera z drugiej zaś konkurencję w zakresie rywalizacji o przyciągnięcie turystów – w tym zakresie istnieje więc potrzeba wzmocnienia działań na obszarze LGD w celu poprawy jego atrakcyjności dla turystów aby mógł on konkurować z powodzeniem z ofertą obszarów sąsiednich. Znacznym zagrożeniem dla rozwoju regionu jest możliwość niewykorzystania posiadanych walorów i marginalizacja przede wszystkim obszarów wiejskich na terenie LGD skutkująca m.in. odpływem ludzi młodych i najlepiej wykształconych na tereny lepiej rozwinięte.

Na podstawie opisanych wniosków z przeprowadzonej analizy SWOT oraz kierując się zasadą aby w przyszłym działaniu w odniesieniu do wyników analizy SWOT:

- wykorzystywać i wzmocniać mocne strony,
- eliminować lub poprawiać słabe strony,
- wykorzystywać szanse,
- eliminować zagrożenia,

sprecyzowano główne wnioski i zalecenia co do kierunków rozwoju obszaru objętego LSR na przyszłość:

- należy dążyć do bardziej efektywnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych, przede wszystkim poprzez: rozwój systemu informacji i promocji turystycznej; rozwój produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych; zagospodarowanie i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji; zachowanie kultury dobrzyńskiej,
- należy dążyć do rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem przede wszystkim poprzez: wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby oraz różnicowanie dochodów na terenach wiejskich – zwłaszcza wśród obecnej ludności rolniczej.
- należy dążyć do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru LGD

4. OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ WSKAZANIE PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH OSIĄGNIĘCIU POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W RAMACH KTÓRYCH BĘDĄ REALIZOWANE OPERACJE, ZWANYCH DALEJ „PRZEDSIĘWZIĘCIAMI”.

4.1. Cele ogólne LSR.

W ramach realizacji założeń przedmiotowej Strategii wyznaczono do realizacji 3 cele główne oparte o założenia przeprowadzonej analizy SWOT oraz opisanej specyfiki obszaru LGD. Wyznaczono te cechy, które mają największe znaczenie dla rozwoju całego regionu. Na tej podstawie wskazano najważniejsze czynniki dla rozwoju całego obszaru, co stało się punktem wyjścia do zdefiniowania celów strategicznych rozwoju Gmin Dobrzyńskich.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania wyznaczono następujące cele główne do realizacji:

I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu

II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy

III. Poprawa jakości życia

Ad. I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu

Geneza tego celu wynika zarówno z uwarunkowań obszaru - ich syntezy zaprezentowanej w analizie SWOT, ale także z subiektywnej oceny mieszkańców. Jak wykazują bowiem te źródła w aspekcie peryferyjnego położenia, rolniczego charakteru oraz słabego rozwoju pozarolniczych gałęzi gospodarki, posiadane walory zarówno kulturowe jak i naturalne stają się głównym bogactwem regionu które odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do jego rozwoju społeczno-gospodarczego. Potencjał ten wynika z wyznaczonych silnych stron obszaru LGD, do których zaliczono w pierwszej kolejności:

- bogata kultura dobrzyńska będąca jednym z głównych walorów obszaru LGD,
- posiadanie odrębnej kultury i tradycji dobrzyńskiej,
- produkty lokalne: kuchnia regionalna, produkty tradycyjne i regionalne, wyroby twórców ludowych,
- dziedzictwo kulturowe: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa dobrzyńska, chata dobrzyńska,
- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji

- korzystne położenie - bliskość miast Torunia i Włocławka
- atrakcyjny obszar do inwestowania w turystykę i agroturystykę,
- obszary prawnie chronione.

Wszystkie wymienione elementy zostały w trakcie diagnozy uznane za główne bogactwo regionu a jednocześnie potencjał, który efektywniej wykorzystany może przyczynić się do jego rozwoju. Jednocześnie diagnoza wykazała znaczne braki w obrębie zagospodarowania i wykorzystania tych zasobów dla rozwoju regionu, przez co nie przynoszą one wymiernych korzyści zarówno dla gospodarki jak i pojedynczych mieszkańców regionu. Dotyczy to przede wszystkim aspektów promocji i informacji o posiadanych walorach i rozpropagowaniu marki Ziemi Dobrzyńskiej w kraju i za granicą, ale wiąże się także z odpowiednim zagospodarowaniem tych zasobów zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego i ich wykorzystaniem dla rozwoju turystyki.

Ad. II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy

Główne założenie tego celu opiera się o wskazany z analizy SWOT i specyfice obszaru niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD na tle kraju oraz oparcie rolnictwa regionu o gospodarstwa niskotowarowe nie zapewniające mieszkańcom wsi należytych dochodów a jednocześnie generujące problem ukrytego bezrobocia na wsi. Podstawowym założeniem tego celu jest przede wszystkim bardziej efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów naturalnych w tym turystycznych oraz potencjału produkcji rolnej do uzyskania wymiernych korzyści dla rozwoju gospodarczego regionu. Jak wykazała diagnoza walory te są obecnie wykorzystywane w niewielkim stopniu a przede wszystkim nie przynoszą wymiernych efektów w postaci np. generowania nowych miejsc pracy. Sytuacja ta dotyczy głównie słabego rozwoju przetwórstwa produktów rolnych w regionie. Podobnie jest w przypadku wykorzystania walorów turystycznych, które również nie generują pożądanych wymiernych efektów gospodarczych dla lokalnej społeczności. W związku z tym w ramach tego celu zaplanowano wsparcie przede wszystkim dla rozwoju przedsiębiorczości opartej o realizację działań innowacyjnych, opartych przede wszystkim o wykorzystanie lokalnych zasobów i uatrakcyjnienie lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej. Założenia te wynikają ze wskazanej specyfiki obszaru w której wskazano po stronie słabych stron niewystarczające wykorzystanie (w stosunku do posiadanego potencjału) posiadanych walorów przyrodniczych i kulturowych dla wzrostu dochodów mieszkańców i wynikająca z tego faktu szansa na rozwój regionu w oparciu o rozwój przedsiębiorczości oparty o lokalne zasoby.

Ad. III. Poprawa jakości życia

Cel poprawa jakości życia na obszarach wiejskich nawiązuje bezpośrednio do zidentyfikowanych słabych stron i zagrożeń dla rozwoju obszaru LGD. Ubożenie społeczeństwa,

niski poziom wykształcenia, wysoki udział rolnictwa w dochodach mieszkańców przy niskim udziale innych gałęzi gospodarki przy słabym zagospodarowaniu i wyposażeniu w infrastrukturę turystyczną stanowią o obecnie niskim poziomie warunków bytowych zamieszkujących ten obszar mieszkańców. W tym zakresie założono cele i działania mające doprowadzić do poprawy tej sytuacji. Kierunki rozwoju oparto na 3 głównych płaszczyznach:

- poprawie dostępności mieszkańców do rynku pracy poprzez zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru LGD i tym samym utworzenie nowych miejsc pracy oraz ciągłym podnoszeniu kwalifikacji mieszkańców regionu; sytuacja ta dotyczy także integracji mieszkańców regionu w kierunku budowania społeczeństwa obywatelskiego,
- poprawie warunków i stworzenie koncepcji zagospodarowania wolnego czasu dla mieszkańców regionu poprzez rozwój sportu, kultury, rekreacji itp.,
- wspomaganiu procesu rozwoju infrastruktury w tym przede wszystkim zaplecza kulturalnego, integracyjnego na terenach wiejskich regionu.

4.2. Cele szczegółowe LSR

W ramach przedmiotowej Strategii i sformułowanych powyżej celów ogólnych wyznaczono 8 celów szczegółowych:

I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu:

- I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,
- I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,
- I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,

II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy:

- II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby
- II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich

III. Poprawa jakości życia:

- III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach
- III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich

I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,

W ocenie zdecydowanej większości mieszkańców regionu jedną z głównych słabych stron obszaru LGD związanych z rozwojem turystyki jest niewystarczająca promocja i informacja o posiadanych walorach przyrodniczo – kulturowych. Stan ten generuje w konsekwencji wiele niekorzystnych następstw utrudniających lub wręcz uniemożliwiających rozwój turystyki w regionie. Szczególnie zauważalny jest w tym przypadku brak wspólnych działań wszystkich gmin obszaru LGD oraz niewystarczająca koordynacja zabiegów w tym zakresie w skali regionu. Prowadzone w tym kierunku dotychczasowe działania miały charakter głównie projektów realizowanych przez poszczególne gminy, natomiast rodzące się koncepcje działań wspólnych nie były realizowane na większą skalę. Tym samym wzrost atrakcyjności regionu poprzez intensyfikację wspólnych działań informacyjnych i promocyjnych stał się jednym z podstawowych celów do realizacji w ramach przedmiotowej Strategii. Działania w tym zakresie będą dotyczyły przede wszystkim opracowania i udostępnienia informacji o posiadanych walorach jak najszerszemu gronu zainteresowanych oraz wspólną promocję tych walorów. Do spełnienia założeń tego celu przyczyni się realizacja operacji w ramach 4 przedsięwzięć: Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu; Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych; Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu; Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie liczba prowadzonych, wspólnych działań na obszarze LGD dzięki którym powstanie zintegrowany system promocji i informacji o turystce regionu czego efektami będą: udział w targach krajowych i zagranicznych, wydawanie wydawnictw promocyjnych, artykuły w mediach i internecie itp.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu z uwagi przede wszystkim na oparcie ich o operacje w ramach działania: Małe projekty i Funkcjonowanie LGD i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii. W ramach przewidzianych do realizacji przedsięwzięć zostanie stworzony system działań promocyjnych oparty o najbardziej popularne formy promocji służący informowaniu o ofercie turystycznej regionu.

I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,

Mieszkańcy obszaru LGD wytwarzają produkty lokalne jedynie na własne potrzeby. Jednocześnie jednak analiza SWOT wykazała, że obecnie słabą stroną w tym zakresie jest słaba promocja i wsparcie rozwoju lokalnych produktów dobrzyńskich. Ważną kwestią w tym zakresie jest także potrzeba oficjalnej rejestracji tych produktów jako produktów regionalnych chronionych prawem. W tym sensie przewidziano wsparcie dla lokalnych twórców ludowych, rzemieślników itp. w zakresie propagowania produktów dobrzyńskich. Realizacja tak określonego celu zostanie osiągnięta poprzez następujące przedsięwzięcia: Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych; Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu; Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie; Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie wypromowanie lokalnych produktów na rynku regionalnym, krajowym i zagranicznym.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona za pośrednictwem wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii. Zostanie to zrealizowane zarówno poprzez działania promocyjne jak i działania stricte inwestycyjne wspomagające wprowadzanie na rynek produktów regionalnych charakterystycznych dla kultury dobrzyńskiej.

I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,

Cel ten odnosi się do słabego zagospodarowania posiadanych walorów turystycznych obszaru pradoliny Wisły i folderów nadwiślańskich (słabe strony: niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju przedsiębiorczości, ubogi charakter lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanego potencjału walorów środowiskowych i kulturowych, niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu, niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej). W przedmiocie zagospodarowania dotyczy ono zdecydowanej większości posiadanych walorów głównie środowiska naturalnego, które w materii wykorzystania ich w celach turystycznych wymagają zagospodarowania i wyposażenia w podstawową infrastrukturę turystyczną. Dotyczy to m.in. takich walorów jak: rzeka Wisła oraz tereny sąsiadujące (pradolina Wisły), parki dworskie, liczne obszary chronione, których niewystarczające zagospodarowanie stanowi obecnie główną barierę w rozwoju turystyki z ich wykorzystaniem. Ponadto szczególnego znaczenia nabiera w tej kwestii brak połączenia posiadanych walorów we wspólną sieć obejmującą cały obszar LGD. Działania w zakresie realizacji tego celu będą zmierzały do zagospodarowania posiadanych zasobów i wyposażenia ich w odpowiednią

infrastrukturę oraz na ich bazie stworzenia zintegrowanego systemu infrastruktury turystycznej łączącego atrakcje poszczególnych gmin w jedną wspólną ofertę turystyczną. Do spełnienia założeń tego celu przyczyni się realizacji następujących przedsięwzięć: Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów; Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej; Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie; Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie wyposażenie posiadanych zasobów naturalnych na potrzeby turystyki i rekreacji przede wszystkim poprzez powstanie niezbędnej infrastruktury oraz nabycie sprzętu do uprawiania turystyki i rekreacji.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii. Cel ten zostanie zrealizowany przede wszystkim poprzez działania inwestycyjne realizowane w ramach wszystkich działań przewidzianych do finansowania w ramach Strategii. Działania te przyczynia się w konsekwencji do lepszego zagospodarowania posiadanych zasobów dla celów rozwoju turystyki i rekreacji.

I.4. Zachowanie, kreowanie i promocja kultury dobrzyńskiej.

Cel ten nawiązuje do jednego z głównych walorów obszaru gmin dobrzyńskich, jakim są posiadane walory kulturowe związane przede wszystkim w kulturą dobrzyńską (silna strona regionu: bogata kultura dobrzyńska będąca jednym z głównych walorów obszaru LGD). Kultura dobrzyńska jest stosunkowo mało znana i promowana. Sytuacja ta dotyczy wielu aspektów związanych z propagowaniem miejscowej kuchni, obrzędów, tradycji itp. które zachowały się do dnia dzisiejszego i świadczą o odmienności tego regionu. Jednocześnie bardzo ważnym tego przejawem jest zachowanie i ochrona tych zjawisk dla przyszłych pokoleń. Cel ten ma w konsekwencji dążyć do propagowania rodzimej kultury wśród lokalnych mieszkańców oraz promocji posiadanych walorów na arenie krajowej i międzynarodowej oraz wspieranie, ochrona i propagowanie tej kultury w każdym z jej aspektów. Spełnienie założeń tak sformułowanego celu zostanie osiągnięte poprzez realizację następujących przedsięwzięć: Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską; Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych; Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie; Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu; Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków; Wsparcie działalności regionalnych zespołów

folklorystycznych; Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie wypromowanie kultury dobrzyńskiej w kraju i za granicą co zostanie osiągnięte poprzez realizację imprez promocyjnych, wydawanie materiałów promujących region, prowadzenie kampanii informacyjnej w mediach oraz wsparcie lokalnych twórców zajmujących się propagowaniem wyrobów charakterystycznych dla kultury i tradycji Ziemi Dobrzyńskiej.

II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby

Jak wykazała przeprowadzona analiza SWOT jedną z dwóch głównych słabych stron gospodarki obszaru LGD jest: niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich oraz niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju przedsiębiorczości. Jednocześnie szansą na pobudzenie rozwoju gospodarczego obszaru LGD jest np. możliwości innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych – głównie w oparciu o rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych. Tym samym cel ten przewiduje wsparcie tworzenia i rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przede wszystkim w oparciu o lokalne zasoby i rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej. W ramach tak określonego celu zostanie zrealizowanych zbior następujących przedsięwzięć: Zagospodarowanie jezior na obszarze LGD; Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby; Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby; Rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych; Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej, Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD zarówno w zakresie powstawania nowych firm jak i rozwoju przedsiębiorstw już istniejących. Sytuacja ta będzie skutkowała lepszym wykorzystaniem posiadanych zasobów dla rozwoju turystyki i przyczyni się m.in. do obniżenia poziomu bezrobocia na obszarze wdrażania LSR.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii. Cel ten zostanie zrealizowany przede wszystkim poprzez działania inwestycyjne realizowane przez mikroprzedsiębiorców oraz obecnych rolników chcących rozpocząć działalność w kierunku nierolniczym.

II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich

Jak wykazała przeprowadzona analiza SWOT oraz charakterystyka obszaru obecnie rolnictwo stanowi wciąż ważne źródło utrzymania miejscowej ludności – jest ono jednak oparte o niewielkie, rodzinne gospodarstwa rolne – niskotowarowe które nie są w stanie zapewnić utrzymania miejscowej ludności na odpowiednim poziomie (słabe strony regionu: zbyt duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa, rozdrobnione i niskotowarowe rolnictwo na obszarze LGD nie zapewniające utrzymania dla utrzymującej się z niego ludności). Postępujące w ostatnich latach przemiany strukturalne w rolnictwie w coraz większym zakresie pogłębiają ten proces skutkując potrzebą przechodzenia ludności do zajęć pozarolniczych. W tym zakresie dla obecnej ludności zajmującej się rolnictwem należy wskazać na szanse w zakresie rozwoju działalności nierolniczych opartych przede wszystkim o posiadane zasoby naturalne oraz rozwój różnych form turystyki i rekreacji. Do realizacji tego celu przyczynią się następujące przedsięwzięcia: Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby; Rozwój usług turystycznych i około turystycznych; Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej, Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD w zakresie przede wszystkim powstawania nowych firm. Sytuacja ta będzie skutkowała dotyczyła przede wszystkim rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych i przyczyni się m.in. do obniżenia poziomu bezrobocia na obszarze wdrażania LSR.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii. Cel ten zostanie zrealizowany przede wszystkim poprzez działania inwestycyjne realizowane przez obecnych rolników chcących rozpocząć działalność w kierunku nierolniczym.

III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach

Jedną z głównych wyznaczonych słabych stron rozwoju regionu jest obecnie jak wykazała analiza SWOT słabo rozwinięta baza sportowo – rekreacyjna i kulturowa oraz niskie nakłady na te dziedziny życia. Skutkuje to przede wszystkim brakiem zagospodarowania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz niższą jakością i mniejszym dostępem do usług edukacyjnych na tym obszarze. Sytuacja ta dotyczy zarówno problemów natury organizacyjnej związanej z niedostateczną organizacją tych sfer życia i brakiem ofert dla mieszkańców w tym zakresie, ale

dotyczy także słabego rozwoju infrastruktury wynikającego z braku środków finansowych. Wpływa to potęgуюco na zmniejszenie atrakcyjności regionu jako miejsca wypoczynku i zamieszkania. Dotyczy to także negatywnego wpływu na stan zdrowia i kondycji zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży który jest związany głównie z niedostatecznie rozwiniętą bazą sportową.

W kontekście tych elementów zaplanowano do realizacji działania zmierzające do opracowania oferty organizacyjnej dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i oświaty oraz wsparcie rozwoju bazy infrastrukturalnej w tych dziedzinach. Planowane działania dotyczą w tym zakresie aktywizację mieszkańców w oparciu o rozwój wiejskich klubów sportowych, lokalnych świetlic i domów kultury oraz organizację zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie wzrost ilościowy infrastruktury służącej rozwojowi sportu, kultury i rekreacji na obszarze LGD oraz poprawa jej jakości. Jednocześnie w ramach celu jego miarą będzie liczba nowych ofert dla mieszkańców związanych ze sportem, kulturą i rekreacją.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii.

III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Jedną z zaznaczonych słabych stron regionu, która skutkuje wymiernymi i długofalowymi niekorzystnymi efektami dla jego rozwoju jest niski poziom wykształcenia i kwalifikacji przede wszystkim wśród ludności rolniczej. W tym kontekście szczególnie widoczna jest niska dostępność do oferty edukacyjnej oraz nie zawsze odpowiedni poziom świadczonych usług. Potęguje to zjawisko szczególnie odczuwalne przez osoby dorosłe związane z bardzo ograniczonymi możliwościami doksztalcania i podnoszenia lub zmiany kwalifikacji. Jest to zjawisko szczególnie uciążliwe w kontekście wysokiego poziomu bezrobocia, jakie dotyka ludność regionu oraz potrzeby przekształceń w rolnictwie wymagających przekwalifikowania rolników na działalność pozarolniczą. W tym zakresie przewiduje się przeprowadzenie szeregu działań informacyjnych, szkoleniowych i doradczych mających na celu promocję edukacji na obszarach wiejskich oraz ustawiczne podnoszenie kwalifikacji przez mieszkańców regionu oraz rozwój systemu doksztalcania w tym doksztalcania ustawicznego dla dorosłych oraz poprawę dostępu lokalnej społeczności do oferty edukacyjnej zarówno w regionie jak i na zewnątrz. Drugim aspektem tego stanu rzeczy jest niski poziom aktywności społecznej w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego dotyczący zarówno małej ilości istniejących organizacji pozarządowych jak i relatywnie niskiego zainteresowania mieszkańców udziałem w ich działalności. W tym zakresie priorytetowym działaniem jest wsparcie procesu powstawania oraz działalności organizacji

pozarządowych z terenu LGD i zachęcenie mieszkańców do wzięcia aktywnego udziału w życiu społecznym regionu.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie liczba osób jakim udało się podnieść kwalifikacje w wyniku udziału w projektach realizowanych przez LGD oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego poprzez wzrost liczby organizacji pozarządowych działających na obszarze LGD oraz wzrost liczby ich członków.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii.

III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich

Cel ten nawiązuje z kolei do wsparcia procesu poprawy stanu infrastruktury na obszarach wiejskich i odpowiada bezpośrednio głównej idei rozwoju obszaru „poprawa jakości życia na obszarach wiejskiej”. Obecny zły stan infrastruktury komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej powoduje zarówno obniżone warunki bytowe dla mieszkańców regionu jak i niską atrakcyjność: turystyczną, inwestycyjną czy osadniczą obszaru LGD dla ludności z zewnątrz. Powoduje to, iż obszar ten zagrożony jest marginalizacją i zjawiskiem dalszego wzrostu dysproporcji rozwojowej w porównaniu z obszarami miejskimi. W tym kontekście przewidziano do realizacji działania mające na celu wsparcie procesu poprawy jakościowej i ilościowej infrastruktury regionu a tym samym podniesienie jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania, pracy, wypoczynku czy miejsca atrakcyjnego dla inwestorów.

Mierzalność celu: miarą realizacji założeń przedmiotowego celu będzie ilość elementów infrastrukturalnych jakie zostały wsparte w ramach realizowanych działań w zakresie poprawy ilościowej i jakościowej ich stanu.

Termin osiągnięcia założeń celu: realizacja założeń tego celu będzie prowadzona ze wszystkich działań objętych przedmiotową LSR i zostanie osiągnięta w okresie do 2015 roku do końca wdrażania założeń niniejszej Strategii.

4.3. Przedsięwzięcia.

Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę planowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach przedmiotowej Strategii.

Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską

Nazwa przedsięwzięcia:	Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	

- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu. III.1. Poprawa jakości życia
- celu szczegółowego	I.3.Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji III.1.Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jednym z najważniejszych zasobów jakie posiada LGD jest kultura dobrzyńska z unikalnymi, zachowywanymi od lat zwyczajami, obrzędami czy produktami o których wiedza przechodzi z pokolenia na pokolenie. W tym zakresie dla rozwoju funkcji turystycznej obszaru oraz propagowania samej odmienności kultury dobrzyńskiej niezbędna jest promocja posiadanych walorów. Jak wykazują dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie ze strony samej LGD jedną z najlepszych form promocji i kultywowania tradycji (z uwagi na specyfikę posiadanych walorów) jest organizacja otwartych imprez promocyjnych – przedstawiających przede wszystkim prace twórców ludowych oraz regionalne produkty i wyroby. Wychodząc na przeciw tym aspektom w ramach przedsięwzięcia przewidziano realizację szeregu imprez o charakterze kulturalnych propagujących lokalną kulturę i tradycję dobrzyńską.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z terenu LGD, mieszkańcy obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, przedsiębiorcy działający w branży usług turystycznych i około turystycznych, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, mieszkańcy obszaru LGD,
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: preferowane będą operacje polegające na organizacji imprez o charakterze kulturalnym propagujące przede wszystkim kulturę dobrzyńską, Projekty współpracy: preferowane będą operacje polegające na organizacji imprez o charakterze kulturalnym propagujące przede wszystkim kulturę dobrzyńską wśród mieszkańców innych regionów w kraju i za granicą, Funkcjonowanie LGD: preferowane będą operacje polegające na organizacji imprez o charakterze kulturalnym propagujące przede wszystkim kulturę dobrzyńską,
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba zorganizowanych imprez dla mieszkańców i turystów,
- wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników zorganizowanych imprez,
- wskaźnik oddziaływania	- liczba osób znających lokalne zwyczaje, obrzędy, produkty, - wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu

Nazwa przedsięwzięcia:	Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach
-------------------------------	---

	turystycznych i walorach regionu
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu. III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej, III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Realizacja przedsięwzięcia wychodzi na przeciw zidentyfikowanej niskiej świadomości społeczności lokalnej dotyczącej możliwości rozwoju społecznego i gospodarczego w oparciu o posiadane lokalne zasoby. Jednocześnie daje się zauważyć potrzebę propagowania lokalnych atrakcji i walorów turystycznych regionu poprzez organizację spotkań z instytucjami i zainteresowanymi osobami w kraju i za granicą. Wychodząc na przeciw tym oczekiwaniom w tym zakresie zdecydowano się na wsparcie przedsięwzięć zmierzających do z jednej strony podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszaru LGD nt. posiadanych zasobów i możliwościach rozwoju regionu w przyszłości a z drugiej przedsięwzięć mających za zadanie informowanie o posiadanych walorach i atrakcjach turystycznych w postaci bezpośrednich spotkań.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, przedsiębiorcy z terenu LGD, społeczność lokalna.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe granty: preferowane będą operacje polegające na realizacji konferencji, spotkań, warsztatów związanych z informowaniem mieszkańców o posiadanych walorach i możliwościach rozwoju ich regionu oraz spotkań informujących o posiadanych atrakcjach turystycznych. Funkcjonowanie LGD: preferowane będą operacje polegające na realizacji konferencji, spotkań, warsztatów związanych z informowaniem mieszkańców o posiadanych walorach i możliwościach rozwoju ich regionu oraz spotkań informujących o posiadanych atrakcjach turystycznych. Projekty współpracy: preferowane będą operacje polegające na realizacji konferencji, spotkań, warsztatów związanych z informowaniem o posiadanych atrakcjach turystycznych i możliwościach rozwoju obszarów wiejskich.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba zorganizowanych spotkań,
- wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników zorganizowanych spotkań,
- wskaźnik oddziaływania	- spadek bezrobocia na obszarze LGD, - wzrost świadomości społecznej o posiadanych zasobach i możliwościach rozwoju (liczba osób),

Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu
- celu szczegółowego	I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej, I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych, I.4. Zachowanie, kreowanie i promocja kultury dobrzyńskiej.
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Realizacja przedsięwzięcia wychodzi na przeciw potrzebie zintegrowanej promocji posiadanych walorów i oferty turystycznej gmin dobrzyńskich. W tym zakresie w ramach przedsięwzięcia przewidziano realizację operacji polegających na udziale w targach krajowych i zagranicznych dotyczących przede wszystkim turystyki, rekreacji, produktów regionalnych, kultury. Realizacja przedsięwzięcia spełnia w tym zakresie założenia Strategii dotyczące stworzenia zintegrowanego systemu promocji turystycznej regionu oraz intensyfikacji promocji dotyczącej lokalnych produktów wytwarzanych na obszarze LGD oraz promocji kultury dobrzyńskiej w kraju i za granicą.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, przedsiębiorcy z obszaru LGD, lokalni twórcy ludowi, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: rekomendowane będą operacje związane z wyjazdem na targi krajowe lub zagraniczne z ofertą dotyczącą promocji posiadanych walorów turystycznych, produktów regionalnych, kultury dobrzyńskiej, Funkcjonowanie LGD: rekomendowane będą operacje związane z wyjazdem na targi krajowe lub zagraniczne z ofertą dotyczącą promocji posiadanych walorów turystycznych, produktów regionalnych, kultury dobrzyńskiej,
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba zorganizowanych wyjazdów na targi
- wskaźnik rezultatu	- liczba osób jaka zapoznała się z ofertą prezentowaną na targach,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD.

Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu

Nazwa przedsięwzięcia:	Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu.
- celu szczegółowego	I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej, I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Realizacja przedsięwzięcia wychodzi na przeciw potrzebie

	<p>wzmocnienia działań promocyjnych i informacyjnych dotyczących oferty turystycznej i atrakcji regionu. Posiadane wysokie walory naturalne i kulturowe oraz bogata oferta turystyczna są bowiem obecnie w niedostateczny sposób promowane zarówno na rynku krajowym jak i zagranicznym. Brak w tym zakresie przede wszystkim skoordynowanych działań polegających na tworzeniu oferty promocyjnej dotyczącej całego obszaru LGD . W tym zakresie w ramach przedsięwzięcia przewidziano do realizacji tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych dotyczących atrakcyjności turystycznej regionu: walorów naturalnych i kulturowych, produktów regionalnych oraz oferty turystycznej.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się w konsekwencji do stworzenia zintegrowanego systemu informacji turystycznej oraz promocji i informacji o kulturze dobrzyńskiej oraz regionalnych produktach tradycyjnych.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, kościoły i związki wyznaniowe, lokalni twórcy ludowi, przedsiębiorcy, instytucje kultury, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Małe projekty: preferowane będą projekty dotyczące opracowania oraz druku wydawnictw promocyjnych i informacyjnych dotyczących promocji oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p> <p>Funkcjonowanie LGD: preferowane będą projekty dotyczące opracowania oraz druku wydawnictw promocyjnych i informacyjnych dotyczących promocji oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p> <p>Projekty współpracy: preferowane będą projekty dotyczące opracowania oraz druku wydawnictw promocyjnych i informacyjnych dotyczących promocji oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba wydawnictw promocyjnych i informacyjnych wydanych w ramach przedsięwzięcia.
- wskaźnik rezultatu	- liczba wypromowanych ofert turystycznych, produktów regionalnych.
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i internecie

Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i internecie
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu.
- celu szczegółowego	<p>I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,</p> <p>I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,</p>

Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Z uwagi na fakt, że najlepiej i najszybciej rozwijającą się formą promocji turystycznej jest w obecnym czasie promocja za pośrednictwem mediów (prasa, radio, telewizja) oraz Internetu wspierane będą operacje związane z promocją oferty turystycznej oraz posiadanych walorów właśnie za pośrednictwem tych form przekazu. Posiadane wybitne walory kulturowe oraz naturalne w połączeniu z bogatą ofertą turystyczną wymagają bowiem – niewystarczających obecnie – zabiegów promocyjnych o zintegrowanym charakterze propagujących gmin dobrzyńskich w kraju i zagranicą. W tym zakresie przedsięwzięcie wpisuje się w założenia 2 celów szczegółowych i przyczyniając się do rozwoju zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej pozwala m.in. na promocje w mediach i Internecie kultury dobrzyńskiej oraz lokalnych produktów tradycyjnych.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, kościoły i związki wyznaniowe, lokalni twórcy ludowi, przedsiębiorcy, instytucje kultury, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Małe projekty: preferowane będą projekty dotyczące promocji w mediach i internecie oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p> <p>Funkcjonowanie LGD: preferowane będą projekty dotyczące promocji w mediach i internecie oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p> <p>Projekty współpracy: preferowane będą projekty dotyczące promocji w mediach i internecie oferty turystycznej regionu, regionalnych produktów oraz kultury dobrzyńskiej.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych w mediach, - liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych w internecie, - liczba utworzonych stron internetowych, - liczba rozbudowanych stron internetowych.
- wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba tytułów prasowych w których przeprowadzono akcje promocyjne, - liczba stacji radiowych w których przeprowadzono akcje promocyjne, - liczba programów TV w których przeprowadzono akcje promocyjne, - liczba odwiedzających powstałe/rozbudowane strony internetowe.
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków

Nazwa przedsięwzięcia:	Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu
- celu szczegółowego	I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i

	rekreacji, III.4. Zachowanie, kreowanie i promocja kultury dobrzyńskiej.
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jednym z głównych walorów obszaru LGD natury kulturowej jest posiadanie szeregu obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków a tym samym prawnie chronionych. Dotyczy to przede wszystkim obiektów związanych z kulturą dobrzyńską takich jak tradycyjna zabudowa wsi, dobrzyńskie chaty oraz innych obiektów zabytkowych w postaci wiekowych obiektów o charakterze sakralnym. Obiekty te z uwagi na w większości swój znaczny wiek wymagają jednak stałej ochrony i dbałości o ich stan w celu zachowania ich dla przyszłych pokoleń. W tym zakresie w ramach przedsięwzięcia będą wspierane operacje przyczyniające się do odnawiania rekonstrukcji i oznakowania tych obiektów aby mogły jak najdłużej pełnić rolę atrakcji turystycznych i świadczyć o potencjale lokalnej tradycji i kultury. W tym kontekście przedsięwzięcia przyczynia się do z jednej strony do ochrony posiadanych zasobów kulturowych a z drugiej do zachowania kultury dobrzyńskiej w postaci obiektów zabytkowych dla przyszłych pokoleń.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z terenu LGD, kościoły i związki wyznaniowe, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, instytucje kultury, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Małe projekty: preferowane będą projekty w odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków oraz w odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków.</p> <p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą projekty związane z remontem/odnawianiem/przebudową i oznakowaniem obiektów zabytkowych.</p> <p>Tworzenie rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą projekty związane z remontem/odnawianiem/przebudową i oznakowaniem obiektów zabytkowych.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą projekty związane z remontem/odnawianiem/przebudową i oznakowaniem obiektów zabytkowych.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba wyremontowanych / odnowionych / przebudowanych / oznakowanych obiektów zabytkowych.
- wskaźnik rezultatu	- liczba osób odwiedzających wyremontowane / odnowione / przebudowane / oznakowane obiekty zabytkowe
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów obszaru LGD.

Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie

Nazwa przedsięwzięcia:	Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja
-------------------------------	--

	obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu
- celu szczegółowego	I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Posiadane przez obszar LGD walory środowiska naturalnego w postaci urozmaicenia ukształtowania terenu, terenów nadwiślańskich, cieków rzecznych oraz bogatych zbiorów fauny i flory są jednym z elementów decydujących o spójności obszaru LSR i stanowią obok kultury dobrzyńskiej jego podstawowe bogactwo. Na obszarze LGD znajduje się szereg obiektów naturalnych które z uwagi na swoje walory zostały uznane za obiekty podlegające różnym formom prawnej ochrony.</p> <p>Wychodząc na przeciw tym walorom w ramach przedsięwzięcia przewidziano operacje związane z ochroną, zagospodarowaniem i promocją tych obszarów w celu wyeksponowania ich walorów dla rozwoju turystyki i rekreacji i zachowania dla przyszłych pokoleń.</p> <p>Tym samym przedsięwzięcie wychodzi na przeciw założeniom celu związanego z potrzebą zagospodarowania, ochrony i wykorzystania dla celów turystycznych posiadanych na obszarze gmin LGD walorów przyrodniczych.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Samorządy gminne i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe z obszaru LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje kultury, mieszkańcy obszaru LGD
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą operacje zmierzające do ochrony i zagospodarowania posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje zmierzające do ochrony, zagospodarowania i promocji posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p> <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą operacje zmierzające do ochrony i zagospodarowania posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą operacje zmierzające do ochrony i zagospodarowania posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p> <p>Funkcjonowanie LGD: preferowane będą operacje zmierzające do promocji posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p> <p>Projekty współpracy: preferowane będą operacje zmierzające do ochrony, zagospodarowania i promocji posiadanych walorów naturalnych podlegających prawnej ochronie.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	

- wskaźnik produktu	- liczba zagospodarowanych obiektów naturalnych podlegających prawnej ochronie, - liczba wypromowanych obiektów naturalnych podlegającej prawnej ochronie, - liczba obiektów naturalnych podlegających prawnej ochronie dla których przeprowadzano działania chroniące ich walory.
- wskaźnik rezultatu	- liczba turystów odwiedzających obszary chronione objęte realizowanymi operacjami,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej –dla celów rekreacji, turystyki i kultury

Nazwa przedsięwzięcia:	Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej – dla celów rekreacji, turystyki i kultury
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji, II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby,.
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Jak wykazała analiza stanu obecnego jeziora obszaru LGD są w niewielkim stopniu zagospodarowane i wyposażone w podstawową infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową. Skutkuje to tym, że nie są one dostatecznie wykorzystywane dla pełnienia funkcji turystycznej a ich obecne zagospodarowanie zawęża ich walory jedynie do sezonu letniego i turystyki wodnej. Tym samym brak jest na terenie LGD przede wszystkim realizacji projektów w kompleksowe zagospodarowanie jezior w wysokiej jakości infrastrukturę umożliwiającą ich szersze wykorzystanie np. dla celów turystyki aktywnej, żeglarstwa, nurkowania itp. Jednocześnie znacznym problemem wynikającym z obecnego słabego stanu infrastruktury turystycznej związanej z jeziorami jest degradacja i zanieczyszczenie wynikające z niedostatku podstawowej infrastruktury sanitarnej czy obiektów, elementów zapewniających dbanie o stan czystości wokół i w samych jeziorach.</p> <p>Wychodząc na przeciw tym problemom w ramach przedsięwzięcia wspierane będą operacje związane z zagospodarowaniem jezior obszaru LGD dla celów turystyki, rekreacji i kultury. W tym kontekście przedsięwzięcie przyczynia się do założeń celów LSR mówiących o zagospodarowaniu zasobów naturalnych dla celów turystyki i rekreacji oraz wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby wśród których zasoby naturalne odgrywają znaczącą rolę.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Samorządy gminne i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe

	z terenu LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą operacje związane z zagospodarowaniem jezior obszaru LGD na cele turystyki, rekreacji i kultury.</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje związane z zagospodarowaniem jezior obszaru LGD na cele turystyki, rekreacji i kultury.</p> <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą operacje związane z zagospodarowaniem jezior obszaru LGD na cele turystyki, rekreacji i kultury.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą operacje związane z zagospodarowaniem jezior obszaru LGD na cele turystyki, rekreacji i kultury.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba obiektów infrastrukturalnych powstałych w ramach operacji,
- wskaźnik rezultatu	- liczba jezior objętych zrealizowanymi operacjami,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów

Nazwa przedsięwzięcia:	Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu III. Poprawa jakości życia.
- celu szczegółowego	I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Planowane do realizacji przedsięwzięcie związane z tworzeniem na obszarze LGD infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej przeznaczonej zarówno dla turystów jak i mieszkańców obszaru LGD. Należy bowiem podkreślić, że posiadaniu walorów przyrodniczych i kulturowych Ziemi Dobrzyńskiej nie towarzyszy zagospodarowanie obszaru w nawet podstawową infrastrukturę rekreacyjno – wypoczynkową. Sytuacja ta związana jest m.in. z dotychczasowym tradycyjnym podejściem do rozwoju turystyki na obszarze pojezierzy opartej głównie o walory zbiorników wodnych pełniących funkcje publicznych kąpielisk i ograniczonych do sezonu letniego a jednocześnie uzależniona od stanu pogody. Wychodząc na przeciw potrzebom wydłużenia sezonu turystycznego oraz urozmaicenia oferty turystycznej i wypoczynkowej zdecydowano się na realizację przedsięwzięć w rozwój tego typu infrastruktury dotyczącej m.in.

	<p>zagospodarowania cieków wodnych obszaru LGD np. na potrzeby kajakarstwa czy wędkarstwa, wykorzystania znacznych deniwelacji terenu na obszarze LGD do uprawiania sportów zimowych – narciarstwa czy snowboardu, tworzenia tzw. parków rekreacji – wyznaczonych miejsc do uprawiania rekreacji i sportów i wyposażonych niezbędą do tego infrastrukturę, zagospodarowania przestrzeni publicznej, budowy wielofunkcyjnych boisk na obszarach wiejskich itp.</p> <p>Tak sformułowane przedsięwzięcie wychodzi na przeciw założeniom celów strategii związanych z zagospodarowaniem posiadanych walorów naturalnych i kulturowych na cele turystyki i rekreacji oraz zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców obszaru LGD.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Samorządy gminne oraz jednostki im podległe, organizacje pozarządowe z terenu LGD, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, przedsiębiorcy, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą projekty w budowę/remont/rozbudowę oraz wyposażenia infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej.</p> <p>Małe projekty: preferowane będą projekty w budowę/remont/rozbudowę oraz wyposażenia infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej.</p> <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą projekty w budowę/remont/rozbudowę oraz wyposażenia infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą projekty w budowę/remont/rozbudowę oraz wyposażenia infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba obiektów wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych w wyniku realizacji operacji, - ilość zakupionego wyposażenia,
- wskaźnik rezultatu	- liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych/wyposażonych obiektów w ramach operacji,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD,

Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej

Nazwa przedsięwzięcia:	Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	<p>I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu</p> <p>III. Poprawa jakości życia</p>

- celu szczegółowego	<p>I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,</p> <p>III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach</p> <p>III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich</p>
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Posiadane walory przyrodnicze i kulturowe w tym przede wszystkim piękne krajobrazy i urozmaicone ukształtowanie terenu sprawiają, że jednym z głównych elementów zagospodarowania turystycznego obszaru LGD są szlaki turystyczne. Pozwalają one jednej strony na połączenie głównych atrakcji turystycznych całego obszaru LGD – bez względu na granice administracyjne – z drugiej zaś umożliwiają uprawiania turystyki aktywnej i stwarzają różnorodne możliwości ich wykorzystania dla różnych form turystyki i rekreacji – turystyki pieszej, rowerowej, konnej itp.. Obecnie mimo prowadzonych zabiegów w tym zakresie stan zarówno ilościowy (długość istniejących szlaków) jak i jakościowy (ich oznakowanie, zagospodarowanie) są niewystarczające w stosunku do potrzeb i możliwości w tym zakresie. Jednocześnie prowadzone dotychczas działania w tym kierunku ograniczają się najczęściej do terenów jednej gminy i nie obejmują swoim zasięgiem całego obszaru LGD. Z tego względu w ramach przedsięwzięcia zaplanowano realizację operacji związanych z wytyczaniem, oznakowaniem i zagospodarowaniem kompleksowym szlaków turystycznych na obszarze LGD łączących cały jej teren i umożliwiających uprawianie różnych form turystyki – nie tylko pieszej ale także rowerowej. Tak określone przedsięwzięcie wychodzi naprzeciw założeniom LSR mówiącym o zagospodarowaniu posiadanych walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	<p>Samorządy gminne i jednostki im podległe, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe z terenu LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, mieszkańcy obszaru LGD.</p>
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą projekty w wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych,</p> <p>Małe projekty: preferowane będą projekty w wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych,</p> <p>Projekty współpracy: preferowane będą projekty w wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych,</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<p>- długość wytyczonych/oznakowanych/zagospodarowanych szlaków turystycznych,</p> <p>- liczba elementów zagospodarowania szlaków turystycznych,</p>
- wskaźnik rezultatu	<p>- liczba turystów korzystających z wytyczonych/oznakowanych/zagospodarowanych szlaków turystycznych,</p>
- wskaźnik oddziaływania	<p>- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.</p>

Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych

Nazwa przedsięwzięcia:	Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu
- celu szczegółowego	I.4. Zachowanie, kreowanie i promocja kultury dobrzyńskiej.
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Jednym z głównych przejawów kultywowania dobrzyńskim zwyczajom i obrzędom jest działalność dobrzyńskich zespołów folklorystycznych. Zespoły folklorystyczne działają aktywnie na rzecz propagowania dobrzyńskiej kultury. Tym samym w ramach przedsięwzięcia założono kompleksowe wsparcie działalności tych instytucji przede wszystkim poprzez poprawę stanu infrastruktury służącej do codziennej ich działalności, zakup niezbędnego sprzętu, wyposażenia, strojów, instrumentów muzycznych po organizację imprez promocyjnych i wyjazd na organizowane imprezy w kraju i za granicą.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w założenia LSR mówiące o potrzebie zachowania, kreowania i promocji kultury dobrzyńskiej. W tym zakresie wsparcie działalności zespołów folklorystycznych przyczyni się w bezpośredni sposób do spełnienia tych założeń.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, mieszkańcy obszaru LGD, samorządy i jednostki im podległe, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe,
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą operacje związane z wsparciem w zakresie rozwoju infrastruktury, sprzętu i wyposażenia służącego działalności regionalnych zespołów folklorystycznych,</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje związane ze wsparciem w zakresie rozwoju infrastruktury, zakupem sprzętu i wyposażenia oraz promocja i informacja o działalności zespoły folklorystycznych.</p> <p>Funkcjonowanie LGD: Preferowane będą operacje związane z promocją i informacją o działalności zespołów folklorystycznych,</p> <p>Projekty współpracy: Preferowane będą operacje związane z promocją i informacją o działalności zespołów folklorystycznych,</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - ilość zakupionego sprzętu na potrzeby zespołów folklorystycznych, - ilość wybudowanej/wyremontowanej/przebudowanej infrastruktury związanej z działalnością zespołów folklorystycznych, - ilość zorganizowanych imprez promocyjnych, - liczba wyjazdów na imprezy promocyjne zespołów folklorystycznych, - ilość kampanii promocyjnych/informacyjnych o działalności zespołów folklorystycznych.
- wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba członków wspartych zespołów folklorystycznych - liczba uczestników imprez z udziałem zespołów folklorystycznych
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby

Nazwa przedsięwzięcia:	Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych, II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby.
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jednym z głównych przejawów specyfiki kulturowej regionu decydującej o jego walorach są regionalne produkty oparte o posiadane dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodnicze. Walory te dotyczą zarówno tradycyjnych, dobrzyńskich produktów gastronomicznych wytwarzanych przez regionalnych twórców ludowych, wytwarzanych na skalę przemysłową przez lokalne przedsiębiorstwa jak i produktów rolnych, rolno - spożywczych czy regionalnych zwyczajów lub obrzędów. Wszystkie te elementy stanowią jeden z głównych walorów natury kulturowej obszaru LGD i wymagają rozwoju i promocji na zewnątrz. Tym samym w ramach przedsięwzięcia założono wsparcie wytwarzania, upowszechniania, promocji i ochrony wytwarzanych na tym obszarze tradycyjnych produktów regionalnych. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się w konsekwencji do zachowania i promocji kultury dobrzyńskiej oraz pozwoli na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby naturalne i kulturowe.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne o jednostki im podległe, przedsiębiorcy, rolnicy, twórcy ludowi, mieszkańcy obszaru LGD, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje kultury,
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: nabycie sprzętu i wyposażenia do wytwarzania produktów lokalnych, promocja i informacja o tych produktach w kraju i za granicą, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: rozwój infrastruktury oraz nabywanie sprzętu, wyposażenia, maszyny i urządzenia do wytwarzania produktów regionalnych, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: rozwój infrastruktury oraz nabywanie sprzętu, wyposażenia, maszyny i urządzenia do wytwarzania produktów regionalnych, Funkcjonowanie LGD: promocja i informacja o produktach regionalnych w kraju i za granicą. Projekty współpracy: promocja i informacja o produktach

	regionalnych w kraju i za granicą.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nabytego sprzętu i wyposażenia służącego do wytwarzania produktów regionalnych, - liczba nabytych maszyn i urządzeń służących do wytwarzania produktów regionalnych, - liczba wybudowanej/wyremontowanej/przebudowanej infrastruktury służącej wytwarzaniu produktów regionalnych, - liczba kampanii promocyjnych produktów regionalnych,
- wskaźnik rezultatu	- liczba wspartych produktów regionalnych,
- wskaźnik oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przychodów z wytwarzania produktów regionalnych, - wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby

Nazwa przedsięwzięcia:	Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby, II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Jedną z głównych potrzeb dotyczącej rozwoju turystyki na obszarze LGD jest poprawa wyposażenia w infrastrukturę noclegową i gastronomiczną – dwa elementy które stanowią podstawową bazę infrastrukturalną niezbędną do wzrostu ruchu turystycznego.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia jest zgodna z założeniami Strategii związanymi z wsparciem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadany potencjał do rozwoju funkcji turystycznej oraz różnicowaniu dochodów na terenach wiejskich i wsparciu rozwoju obiektów noclegowych i gastronomicznych przez ludność trudniącą się obecnie pracą w rolnictwie.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy obszaru LGD, organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, instytucje kultury
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Tworzenie i rozwój mikropresiębiorstw: preferowane będą projekty w zakresie budowy/remontu/rozbudowy oraz wyposażenia obiektów pełniących funkcje noclegowe i gastronomiczne.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą projekty w zakresie budowy/remontu/rozbudowy oraz wyposażenia obiektów pełniących funkcje noclegowe i gastronomiczne.</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje w zakresie promocji oferty noclegowej i gastronomicznej na obszarze LGD.</p> <p>Funkcjonowanie LGD: preferowane będą operacje w zakresie promocji oferty noclegowej i gastronomicznej na obszarze LGD.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	

- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów noclegowych, - liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów gastronomicznych, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów noclegowych, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów gastronomicznych, - liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych.
- wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby obiektów noclegowych na obszarze LGD, - wzrost liczby obiektów gastronomicznych na obszarze LGD, - wzrost liczby miejsc noclegowych na obszarze LGD, - nowe miejsca pracy powstałe bezpośrednio w wyniku realizacji operacji.
- wskaźnik oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przychodów z turystyki na obszarze LGD, - wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD, - wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD, - obniżenie bezrobocia na obszarze LGD.

Rozwój usług turystycznych i około turystycznych

Nazwa przedsięwzięcia:	Rozwój usług turystycznych i około turystycznych
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby, II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jednym z najważniejszych elementów rozwoju funkcji turystycznej obszaru LGD jest z pewnością dostępność usług turystycznych i około turystycznych. Obecnie mimo posiadanych walorów środowiskowych i kulturowych brakuje towarzyszącym im usług turystycznych i około turystycznych zapewniających obsługę turystów na najwyższym poziomie. Zjawisko to dotyczy zarówno niedostatku ilości tego typu usług jak i niewystarczającego poziomu świadczenia usług już istniejących. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim takiego typu usług jak: wypożyczalnia sprzętu do uprawiania turystyki, usługi transportowe dla turystów, organizacja imprez turystycznych, usługi przewodników turystycznych, catering, usługi public relations itp. Fakt ten w znacznym stopniu zubaża istniejącą ofertę turystyczną obszaru LGD i stanowi jeden z głównych elementów hamujących napływ turystów. Potrzebę wsparcia tego typu usług wzmacnia fakt, że mogłyby one stać się elementem przyczyniającym się do tworzenia nowych produktów turystycznych oraz wydłużającym sezon turystyczny. Tym samym w ramach przedsięwzięcia wspierane będą operacje zmierzające do wsparcia tworzenia i rozwoju tego typu usług. Szczególnie ważnym elementem jest w tym przypadku także możliwość realizacji tych usług przez osoby zajmujące się dotychczas

	<p>rolnictwem. W tym zakresie wspierane będą operacje w zakresie budowy/remontu/rozbudowy obiektów przeznaczonych na pełnienie funkcji turystycznych i około turystycznych oraz zakup sprzętu, wyposażenia i oprogramowania komputerowego służącego świadczeniu tego typu usług. Jednocześnie wspierane będą operacje polegające na promocji i informacji o ofercie obszaru LGD w zakresie tych usług.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczynia się w konsekwencji do realizacji założeń dwóch celów szczegółowych mówiących o wsparciu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadany potencjał do rozwoju turystyki oraz wsparciu procesu odchodzenia dotychczasowej ludności od rolnictwa w kierunku działalności nierolniczych.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Przedsiębiorstwa, rolnicy, mieszkańcy obszaru LGD, organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, instytucje kultury,
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą projekty w zakresie wsparcia tworzenia i rozwoju usług turystycznych i około turystycznych.</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą projekty w zakresie wsparcia tworzenia i rozwoju usług turystycznych i około turystycznych.</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje w zakresie promocji i informacji o usługach turystycznych i około turystycznych,</p> <p>Projekty współpracy: preferowane będą operacje w zakresie promocji informacji o usługach turystycznych i około turystycznych,</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów przeznaczonych na cele świadczenia usług turystycznych i około turystycznych, - liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów przeznaczonych na cele świadczenia usług turystycznych i około turystycznych, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów przeznaczonych na cele świadczenia usług turystycznych i około turystycznych, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów przeznaczonych na cele świadczenia usług turystycznych i około turystycznych, - liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych.
- wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby obiektów świadczących usługi turystyczne i około turystycznych, - nowe miejsca pracy powstałe bezpośrednio w wyniku realizacji operacji.
- wskaźnik oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przychodów z turystyki na obszarze LGD, - wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD, - wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD, - obniżenie bezrobocia na obszarze LGD.

Nazwa przedsięwzięcia:	Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby,. II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Realizacja przedsięwzięcia wychodzi na przeciw potrzebie stworzenia dla obecnej ludności zajmującej się rolnictwem na obszarze LGD pozarolniczych źródeł dochodów. Obecnie jak wykazała analiza stanu obecnego rolnictwo stanowi wciąż jedno z głównych źródeł dochodów na terenach wiejskich obszaru objętego LSR. Jednakże z uwagi na słabość lokalnych warunków do prowadzenia działalności rolniczej oraz jego niskotowarowy charakter oparty o niewielkie gospodarstwa rolne – nie jest ono w stanie zapewnić utrzymania dla trudniącej się nią ludności. Wchodząc na przeciw tym tendencją przewidziano wsparcie dla agroturystyki która z uwagi na posiadane zasoby do rozwoju turystyki może stać się alternatywnym źródłem dochodów ludności wiejskiej. Tym samym założono wsparcie dla budowy/remontu/rozbudowy obiektów służących dla rozwoju funkcji turystycznej oraz zakup sprzętu i wyposażenia oraz oprogramowania komputerowego służącego prowadzeniu tego typu działalności. Jednocześnie wspierane będą operacje związane z promocją i informacją o prowadzonej działalności agroturystycznej.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w konsekwencji w realizację założeń celów LSR związanych z rozwojem przedsiębiorczości w oparciu o posiadany potencjał do rozwoju turystyki oraz przede wszystkim różnicowaniu dochodów na terenach wiejskich poprzez stworzenie możliwości odchodzenia dotychczasowej ludności rolniczej do zajęć pozarolniczych.</p>
Grupy docelowe beneficjentów:	Przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, mieszkańcy obszaru LGD, instytucje kultury
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą operacje związane z budową/remontem/rozbudową obiektów służących dla rozwoju funkcji turystycznej oraz zakup sprzętu i wyposażenia oraz oprogramowania komputerowego służącego prowadzeniu działalności agroturystycznej,</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą operacje związane z budową/remontem/rozbudową obiektów służących dla rozwoju funkcji turystycznej oraz zakup sprzętu i wyposażenia oraz oprogramowania komputerowego służącego prowadzeniu działalności agroturystycznej,</p> <p>Funkcjonowanie LGD: preferowane będą projektu związane z</p>

	informacje i promocją gospodarstw agroturystycznych na obszarze LGD, Projekty współpracy: preferowane będą projektu związane z informacjami i promocją gospodarstw agroturystycznych na obszarze LGD,
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów przeznaczonych na działalność agroturystyczną, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów przeznaczonych na cele świadczenia usług agroturystycznych, - liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych.
- wskaźnik rezultatu	- wzrost liczby obiektów świadczących usługi agroturystyczne, - nowe miejsca pracy powstałe bezpośrednio w wyniku realizacji operacji.
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost przychodów z turystyki na obszarze LGD, - wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD, - wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD, - obniżenie bezrobocia na obszarze LGD.

Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem

Nazwa przedsięwzięcia:	Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- celu szczegółowego	II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby, II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich,
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jednym z podstawowych problemów dotyczących obecnie obszary wiejskie terenu LGD jest problem zmian strukturalnych w rolnictwie i związana z nimi nieopłacalność prowadzenia małych, rodzinnych i niskotowarowych gospodarstw rolnych. Obecnie jednak rolnictwo pozostaje wciąż ważnym zajęciem ludności wiejskiej obszaru LGD. Ze zjawiskiem tym wiąże się szereg następstw w tym przede wszystkim takie negatywne zjawiska jak bezrobocie ukryte i niskie dochody miejscowej ludności zajmującej się rolnictwem. Tym samym niezbędne są działania związane z tworzeniem dla obecnych rolników i ich rodzin możliwości uzyskiwania dochodu poza rolnictwem i odchodzenia od działalności rolniczej. W tym zakresie przewidziano wsparcie dla obecnej ludności zajmującej się rolnictwem w zakresie budowy/remontu/rozbudowy obiektów służących prowadzeniem działalności nierolniczej, nabyciem sprzętu, wyposażenia, maszyn i urządzeń oraz oprogramowania komputerowego służących tym celom oraz przeprowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych prowadzonej działalności nierolniczej.

	Przedsięwzięcie jest w tym zakresie komplementarne do założeń dwóch celów szczegółowych wyznaczonych w ramach LSR mówiących o wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości oraz różnicowaniu dochodów na terenach wiejskich.
Grupy docelowe beneficjentów:	Przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: preferowane będą operacje związane z prowadzeniem działalności nierolniczej na terenach wiejskich,</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą operacje związane z prowadzeniem działalności nierolniczej na terenach wiejskich,</p> <p>Małe projekty: preferowane będą operacje związane z informacją i promocją o prowadzonej działalności nierolniczej.</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych/wyremontowanych/rozbudowanych obiektów przeznaczonych na działalność pozarolniczą, - ilość zakupionego sprzętu i wyposażenia do obiektów przeznaczonych na cele działalności pozarolniczej, - liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych.
- wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wspartych przedsiębiorstw, - nowe miejsca pracy powstałe bezpośrednio w wyniku realizacji operacji.
- wskaźnik oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przychodów z turystyki na obszarze LGD, - wzrost poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD, - obniżenie bezrobocia na obszarze LGD.

Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,

Nazwa przedsięwzięcia:	Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	<p>III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach</p> <p>III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich</p>
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Jak wynika z przeprowadzonego opisu specyfiki obszaru LGD jedną z głównych słabości obszaru w sferze społecznej jest znaczny niedostatek wyposażenia – zwłaszcza obszarów mniejszych sołectw – w podstawową infrastrukturę społeczną taką jak świetlice wiejskie, place zabaw, boiska sportowe, skrytki parki, centra wsi, miejsca realizacji imprez promocyjnych, miejsca spotkań dzieci i młodzieży itp. Wychodząc na przeciw tym potrzebą w ramach przedsięwzięcia

	założono utworzenie tego typu infrastruktury która będzie służyła przede wszystkim na cele społeczne i kulturowe – dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców wsi.
Grupy docelowe beneficjentów:	Samorządy gminne i jednostki im podległe, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie usług turystycznych i okołoturystycznych, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, mieszkańcy obszaru LGD.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	<p>Małe projekty: preferowane będą operacje w zakresie budowy/przebudowy/modernizacji oraz wyposażenia infrastruktury pełniącej funkcje społeczne i kulturowe,</p> <p>Odnowa i rozwój wsi: preferowane będą operacje w zakresie budowy/przebudowy/modernizacji oraz wyposażenia infrastruktury pełniącej funkcje społeczne i kulturowe,</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: preferowane będą operacje w zakresie budowy/przebudowy/modernizacji oraz wyposażenia infrastruktury pełniącej funkcje społeczne i kulturowe,</p>
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastrukturalnych pełniących funkcje społeczne i kulturowe, - ilość zakupionego wyposażenia obiektów pełniących funkcje społeczne i kulturowe,
- wskaźnik rezultatu	- wzrost liczby obiektów spełniających funkcje społeczne w stosunku do stanu obecnego (w %),
- wskaźnik oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> - obniżenie salda emigracji z obszaru LGD, - wzrost liczby mieszkańców obszaru LGD.

Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD

Nazwa przedsięwzięcia:	Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego:
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	<p>Obecnie na obszarze LGD zidentyfikowano szereg niekorzystnych dla przyszłego rozwoju społeczno – gospodarczego zjawisk w postaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatywnie niskiej na tle województwa aktywności społeczności lokalnej w postaci liczby istniejących organizacji pozarządowych, - bardzo niewielkiej liczby lokalnych organizacji skupiających społeczność np. kół gospodyń wiejskich, - niskiego na tle całego województwa wskaźnika poziomu rozwoju przedsiębiorczości, - słabej oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, - zagrożenia wynikającego z analizy SWOT wskazującego na społeczne zacofanie obszarów wiejskich terenu LGD.

	Wychodząc na przeciw tym problemom w ramach przedsięwzięcia zaplanowano organizację szkoleń mających za zadanie podnoszenie kwalifikacji mieszkańców obszaru objętego LSR. W tym zakresie przewidziano realizację szeregu szkoleń z zakresu m.in. szkoleń językowych, szkoleń z zakresu społeczeństwa informacyjnego, szkoleń z zakresu społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorczości, rozwoju agroturystyki itp.),
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, przedsiębiorcy z obszaru LGD, mieszkańcy sołectw.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: preferowane będą działania w zakresie organizacji szkoleń ponoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD, Funkcjonowanie LGD: preferowane będą działania w zakresie organizacji szkoleń ponoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD, Projekty współpracy: preferowane będą działania w zakresie organizacji szkoleń ponoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba przeprowadzonych szkoleń,
- wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników przeprowadzonych szkoleń,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost wskaźnika skolaryzacji, - spadek bezrobocia na obszarze LGD,

Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą

Nazwa przedsięwzięcia:	Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą.
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego:
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Założenie przedsięwzięcia zawiązuje do potrzeby aktywizacji mieszkańców obszaru LGD w zakresie bardziej efektywnego rozwoju zarówno społecznego jak i gospodarczego opartego przede wszystkim o lokalne zasoby naturalne i kulturowe. W tym zakresie szczególnie ważne jest zdobywanie nowych doświadczeń oraz nabywanie wiedzy w zakresie nowego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich – bardziej efektywnego niż rozwijane dotychczas a jednocześnie innowacyjnych na obszarze LGD. W tym zakresie zdecydowano się na realizację operacji związanych z wymianą doświadczeń przede wszystkim z innymi LGD w kraju i za granicą związanych z możliwościami rozwoju obszarów wiejskich oraz

	innowacyjnymi i bardziej efektywnymi formami wykorzystania lokalnych zasobów. W tym zakresie przedsięwzięcie ukierunkowane jest na przede wszystkim wsparcie procesu podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszaru LGD oraz budowy potencjału instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
Grupy docelowe beneficjentów:	Lokalna Grupa Działania, mieszkańcy obszaru LGD
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Projekty współpracy: preferowane będą projekty w zakresie organizacji konferencji, szkoleń, warsztatów, wyjazdów studyjnych itp. zwianych z innowacyjnym wykorzystaniem zasobów i nowymi kierunkami rozwoju obszarów wiejskich.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba zorganizowanych spotkań,
- wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników zorganizowanych spotkań,
- wskaźnik oddziaływania	- liczba zawiązanych partnerstw z innymi organizacjami w kraju i za granicą,

Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania

Nazwa przedsięwzięcia:	Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Realizacja przedsięwzięcia wychodzi na przeciw potrzebie aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zwiększenia liczby organizacji pozarządowych oraz ilości ich członków. Jak wykazała bowiem diagnoza stanu obecnego obszar objęty LSR cechuje się niższym na tle całego województwa wskaźnikiem ilości zarejestrowanych organizacji pozarządowych czy bardzo niewielkim uczestnictwem mieszkańców w życiu społecznym przede wszystkim w małych miejscowościach gdzie brak jest nawet nieformalnie działających kół gospodyń wiejskich. W tym zakresie przewidziano szereg działań szkoleniowych zmierzających do zarówno zwiększenia świadomości mieszkańców dotychczas nie zrzeszonych i zachęcenia ich do udziału w zorganizowanym życiu społeczności lokalnych jak i podniesienia wiedzy członków już istniejących organizacji nt. zasad ich funkcjonowania i rozwoju.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, mieszkańcy obszaru LGD, samorządy gminne z terenu LGD i jednostki im podległe.
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: organizacja szkoleń dla mieszkańców obszaru LGD związanych z zakładaniem i działalnością organizacji pozarządowych. Funkcjonowanie LGD: organizacja szkoleń dla mieszkańców obszaru LGD związanych z zakładaniem i działalnością organizacji pozarządowych.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba przeprowadzonych szkoleń,

- wskaźnik rezultatu	- liczba osób biorących udział w szkoleniach,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby organizacji pozarządowych na obszarze LGD, - wzrost liczby członków organizacji pozarządowych.

Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD

Nazwa przedsięwzięcia:	Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD
Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:	
- celu głównego:	III. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- celu szczegółowego	III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego:
Uzasadnienie przedsięwzięcia:	Dla rozpropagowania idei społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwoju działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD przewidziano realizację operacji w zakresie informacji i promocji prowadzonych przez nich działalności. Operacje w ramach przedsięwzięcia mają zachęcić mieszkańców do wzięcia aktywnego udziału w życiu społecznym poprzez zakładanie nowych oraz przystępowanie do istniejących organizacji pozarządowych. W tym zakresie idea ta nawiązuje do zidentyfikowanego problemu niskiej na tle województwa aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się w zorganizowanych formach np. organizacjach pozarządowych a jednocześnie wychodzi na przeciw zainteresowaniu mieszkańców życiem społecznym widocznym chociażby po wysokiej frekwencji wyborczej – przekraczającej znacznie średnią dla kraju.
Grupy docelowe beneficjentów:	Organizacje pozarządowe z terenu LGD, mieszkańcy obszaru
Działania oraz lista rekomendowanych operacji:	Małe projekty: preferowane będą operacje polegające na realizacji zadań informacyjnych i promocyjnych organizowanych przez organizacje pozarządowe z terenu LGD.
Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:	
- wskaźnik produktu	- liczba publikacji dotyczących organizacji pozarządowych z terenu LGD, - liczba przeprowadzonych kampanii medialnych propagujących działalność LGD,
- wskaźnik rezultatu	- liczba osób korzystających z produktów projektu,
- wskaźnik oddziaływania	- wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie LGD, - wzrost liczby członków organizacji pozarządowych na obszarze LGD.

5. OKREŚLENIE MISJI LGD.

Na podstawie dokonanej analizy stanu obecnego, wyników przeprowadzonej analizy SWOT oraz planowanych przez LGD kierunków rozwoju obszaru gmin dobrzyńskich w ramach Strategii wyznaczono Misję Lokalnej Grupy Działania będącą syntetycznym ukazaniem kierunku i sposoby działania Stowarzyszenia w czasie realizacji niniejszej Strategii:

Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich – Region Południe
partnerstwem
opartym o współdziałanie społeczności lokalnej
i zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców,
racjonalnego wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych
dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu
oraz kultywowania i zachowania tradycji i kultury ziemi dobrzyńskiej

W ramach tak wyznaczonej misji działalności LGD zwrócono w konsekwencji uwagę przede wszystkim na jej partnerski charakter oraz udział społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji na każdym szczeblu działalności Stowarzyszenia. Jednocześnie misja określa także podstawowe kierunki działań LGD na których oparto następnie wyznaczone do realizacji cele główne. Kierunki te dotyczą z jednej strony poprawy jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR a z drugiej wykorzystania posiadanych zasobów dla rozwoju tak społecznego jak i gospodarczego oraz zachowaniu kultury dobrzyńskiej.

W ramach wyznaczonych kierunków rozwoju obszaru LGD wyznaczono także Wizję rozwoju regionu określającą pożądany stan docelowy do którego będzie dążyć LGD w czasie swojej działalności. Tym samym jako Wizję rozwoju obszaru LGD wyznaczono:

Obszar Gmin Dobrzyńskich – Region Południe
regionem bogatym kulturowo,
przyjaznym dla mieszkańców i turystów,
o dobrze rozwiniętej przedsiębiorczości,
znanym w Polsce i za granicą

Wyznaczona w ten sposób wizja rozwoju obszaru LGD nawiązuje bezpośrednio do zidentyfikowanego przez mieszkańców kierunku rozwoju i pożądanego stanu tego obszaru w przyszłości. W tym zakresie zwrócono uwagę na 3 zasadnicze potrzeby.

Ziemia Dobrzyńska to m.in. obszar o bogatych walorach kulturowych związanych z kulturą wynikających z jej historii oraz odmienności od kultury obszarów sąsiednich. W tym obrębie

wymagane jest jednak zarówno propagowanie tej kultury, jej promocja oraz poprawa organizacji i infrastruktury temu sprzyjającej a jednocześnie potrzeba jej ochrony i zachowania dla przyszłych pokoleń. Wynika to m.in. z przeprowadzonej analizy SWOT, która wyraźnie wskazuje na regionalną kulturę jako mocną stronę regionu a jednocześnie widzi potrzebę promocji i poprawy warunków jej rozwoju oraz ochrony przed asymilacją. Stąd zachowanie tego bogactwa stanowi ważny kierunek rozwoju regionu w przyszłości.

Kolejnym aspektem wyznaczonej wizji jest fakt, iż Ziemia Dobrzyńska powinna stać się regionem przyjaznym dla mieszkańców i turystów. Potrzeba ta wynika przede wszystkim z wyznaczonych słabych stron, w tym przypadku słabego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla potrzeb rozwoju turystyki. Skutkuje to z jednej strony wciąż relatywnie niskimi, w porównaniu z obszarami lepiej zurbanizowanymi, warunkami życia mieszkańców a z drugiej małym w stosunku do posiadanego potencjału przekładaniem się istniejących walorów naturalnych i kulturowych w wymierny sposób na rozwój gospodarki regionu – wzrost dochodów mieszkańców, spadek bezrobocia, wzrost przedsiębiorczości.

Trzecim poruszonym obszarem jest w tym kręgu zdiagnozowana niska obecnie rozpoznawalność regionu Gmin Dobrzyńskich w kraju i przede wszystkim za granicą oraz słaba świadomość marki regionu także wśród jego mieszkańców. W tym kontekście pożądane jest więc uruchomienie długofalowego i prowadzonego w skali międzynarodowej procesu przede wszystkim o charakterze informacyjno – promocyjnym mającego na celu upowszechnienie marki „Gmin Dobrzyńskich” jako regionu atrakcyjnego pod względem turystycznym i wypromowanie jej walorów.

Powstała w ten sposób wizja rozwoju nawiązuje tym samym do głównych rozpoznanych potrzeb i kierunków rozwoju regionu oraz stanu docelowego, jaki jest porządny przez mieszkańców w przyszłości.

6. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR.

Jak wykazały zarówno analiza sytuacji obecnej na obszarze LGD oraz wyniki przeprowadzonej analizy SWOT i ocena stanu obecnego, w kontekście wyodrębnionych specyficznych cech obszaru poniżej przedstawiono opis relacji między wyznaczonymi celami szczegółowymi a tą specyfiką.

Z punktu widzenia określonych celów głównych i szczegółowych strategii w zakresie charakterystyki i specyfiki obszaru należy wyodrębnić 3 tematy wiodące wokół których konstruowano założenia LSR a tym samym wokół których koncentrują się jego cele i założone do realizacji przedsięwzięcia. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego oraz wyniki analizy SWOT w kontekście realizacji założeń Programu Leader należy zwrócić uwagę przede wszystkim na następujące cechy charakterystyczne obecnej sytuacji społeczno - gospodarczej obszaru Ziemi Dobrzyńskiej:

- I. Posiadanie wybitnych walorów przyrodniczych i kulturowych – obszar Ziemi Dobrzyńskiej położony jest na terenie nizinnym cechującym się przede wszystkim pięknymi krajobrazami i dużymi deniwelacjami terenu co czyni ten teren idealnym miejscem do rozwoju turystyki i rekreacji i decyduje w dużej mierze o specyfice tego obszaru. Jednocześnie obszar LGD położony w sercu Ziemi Dobrzyńskiej (miasto Dobrzyń nad Wisłą jest powszechnie uważane za jej stolicę) posiada najlepiej zachowane tradycje i zwyczaje dobrzyńskie. Fakt ten przede wszystkim w zakresie posiadanych produktów tradycyjnych, obrzędów, czy zabytków kultury materialnej stanowi drugi najważniejszy element decydujący o specyfice obszaru LGD. Tym samym oba z wymienionych walorów: przyrodnicze oraz kulturowe są dwoma głównymi elementami decydującymi o specyfice tego obszaru i nadającymi mu niepowtarzalny charakter w skali całego kraju. Potrzeba zachowania i kultywowania posiadanych walorów z jednej strony oraz ich rozpowszechniania i promocji oraz wykorzystania jako podstaw dla rozwoju turystyki – krajoznawczej i kulinarniej – stanowiły główną oś o jaką oparto założenia niniejszej Strategii. Tym samym dla rozwoju i wykorzystania tych walorów wyznaczono następujące cele szczegółowe:
 - W ramach celu głównego: I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu:
 - Cel szczegółowy I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej – w ramach tego celu wspierane będą operacje zmierzające do promocji i informacji dotyczącej posiadanych walorów naturalnych i kulturowych,
 - I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych – cel ten odnosi się do przede wszystkim do ochrony i

rozwoju posiadanych walorów kulturowych związanych z posiadanymi produktami regionalnymi,

- I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji – cel ten dotyczy wprost wsparcie operacji związanych z zagospodarowaniem i wykorzystaniem posiadanych walorów naturalnych i kulturowych dla celów związanych z turystyką i rekreacją,

- W ramach celu głównego: II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy:
 - II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby – w ramach celu przewidziano wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze i kulturowe – przede wszystkim w kierunku rozwoju usług turystycznych i około turystycznych,
 - W ramach celu głównego: III. Poprawa jakości życia:
 - III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego – w ramach celu wspierane będą przedsięwzięcia związane m.in. z wsparciem działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD w tym organizacji związanych z promocją i rozwojem kultury i tradycji dobrzyńskiej oraz promocją i rozwojem turystyki i rekreacji z wykorzystaniem posiadanych zasobów.
- II. Potrzeba wsparcia rozwoju społecznego obszaru LGD – specyfika obszaru LGD wskazuje na posiadanie z jednej strony aktywnych społecznie mieszkańców a z drugiej słabej ich samoorganizacji oraz relatywnie niewielki na tle regionu udział w zorganizowanym życiu społecznym. Mała liczba organizacji pozarządowych oraz ich relatywnie niska aktywność w połączeniu z niewystarczającą liczbą prowadzonych działań na obszarze LGD podnoszących kwalifikacje i świadomości lokalnej społeczności są charakterystycznymi cechami dla życia społecznego całego obszaru LGD. Dochodzi do tego słabe a niekiedy wręcz bardzo słabe zagospodarowanie tego obszaru w podstawowej infrastrukturę społeczną czy kulturową oraz słaba organizacja życia społecznego na obszarze LGD. Elementy te decydują o postępującej marginalizacji zwłaszcza obszarów wiejskich terenu LGD. W tym zakresie wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców wyznaczono do realizacji następujące cele mające za zadanie poprawę sytuacji społeczności obszaru LGD:
- W ramach celu głównego: III. Poprawa jakości życia:
 - III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach – w ramach celu wyznaczono realizację operacji związanych ze stworzeniem możliwości zorganizowanego spędzenia wolnego czasu przez mieszkańców regionu w tym przede wszystkim przez dzieci i młodzież wiejską,

- III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich – cel opiera się o wsparcie realizacji operacji zwianych przede wszystkim z zapewnieniem odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego na potrzeby społeczności lokalnej oraz organizację życia społecznego i kulturalnego zwłaszcza na obszarach wiejskich,

III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego – w ramach celu przewidziano realizację przedsięwzięć zwianych z organizacją różnorodnych form podnoszących kwalifikacje mieszkańców m.in. szkoleń, konferencji, wymianę doświadczeń itp.,

III. Rozwój gospodarczy obszaru LGD – obecnie obszar LGD opiera się w dalszym ciągu w dużej mierze na rozwoju rolnictwa przy jednoczesnym słabym na tle całego województwa rozwoju przedsiębiorczości. Sytuacja ta w konsekwencji funkcjonowania przede wszystkim niewielkich, niskotowarowych gospodarstw rolnych oraz niesprzyjających warunków do rozwoju intensywnej gospodarki rolnej powoduje że rolnictwo nie generuje dostatecznych przychodów dla mieszkańców wsi a jednocześnie skutkuje np. istnieniem zjawiska tzn. ukrytego bezrobocia wśród rodzin trudniących się rolnictwem. Jednocześnie słaby rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz brak większych pracodawców zwłaszcza na obszarach wiejskich w konsekwencji postępujących zmian strukturalnych w rolnictwie generuje obecnie potrzebę przekwalifikowanie obecnej ludności utrzymującej się wyłącznie lub głównie z rolnictwa w kierunku działalności nierolniczej i ogólne wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – głównie na obszarach wiejskich LGD. Wychodząc na przeciw tym potrzeba w ramach celu głównego wspierane będą dwa cele szczegółowe:

- II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby – w ramach celu wspierane będą przedsięwzięcia zmierzające do wsparcia powstawania i rozwoju przedsiębiorstwa wykorzystujących dla swojej działalności przede wszystkim posiadane zasoby,

- II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich – cel ten nawiązuje do potrzeby odchodzenia ludności zajmującej się rolnictwem do działalności nierolniczej – w tym zakresie w ramach celu wspierane będą operacje związane z rozpoczynaniem działalności nierolniczej przez obecnych rolników i ich rodziny oraz rozwojem przedsiębiorczości tworzącej nowe miejsca pracy poza rolnictwem na terenach wiejskich.

Tym samy mając na uwadze powyższa analizę należy stwierdzić, że wszystkie cele określone w ramach LSR są komplementarne do specyfiki obszaru LGD. Należy przy zaznaczyć, że powyżej opisano tylko najbardziej charakterystyczne elementy decydujące o specyfice regionu – szczegółowe dane w tym zakresie znajdują się w Rozdziale 2 i 3 Strategii gdzie przedstawiono dokładną charakterystykę obszaru oraz wyniki analizy SWOT wskazujące na główne silne i słabe strony regionu.

7. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.

Jedną z głównych idei jaka przyświecała przy tworzeniu przedmiotowej Lokalnej Strategii Rozwoju była idea zintegrowanego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich Gmin Dobrzyńskich. Założenie to było oparte o potrzebę współdziałania wszystkich mieszkańców, reprezentantów wszystkich 3 sektorów oraz różnych sektorów gospodarki zgodnie z samą ideą podejścia Leader. Tylko bowiem takie podejście do planowanych do realizacji przedsięwzięć powoduje, że planowane operacje są najbardziej efektywne i trwałe – rozwijając tworzące się partnerstwo i dając szanse na zachowanie tej współpracy w przyszłości. Jednocześnie jak wykazała analiza zamieszczonych celów oraz wizji i misji rozwoju obszaru LGD kierunki wyznaczone w Strategii opierają się przede wszystkim o wykorzystanie posiadanych zasobów – zarówno kulturowych jak i naturalnych dla realizacji poszczególnych przedsięwzięć i rozwoju całego regionu. W tym zakresie należy wskazać, że niemal wszystkie wyznaczone do realizacji przedsięwzięcia w mniejszym lub większym stopniu realizują założenia zintegrowanego podejścia zawierając w sobie możliwe do realizacji operacje realizowane przez przedstawicieli różnych sektorów oraz dziedzin gospodarki, które są oparte o wykorzystanie różnych, posiadanych zasobów. Poniżej przedstawiono syntetyczną charakterystykę głównych przedsięwzięć, które realizują ideę zintegrowanego podejścia wyodrębniając 2 jego aspekty: grupy docelowe przedsięwzięć oraz oparcie przedsięwzięć o wykorzystanie różnych zasobów regionu.

- I. Przedsięwzięcia w ramach których będzie realizowane zintegrowane podejście z uwagi na grupy docelowe:
 - Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD: w ramach przedsięwzięcia jako grupy docelowe beneficjentów wskazano: organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, przedsiębiorcy z obszaru LGD, mieszkańcy sołectw. W tym zakresie realizacja szkoleń dla mieszkańców będzie realizowana przez podmioty wywodzące się z różnych sektorów: publicznego (samorządy gminne), gospodarczego (podmioty gospodarcze) oraz społecznego (organizacje pozarządowe, mieszkańcy sołectw); przedsięwzięcie będzie także dotyczyło instytucji wywodzących się z różnych sektorów gospodarki np. przedsiębiorców prowadzących działalność gastronomiczną, hotelarską czy działalność w zakresie prowadzenia biur podróży, firm szkoleniowych, samorządów zamierzających organizować szkolenia dla swoich mieszkańców czy organizacji pozarządowych – chcących podnieść kwalifikacje swoich członków. W tym zakresie przedsięwzięcie będzie dotyczyło szeregu działań szkoleniowych zmierzających do podniesienia kwalifikacji mieszkańców obszaru LGD prowadzonych przez podmioty z różnych sektorów i działające w różnych branżach.

- Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie: w ramach przedsięwzięcia wyznaczono następujące grupy beneficjentów: Organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, kościoły i związki wyznaniowe, lokalni twórcy ludowi, przedsiębiorcy, instytucje kultury, mieszkańcy obszaru LGD. W tym przypadku planowane są do realizacji operacje w zakresie promocji posiadanej oferty turystycznej lub walorów w mediach lub Internecie, które będą miały charakter działań zintegrowanych prowadzonych przez różne grupy docelowe, a tym samym kierowane z różną ofertą do różnych grup odbiorców. W tym zakresie założono podejmowanie działań przez np. przedsiębiorców (sektor gospodarczy) prowadzących działalność w zakresie turystyki i promujących swoją ofertę wśród potencjalnych turystów lub mieszkańców regionu, samorządy gminne (sektor publiczny) promujących atrakcje turystyczne położone na ich obszarze czy np. twórców ludowych, organizacje pozarządowe (sektor społeczny) promujących swoją działalność oraz posiadane zasoby naturalne lub kulturowe regionu. Jednocześnie w ramach przedsięwzięcia możliwa jest realizacja operacji przez podmioty różnych sektorów gospodarki np. przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie usług hotelarskich (promocja oferty miejsc noclegowych), usług organizacji wycieczek po obszarze LGD (promocja posiadanej oferty wycieczek), przedsiębiorców prowadzących biura podróży (promocja biur w Internecie) lub np. promocja działań podejmowanych przez lokalnych przewodników turystycznych.
- Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków - w tym zakresie w ramach przedsięwzięcia jako jego beneficjentów wyznaczono: organizacje pozarządowe z terenu LGD, kościoły i związki wyznaniowe, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, instytucje kultury, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszaru LGD. W ramach przedsięwzięcia będą realizowane wzajemnie powiązane ze sobą działania zamierzające do ochrony i wizualizacji posiadanych walorów zabytkowych. Działania te będą realizowane zarówno przez podmioty sektora publicznego (samorządy gminne, kościoły i związki wyznaniowe), gospodarczego (podmioty gospodarcze) jak i społecznego (organizacje pozarządowe) i będą dotyczyły wzajemnego współdziałania między tymi organizacjami np. odnawianie i rekonstrukcja obiektów po stronie podmiotów publicznych i gospodarczych – ich oznakowanie po stronie podmiotów sektora społecznego. Także w tym przypadku możliwa będzie realizacja tych operacji przez podmioty reprezentujące różne sektory gospodarki np. odnawianie obiektów zabytkowych posiadanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność hotelarską, rolników chcących rozpocząć działalność w zakresie np. agroturystyki czy też np. organizacje pozarządowe działające w zakresie ochrony i eksponowania posiadanych walorów kulturowych.

- Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie: w ramach tak wyznaczonego przedsięwzięcia jako beneficjentów wyznaczono: samorządy gminne i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe z obszaru LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje kultury, mieszkańcy obszaru LGD. W tym zakresie podobnie jak w przypadku posiadanych walorów kulturowych przeznaczone są do realizacji operacje realizowane przez przedstawicieli różnych sektorów: publicznego (samorządy gminne), gospodarczego (podmioty gospodarcze) i społecznego (organizacje pozarządowe, rolnicy). Jednocześnie w ramach planowanych operacji będzie możliwe wzajemne uzupełnianie się i współdziałania przedstawicieli poszczególnych sektorów, np. ochrona posiadanych zasobów po stronie samorządów gminnych, ich zagospodarowanie leżące w gestii np. przedsiębiorców czy rolników a ich promocja – po stronie organizacji pozarządowych. Także w tym zakresie przewidziano udział w realizacji przedsięwzięcia przedstawicieli różnych sektorów gospodarki np. rolników chcących rozpocząć działalność agroturystyczną, organizacje pozarządowe działające w zakresie promocji posiadanych na obszarze LGD zasobów, przedsiębiorców działających w zakresie np. wydawniczym czy reklamowych oraz np. samorządy gminne działające m.in. na rzecz ochrony tych zasobów.
- Zagospodarowanie rzek i jezior na obszarze Gmin Dobrzyńskich – jednego z głównych walorów naturalnych regionu dla celów rekreacji, turystyki i kultury: w ramach tak wyznaczonego przedsięwzięcia przewidziano jako grupy docelowe następujące instytucje: samorządy gminne i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe z terenu LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, mieszkańcy obszaru LGD. Także w tym zakresie przedsięwzięcie realizowane będzie przez przedstawicieli wszystkich 3 sektorów: publicznego (np. samorządy gminne), gospodarczego (podmioty gospodarcze) oraz społecznego (organizacje pozarządowe, rolnicy). W zakresie tego przedsięwzięcia przewidziano wzajemne współdziałanie przedstawicieli poszczególnych sektorów np. samorządy gminne: tworzenie publicznych plaż, parkingów przy jeziorach, obiektów sanitarnych; podmioty gospodarcze, rolnicy: zapewnienie bazy gastronomicznej i hotelowej przy jeziorach; organizacje pozarządowe: promocja i informacja o rzekach i jeziorach i ich zagospodarowaniu. Tym samym w realizacji przedsięwzięć zaangażowane będą także podmioty wywodzące się z różnych sektorów gospodarki, np. podmioty prowadzące działalność w zakresie małej gastronomii, podmioty oferujące usługi turystyczne np. w zakresie wynajmu sprzętu do uprawiania sportów wodnych, podmioty zajmujące się prowadzeniem domków letniskowych czy np. podmioty trudniące się transportem turystów.

- Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej: w ramach przedsięwzięcia jako grupy docelowe beneficjentów wskazano: samorządy gminne i jednostki im podległe, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe z terenu LGD, przedsiębiorcy, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, mieszkańcy obszaru LGD. Wynika z tego, że także to przedsięwzięcie zakłada udział wszystkich 3 sektorów: społecznego (organizacje pozarządowe, rolnicy), gospodarczego (podmioty gospodarcze) oraz publicznego (samorządy gminne). Jednocześnie planowany jest udział w realizacji przedsięwzięcia przedstawicieli wielu sektorów gospodarki wzajemnie z sobą współdziałających, np. przedsiębiorców działających w branży małej gastronomii świadczących usługi przy szlakach turystycznych, przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie wypożyczania sprzętu do uprawiania różnych form turystyki z wykorzystaniem powstałych szlaków czy przewodników turystycznych - oprowadzających turystów po szlakach. W tym kontekście przewidziana jest współpraca przedstawicieli wszystkich sektorów przede wszystkim w zakresie: wytyczenia i oznakowania szlaków (organizacje pozarządowe), ich zagospodarowanie - organizacje sektora publicznego (samorządy gminne) i gospodarczego (podmioty gospodarcze).
- Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby: w ramach przedsięwzięcia przewidziano następujące grupy beneficjentów: organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, przedsiębiorcy, rolnicy, twórcy ludowi, mieszkańcy obszaru LGD, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje kultury co świadczy o tym, że w ramach przedsięwzięcia operacje będą realizowane przez przedstawicieli wszystkich 3 sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W ramach przedsięwzięcia przewidziano także współdziałanie przedstawicieli różnych sektorów gospodarki, np. lokalnych twórców ludowych, rzemieślników, przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa lokalnych produktów rolnych, organizacje pozarządowe i samorządy lokalne trudniące się promocją posiadanego dziedzictwa kulturowego, lokalnych dystrybutorów produktów żywnościowych itp. Lista ta uwidacznia jednocześnie w jaki sposób mogą z sobą współdziałać przedstawiciele poszczególnych branż i sektorów – dotyczy to przede wszystkim współdziałania wytwórców lokalnych produktów (twórców ludowych, rzemieślników, podmioty gospodarcze) z podmiotami zajmującymi się promocją i informację o posiadanym dziedzictwie kulturowym w tym np. kulinarnym obszarze LGD (organizacje pozarządowe, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne).
- Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby: jako grupy docelowe przedsięwzięcia zaplanowano: przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy

obszaru LGD, organizacje pozarządowe z obszaru LGD, samorządy gminne oraz jednostki im podległe, instytucje kultury. Jak wynika z przedstawionej listy także w przypadku tego przedsięwzięcia jako grupy docelowe wskazano przedstawicieli wszystkich 3 sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Jednocześnie przedsięwzięcie będzie oparte o współdziałanie operacji realizowanych przez przedstawicieli różnych sektorów gospodarki. W tym zakresie zaplanowano w ramach przedsięwzięcia realizację operacji przeprowadzonych przez np. przedsiębiorców prowadzących działalność gastronomiczną, rolników zamierzających rozpocząć działalność w zakresie świadczenia usług hotelarskich, organizacje pozarządowe oraz samorządy gminne i jednostki im podległe w zakresie promocji i informacji o posiadanej na terenie LGD bazie noclegowej i gastronomicznej. W tym sensie widoczne jest wzajemne współdziałanie przedstawicieli z jednej strony operacji związanych z rozwojem bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie gminy, a z drugiej organizacji zajmujących się informacją i promocją o powstałej infrastrukturze.

- Rozwój usług turystycznych i około turystycznych: w ramach przedsięwzięcia przewidziano następujące grupy docelowe beneficjentów: przedsiębiorstwa, rolnicy, mieszkańcy obszaru LGD, organizacje pozarządowe z terenu LGD, samorządy gminne i jednostki im podległe, instytucje kultury. W tym zakresie widoczna jest reprezentatywność wszystkich 3 sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Jednocześnie w ramach przedsięwzięcia założono realizację operacji realizowanych przez przedstawicieli różnych sektorów gospodarki np. przedsiębiorców świadczących obecnie usługi wypożyczania sprzętu turystycznego, rolników zamierzających rozpocząć działalność w zakresie agroturystyki czy też organizacje pozarządowe działające w zakresie promocji i informacji o poziomie usług turystycznych w regionie.

II. Przedsięwzięcia w ramach których będzie realizowane zintegrowane podejście z uwagi na wykorzystanie różnych zasobów. W tym zakresie należy wskazać, że większość z zaplanowanych działań oparta jest o wykorzystanie posiadanych zasobów o czym świadczą zarówno zapisy wyznaczonej misji, wizji jak i celów Strategii. Poniżej przedstawiono wybranych 6 przedsięwzięć w ramach których widoczny jest w szczególny sposób zintegrowany charakter LSR związany z posiadanymi zasobami:

- Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej – w ramach przedsięwzięcia wspierane będą operacje związane z kompleksowym tworzeniem szlaków turystycznych na obszarze LGD. W tym zakresie powstające szlaki będą opierały się przede wszystkim na powiązanych walorach środowiska naturalnego jak i zasobach kultury materialnej. W tym zakresie przebieg szlaków będzie oparty o przede wszystkim atrakcyjne formy ukształtowania krajobrazu, piękne widoki oraz urozmaicenie terenu umożliwiające np. atrakcyjne wędrówki na

nartach w okresie zimowym czy spacerować praktycznie we wszystkich porach roku. Jednocześnie przebieg tych szlaków będzie oparty o ich uatrakcyjnienie przebiegiem w pobliżu miejsc / obiektów ciekawych z kulturowego czy historycznego punktu widzenia jak np. zabytki lokalnej architektury, zabytkowe obiekty sakralne czy zabytki uznane za chronione ze względu na swój wiek czy wartość historyczną. W tym znaczeniu realizacja tego przedsięwzięcia będzie oparta o wykorzystanie dwóch różnych, a jednocześnie najważniejszych zasobów obszaru LGD tj. walorów naturalnych i kulturowych oraz powiązanych z nimi walorów historycznych, które połączone siecią szlaków turystycznych zostaną udostępnione dla szerszej rzeszy turystów, a jednocześnie urozmaicą atrakcyjność samych szlaków.

- Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby – w tym zakresie przedsięwzięcie opiera się o dwie zasadnicze grupy zasobów:
 - pierwsza z nich – najszerszej reprezentowana – dotyczy rozwoju produktów regionalnych związanych z tradycją i kulturą ziem dobrzyńskiej i wynikających z tradycji tej grupy etnicznej. W tym zakresie nawiązując do kultywowania lokalnej tradycji wspierane będą przede wszystkim działania prowadzone przez lokalnych twórców ludowych czy rzemieślników prowadzących działalność w zakresie produkcji lokalnych wyrobów czy świadczenia zanikających tradycyjnych usług,
 - druga z wspomnianych grup dotyczy natomiast wytwarzania i promocji produktów opartych przede wszystkim o regionalne produkty żywnościowe i przetwórstwo rolne – przykładem takich produktów istniejących obecnie są opisane w wydanej w 2007 roku książce „Smaki ziemi dobrzyńskiej” produkty np.: kiełbasa Skrzypkowska (pachtarna), śliwowica osiecka, sadło w koszulce z przyprawami.
- Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby oraz Rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych – w ramach tych dwóch grup przedsięwzięć planowane jest wykorzystanie dwóch głównych zasobów obszaru LGD: walorów naturalnych związanych przede wszystkim z licznymi jeziorami, rzekami oraz walorami kulturowymi związanymi z tradycją i kulturą ziemi dobrzyńskiej. W tym zakresie powstanie lokalnej infrastruktury turystycznej oraz świadczenie usług turystycznych i okołoturystycznych opiera się wprost o te dwie grupy zasobów. Stanowią one oś wokół której prowadzony jest rozwój turystyki na terenie gmin dobrzyńskich. Realizacji zaplanowanych przedsięwzięć będzie w konsekwencji uzależniona i powiązana z lokalizacją tych dwóch walorów np. baza noclegowa czy gastronomiczna będzie tworzona przede wszystkim w bezpośrednim sąsiedztwie tych zasobów – jednocześnie oferta turystyczna powstała w ramach tych przedsięwzięć będzie zachęcała i promowała wśród turystów zarówno walory naturalne jak i kulturowe obszaru LGD.

- Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury ziemi dobrzyńskiej – obszar ziemi dobrzyńskiej jest obecnie idealnym miejscem do rozwoju agroturystyki. W kontekście wyznaczonego przedsięwzięcia należy wskazać, że będzie ono wykorzystywało 3 zasadnicze zasoby obszaru LGD:
 - zasoby naturalne związane głównie z jeziornością i rzekami obszaru LGD – powstające gospodarstwa będą lokalizowane w sąsiedztwie jezior i rzek co zapewni liczne atrakcje dla turystów i poszerzy ofertę agroturystyczną o możliwość uprawiania sportów wodnych. Jednocześnie tak jak ma to miejsce obecnie powstające gospodarstwa będą oferowały oferty wycieczek – pieszych, konnych rowerowych – wykorzystujących piękny krajobraz i urozmaicenie terenu,
 - zasoby kulturowe – w tym zakresie rozwój agroturystyki będzie oparty o przybliżenie turystą kultury i tradycji ziemi dobrzyńskiej np. poprzez serwowaniu dla turystów lokalnych posiłków, podrobów itp.,
 - trzecim z wykorzystywanym w tym zakresie zasobów będą obecnie istniejące gospodarstwa rolne – niewielkie, rodzinne i prowadzące działalność przede wszystkim na własne potrzeby. W tym zakresie gospodarstwa te stanowią idealny potencjał do rozwoju funkcji agroturystycznej, a gospodarująca na nich ludność wiejska z uwagi na niską mechanizację i intensyfikację produkcji rolnej jest przygotowana do prowadzenia tego typu działalności.

8. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.

Założenia Programu Leader – przede wszystkim jego oddolne i zintegrowane podejście oraz uspołeczniony charakter – powodują, że jest on w skali rozwoju gospodarczego naszego kraju podejściem zupełnie nowym i proponującym innowacyjne, odmienne od dotychczasowego podejście do rozwiązywania problemów na obszarach wiejskich. Założenia te przyświecały już realizacji Pilotażowego Programu Leader + jednak w pełnym zakresie są one widoczne dopiero w trakcie przygotowywania i wdrażania w życie Lokalnych Strategii Rozwoju. W tym kontekście rozwiązania zastosowane w niniejszej Strategii dla realizacji zaplanowanych przedsięwzięć i operacji charakteryzują się nowatorskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich Gmin Dobrzyńskich nie spotykanym na tym terenie w dotychczasowych działaniach lub realizowanych w bardzo ograniczonym zakresie.

W tym zakresie innowacyjny charakter proponowanych w Strategii przedsięwzięć i operacji przejawia się przede wszystkim w następujących aspektach:

- Nowy sposób zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju – jednym z głównych filarów, na których będzie opierała się realizacja zaplanowanych w ramach Strategii przedsięwzięć jest jej uspołeczniony charakter angażujący mieszkańców w ten proces. Sytuacja ta dotyczy całego procesu zarówno przygotowania przedsięwzięć – ich zakresu, idei i założeń – na etapie tworzenia LSR jak i wyboru operacji do finansowania – poprzez udział społeczności lokalnej w tworzeniu kryteriów na jakim opierał będzie się proces wyboru operacji oraz ocenę składanych projektów w ramach kompetencji Rady Stowarzyszenia po system monitoringu realizacji tych operacji i wpływu na ewentualne zmiany zasad wdrażania samego programu Leader. Na wszystkich tych etapach, lokalna społeczność decyduje o przyjętych kierunkach rozwoju wyznaczonych w ramach Strategii oraz o przebiegu całego procesu wdrażania LSR. Mamy więc do czynienia z zupełnie innowacyjnym podejściem do sposobu rozwoju obszarów wiejskich, które dotychczas nie było stosowane na terenie LGD. Dotychczasowe przedsięwzięcia realizowane przez gminy czy powiaty przygotowujące własne dokumenty strategiczne mimo ich oparcia o proces uspołeczniony rzadko kiedy społeczność lokalna miała większy wpływ na ich kształt oraz wdrażanie. Podobnie w przypadku dokumentów regionalnych, w których oddolne podejście w zasadzie nie istniało, a przygotowanie i realizacji założeń rozwoju regionu były oparte o prace ekspertów. Tym samym pierwszy raz w sposób innowacyjnym na obszarze LGD realizowane operacje w ramach Strategii będą miały charakter w pełni uspołeczniony, a poszczególni mieszkańcy poprzez zastosowanie jawności i dostępności

prowadzonych działań mają realny i trwały wpływ na kierunki rozwoju swojej małej ojczyzny.

- Zintegrowany charakter planowanych w ramach Strategii przedsięwzięć – jak opisano w poprzednim rozdziale przedmiotowej Strategii – ma ona charakter dokumenty zintegrowane, w którym jako grupy docelowe w ramach wyznaczonych do realizacji poszczególnych przedsięwzięć wyszczególniono zarówno instytucje sektora publicznego, społecznego jak i gospodarczego występujące jednocześnie. Wyznaczone do realizacji cele i przedsięwzięcia opierają się bowiem w przedmiotowej Strategii o połączenie operacji realizowanych równolegle przez podmioty sektora publicznego (w tym przede wszystkim gminy) sektora społecznego (głównie organizacje pozarządowe) oraz sektora gospodarczego. Dzięki takiemu podejściu efektywność zaplanowanych przedsięwzięć jest najwyższa. Prowadzenie przygotowanych w ten sposób, skoordynowanych i kompleksowych przedsięwzięć jest jedną z odpowiedzi na występujące obszary problemowe na obszarze LGD. Tym samym opisany zintegrowany charakter wdrażanych przedsięwzięć i samej LSR jest procesem innowacyjnym nie realizowanym dotychczas w takim zakresie na tym obszarze. Należy bowiem podkreślić, że dotychczasowe działania w tym kierunku opierały się przede wszystkim o realizowanie operacji przez poszczególne podmioty w sposób niezależny od siebie i nieskoordynowany co powodowało brak jednolitego, określonego wspólnie kierunku działań, który byłby realizowany przez wszystkie zainteresowane grupy. Z drugiej strony brak współpracy z w tym zakresie czynił podejmowane działania poszczególnych sektorów znacznie mniej efektywnymi. Sytuacja ta dotyczy także operacji realizowanych na podstawie istniejących na obszarze LGD dokumentów strategicznych, które z uwagi na fakt, że były dokumentami np. gminnymi dotyczyły w zdecydowanej części planu działań do realizacji właśnie przez sektor publiczny bez uwzględnienia w nim przedstawicieli chociażby sektora gospodarczego. Lepsza sytuacja występowała np. w przypadku niektórych dokumentów branżowych np. dotyczących rozwoju turystyki – jednakże w tym przypadku zawężenie się do jednej wąskiej dziedziny życia gospodarczego w znacznym stopniu ograniczało wpływ realizowanych przedsięwzięć. Z tego względu należy wskazać, że przedsięwzięcia realizowane w ramach LSR stanowią innowacyjne podejście do rozwoju regionu oparte o zintegrowane współdziałanie wszystkich sektorów.
- Skoordynowany proces realizacji operacji na całym obszarze LGD. Jest jedną z głównych cech realizacji przedsięwzięć założonych w ramach strategii jest ich skoordynowane wdrażanie na całym obszarze LGD – we wszystkich z 10 gmin objętych projektem. W tym zakresie w skali całego regionu realizowana jest jedna, wspólnie wyznaczona polityka rozwoju Lokalnego oparta o wypracowane wspólnie – solidarnie przez przedstawicieli wszystkich gmin, cele i przedsięwzięcia do realizacji, które będą wdrażane na całym

obszarze równomiernie przez przedstawicieli wszystkich sektorów. W tym zakresie będzie to na obszarze LGD podejście zupełnie innowacyjne nie występujące dotychczas w takiej skali. Dotychczasowe działania w regionie LGD były przede wszystkim działaniami realizowanymi i koordynowanymi w skali poszczególnych gmin głównie przez instytucje publiczne. Nawet działania prowadzone w skali powiatu były ograniczane granicami administracyjnymi i obejmowały jedynie wąskie wycinki życia społeczno – gospodarczego (np. infrastrukturę transportową, bezrobocie, pomoc społeczną). Skutkowało to dotychczas zjawiskiem istnienia różnych priorytetów rozwoju poszczególnych obszarów (gmin) oraz różnych narzędzi ich realizacji – które w skutek ograniczonej współpracy międzygminnej nie były z sobą skoordynowane. Realizacja planowanych w ramach LSR przedsięwzięć jest pierwsza w tym zakresie próbą określenia wspólnych kierunków i priorytetów rozwoju i ich realizacji jednocześnie na całym obszarze Ziemi Dobrzyńskiej - Region Południe.

- Nowe podejście do wykorzystania lokalnych zasobów – w ramach wyznaczonych w LSR przedsięwzięć do realizacji na przyszłość zdecydowano się na zastosowanie odmiennego podejścia przede wszystkim do wykorzystania lokalnych zasobów dostępnych na obszarze LGD i opisanych w diagnozie stanu obecnego. Fakt ten widoczny jest w strategii przede wszystkim w trzech aspektach:

- innym podejściu do wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych, które decydują o atrakcyjności regionu, takich jak: liczne jeziora, rzeka Wisła (zbiornik Włocławski), punkty widokowe dla przyciągnięcia turystów. W tym zakresie dotychczas w kierunkach rozwoju regionu dominowało podejście polegające na propagowaniu rozwoju tradycyjnych form turystyki z tradycyjnym podejściem do wykorzystania posiadanych zasobów. Na tej podstawie koncentrowano się dotychczas przede wszystkim na rozwoju turystyki w oparciu o posiadane zasoby wodne w postaci jezior i rzek gdzie koncentrowały się atrakcje turystyczne regionu oraz powstawała infrastruktura. Sytuacja ta spowodowała, znaczne zawężenie funkcji turystycznej oraz zadecydowała do ograniczenia sezonu turystycznego do okresu letniego i uzależnienia oferty turystycznej regionu od warunków pogodowych. Taka sytuacja w kontekście z jednej strony rosnących wymagań turystów dotyczących zaproponowanych ich form wypoczynku oraz rosnąca konkurencja oferty wypoczynkowej zarówno ze strony obszarów sąsiednich jak i oferty zagranicznej grozi zastojem rozwoju funkcji turystycznej obszaru LGD, która jest główną szansą na rozwój tych obszarów. Fakt ten spowodował także potrzebę innego spojrzenia na możliwości wykorzystania posiadanych zasobów i dopasowania oferty turystycznej regionu do zmieniających się uwarunkowań rynku. Wychodząc naprzeciw tym potrzebą LGD w ramach celów i przedsięwzięć zapisanych w Strategii korzystając z doświadczeń krajów Europy północnej oraz wychodząc naprzeciw potrzeb turystów wskazało na inne

możliwości wykorzystania posiadanych zasobów i oparcie ich o rozwój turystyki i rekreacji aktywnej oferującej oferowanego dotychczas w bardzo niewielkim zakresie usługi turystyczne oraz wykorzystującej także inne niż tylko jeziora i rzeki zasoby obszaru LGD. W tym kontekście w ramach planowanych przedsięwzięć do realizacji LGD planuje wsparcie rozwoju takich form turystyki i rekreacji jak: turystyka piesza, rowerowa czy konna, nurkowanie czy żeglarstwo. Badania rynku prowadzone w skali całego województwa oraz dotychczasowe doświadczenia działalności Stowarzyszenia wskazują na dynamiczny rozwój potrzeb turystów – zwłaszcza młodych i pochodzących z większych miast (Torunia, Włocławka) w kierunku turystyki aktywnej. W tym zakresie LGD zamierza przede wszystkim podejść do innowacyjnego wykorzystania posiadanych zasobów w postaci atrakcyjnego ukształtowania terenu, pięknych krajobrazów, licznych punktów widokowych czy wykorzystania jezior i rzek – ale nie w klasycznym stylu jako miejsc kąpielisk ale dla Rozwoju aktywnych form rekreacji takich jak: żeglarstwo czy nurkowanie. Posiadane zasoby idealnie wpisują się w tę wizję a historia dotychczasowego rozwoju turystyki na terenach ziemi dobrzyńskiej wskazuje, że będą to działania nie prowadzone dotychczas w takiej skali w regionie. Podejście to przyczyni się w konsekwencji do pobudzenia rozwoju turystyki na terenie Ziemi Dobrzyńskiej, stworzeniu oferty bardziej zróżnicowanej i kompleksowej co przełoży się na wydłużenie sezonu turystycznego poza okres letni i niezależni ofertę regionu od warunków pogodowych.

- bardziej efektywnym wykorzystaniu posiadanych zasobów kulturowych – jak wykazała diagnoza oceny stanu obecnego obszar LGD cechuje się także ponadprzeciętnymi walorami kulturowymi w tym przede wszystkim licznymi lokalnymi produktami czy usługami charakterystycznymi dla tego obszaru. Obecnie w tym zakresie brakuje jednak przede wszystkim skoordynowanych działań mających na celu zachowanie i promocję tych produktów w sposób zorganizowany i usystematyzowany. Założenia przedsięwzięć planowanych w ramach Strategii przyczynia się do tworzenia, upowszechniania, promocji i ochrony produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych. Założenie to będzie oparte o wdrożenie w życie systemu certyfikacji tych produktów oraz ich zorganizowanej, wspólnej promocji jako produktów dobrzyńskich. Wszystkie opisane założenia będą stanowiły nowe, nie stosowane dotychczas podejście w szerszej skali do wykorzystania zasobów kulturowych regionu.

- Stworzenie nowych, kompleksowość usług i produktów dla mieszkańców regionu. Jak wykazała diagnoza stanu obecnego na terenie LGD widoczny jest wyraźny niedostatek podstawowej infrastruktury społecznej w postaci: świetlic wiejskich, placów zabaw, miejsc spotkań społeczności wiejskiej. Sytuacja ta wpływa w konsekwencji na słabość lokalnej oferty w zakresie dostępu do podstawowych usług kulturowych dla mieszkańców. Obecne podejście do tego zagadnienia bazuje na istnieniu przede wszystkim infrastruktury

społeczno - kulturowej w gminnych miejscowościach na terenie LGD i jej znacznego niedostatku na obszarach peryferyjnych hamując rozwój społeczny tych terenów. Wychodząc naprzeciw tym problemom LGD w ramach zapisów przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w LSR planuje się stworzenie kompleksowej oferty dla mieszkańców i realizacji w ramach tych kompleksowych przedsięwzięć zarówno projektów infrastrukturalnych jak też miękkich.

9. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, PROCEDURY WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, PROCEDURY ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNIEĆ ORGANU DECYZYJNEGO W SPRAWIE WYBORU OPERACJI W RAMACH DZIAŁANIA, O KTÓRYM MOWA W ART. 5 UST. 1 PKT 21 USTAWY Z DNIA 7 MARCA 2007 R. O WSPIERANIU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROLNEGO NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH, KRYTERIÓW, NA PODSTAWIE KTÓRYCH JEST OCENIANA ZGODNOŚĆ OPERACJI Z LSR, ORAZ KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI, A TAKŻE PROCEDURY ZMIANY TYCH KRYTERIÓW.

Poniżej opisano procedury związane z oceną operacji przeznaczonych do dofinansowania w ramach działania „Wdrażanie LSR”. Przedstawiony opis procedur został oparty o zapisy Statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe oraz Regulaminu organizacyjnego Rady Stowarzyszenia. Przy określaniu tych procedur oraz kryteriów wybory kierowano się założeniami aby przejrzyste i obiektywne zapewniając wyborów operacji najbardziej odpowiadających zapisom Lokalnej Strategii Rozwoju.

9.1. Procedura oceny zgodności operacji z LSR.

Ocena zgodności operacji z LSR będzie związana z określeniem czy dana operacja pretendująca do dofinansowania w ramach wdrażania Strategii jest zgodna z jej założeniami i wpisuje się w założenia Strategii na poziomie celów i przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji na lata 2009-2015. Jednocześnie na tym etapie oceniana będzie także zgodność operacji z głównymi kryteriami dostępu umożliwiającymi ich dofinansowanie w ramach poszczególnych działań związanych z wdrażaniem LSR.

W tym zakresie ocena zgodności operacji z LSR będzie oparta o określenie dla każdej z operacji następujących kwestii:

- Określenie czy operacja spełnia kryteria dostępu określone dla każdego z działań realizowanych w ramach Wdrażania LSR (Małe projekty, Odnowa i rozwój wsi, Różnicowanie kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw),
- Określenie czy operacja przyczynia się do osiągnięcia min. 1 celu głównego wyznaczonego w ramach Strategii,
- Określenie czy operacja przyczynia się do osiągnięcia min. 1 celu szczegółowego wyznaczonego w ramach Strategii,
- Określenie czy operacja jest zgodna z przedsięwzięciami wypisanymi w LSR.

Procedura oceny operacji w tym zakresie będzie opierała się na następujących założeniach (szczegółowe procedury oceny operacji zostały przedstawione w załączniku do Strategii):

- Wykonanie po kopii elektronicznych złożonych wniosków oraz 3 kopii papierowych załączników do wniosku.
- Przekazanie Przewodniczącemu Rady przygotowanych kopii złożonych wniosków w ramach danego naboru oraz kopii rejestru wniosków jakie wpłynęły na dany nabór.
- Podpisanie deklaracji bezstronności przez wszystkich Członków Rady w stosunku do wszystkich wniosków jakie wpłynęły w ramach danego naboru wniosków.
- Przekazanie przez Przewodniczącego wniosków do oceny przez członków Rady.
- Ocena zgodności złożonych operacji z LSR. Każdy z Członków Rady rozpatruje przydzielone mu wnioski pod kątem zgodności z LSR – zgodnie z kartą oceny zgodności operacji z LSR oraz instrukcją do tej karty.
- Zwołanie posiedzenia Rady. Posiedzenia Rady zwołuje Przewodniczący Rady określając jego czas i miejsce zgodnie z zapisami Regulaminu Rady.
- Przed posiedzeniem Rady Przewodniczący Rady zapoznaje się z deklaracjami bezstronności podpisanymi przez wszystkich Członków Rady i określa który z członków jest wykluczony z głosowania nad danym wnioskiem z uwagi na fakt, że nie podpisał deklaracji dla tegoż wniosku.
- Posiedzenie Rady dotyczące oceny wniosków pod kątem ich zgodności z LSR. Posiedzenie zostaje zwołane na 14 dni przed jego terminem.
- Sporządzenie listy operacji zgodnych i niezgodnych z LSR. Na podstawie uchwał Rady podjętych na posiedzeniu dotyczących zgodności danego operacji lub braku jej zgodności z LSR Sekretarza Rady sporządzania listę operacji zgodnych z LSR oraz operacji niezgodnych z LSR.
- Sporządzone listy są następnie przekazywane do Dyrektora biura LGD oraz Prezesa Zarządu.

Poniżej zamieszczono kryteria zgodności operacji z LSR dla każdego z działań określając jednocześnie zestaw informacji które będą pomocne na etapie oceny operacji i pomogą ustalić stopień zgodności danego projektu z LSR.

Małe projekty

Na etapie oceny zgodności operacji z LSR Rada LGD będzie zobowiązana odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów głównych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów głównych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu	☐
II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	☐
III. Poprawa jakości życia	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu głównym należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów głównych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów szczegółowych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów szczegółowych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,	☐
I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,	☐
I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,	☐
II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby	☐
II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich	☐
III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach	☐
III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego	☐
III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu szczegółowych należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów szczegółowych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
3. Czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami wyznaczonymi do realizacji w ramach LSR (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego przedsięwzięcia):	
Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską	☐
Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu	☐

Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych	☐
Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu	☐
Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie	☐
Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków	☐
Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie	☐
Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej –dla celów rekreacji, turystyki i kultury	☐
Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów	☐
Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej	☐
Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych	☐
Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby	☐
Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby	☐
Rozwój usług turystycznych i około turystycznych	☐
Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej	☐
Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem	☐
Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,	☐
Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	☐
Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą.	☐
Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania	☐
Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym przedsięwzięciu należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z przedsięwzięć należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
4. Czy zaplanowana do realizacji operacja spełnia kryteria dostępu dla działania Małe projekty?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z kryteriami dostępu wyznaczonymi w ramach działania Małe projekty (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego kryterium):	
<i>W przypadku osób fizycznych (nie dotyczy osób prawnych):</i>	

Wnioskodawca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej,	☐
Wnioskodawca jest osobą pełnoletnia	☐
Wnioskodawca jest zameldowany na pobyt stały na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze	☐
<i>W przypadku osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną (nie dotyczy osób fizycznych):</i>	
Wnioskodawca jest podmiotem działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze, lub	☐
Wnioskodawca jest podmiotem utworzonym na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacjom albo stowarzyszeniom, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze	☐
<i>Dla wszystkich wnioskodawców</i>	
Wniosek o dofinansowanie wpłynął do biura LGD w wyznaczonym w ogłoszeniu o naborze wniosków terminie	☐
Całkowity planowany koszt operacji wynosi co najmniej 4,5 tys. złotych	☐
Całkowity planowany koszt operacji wynosi nie więcej niż 100 tys. złotych	☐
Operacja będzie realizowany w nie więcej niż dwóch etapach	☐
Refundacji podlega nie więcej niż 70 % kosztów kwalifikowanych operacji poniesionych przez beneficjenta	☐
Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może być wyższa niż 25 tys. złotych	☐
Suma pozyskanych środków przez wnioskodawcę w ramach Małych projektów wraz z kwotą woskowana w ramach przedmiotowej operacji nie przekracza 100 tys. złotych	☐
W przypadku nie postawienia krzyżyka przy chociaż jednym kryterium należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź NIE. Jeżeli zaznaczono krzyżyk przy każdym z kryteriów należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź TAK.	

Jeśli na którekolwiek z 4 pytań w ramach przedstawionej oceny udzielono odpowiedzi NIE – oznacza to że operacja nie zostanie wybrana do realizacji z uwagi na brak jej zgodności z LSR i zostaje umieszczona na liście operacji niewybranych. W przypadku gdy na każde z 4 pytań udzielono odpowiedzi TAK – operacja zostaje uznana za zgodna z LSR i przechodzi do dalszego etapu oceny zgodności z kryteriami wyboru projektów.

Odnowa i rozwój wsi

Na etapie oceny zgodności operacji z LSR Rada LGD będzie zobowiązana odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej	☐ TAK	☐ NIE
--	-------------------------------------	-------------------------------------

jednego z celów głównych LSR?	
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów głównych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu	☐
II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	☐
III. Poprawa jakości życia	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu głównym należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów głównych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów szczegółowych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów szczegółowych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,	☐
I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,	☐
I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,	☐
II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby	☐
II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich	☐
III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach	☐
III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego	☐
III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu szczegółowych należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów szczegółowych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
3. Czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami wyznaczonymi do realizacji w ramach LSR (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego przedsięwzięcia):	
Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską	☐
Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu	☐
Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych	☐

Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu	☐
Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie	☐
Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków	☐
Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie	☐
Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej –dla celów rekreacji, turystyki i kultury	☐
Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów	☐
Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej	☐
Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych	☐
Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby	☐
Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby	☐
Rozwój usług turystycznych i około turystycznych	☐
Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej	☐
Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem	☐
Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,	☐
Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	☐
Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą.	☐
Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania	☐
Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym przedsięwzięciu należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z przedsięwzięć należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
4. Czy zaplanowana do realizacji operacja spełnia kryteria dostępu dla działania Odnowa i rozwój wsi?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z kryteriami dostępu wyznaczonymi w ramach działania Odnowa i rozwój wsi (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego kryterium):	
<i>Wnioskodawca należy do kategorii beneficjentów określonych dla działania Odnowa i rozwój wsi tzn., jest:</i>	

Samorządem gminnym	☐
Instytucją kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego	☐
Osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, działającą na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania	☐
Organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.2)), której cele statutowe są zbieżne z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.	☐
<p>W przypadku operacji realizowanych przez osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania dotyczą one operacji w ramach których są ponoszone koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - związane z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego; - odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i odnawiania cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków; - zakupu materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich — koniecznego do realizacji operacji; - zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji; - ogólne, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji. 	☐
<p>Operacja jest realizowana w miejscowości należącej do:</p> <p>a) gminy wiejskiej lub</p> <p>b) gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 000 mieszkańców, lub</p> <p>c) gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców.</p>	☐
Poziom refundacji o jaką ubiega się wnioskodawca nieprzekraczającej 75% kosztów kwalifikowanych	☐
W przypadku projektu realizowanego w jednej miejscowości wysokości wnioskowanej pomocy nie przekracza kwoty 500 000 zł	☐
Wysokość wnioskowanej pomocy nie jest niższa niż 25 000 zł	☐
Wniosek o dofinansowanie wpłynął do biura LGD w wyznaczonym w ogłoszeniu o naborze wniosków terminie	☐
<p>W przypadku nie postawienia krzyżyka przy chociaż jednym kryterium należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź NIE. Jeżeli zaznaczono krzyżyk przy każdym z kryteriów należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź TAK.</p>	

Jeśli na którekolwiek z 4 pytań w ramach przedstawionej oceny udzielono odpowiedzi NIE – oznacza to że operacja nie zostanie wybrana do realizacji z uwagi na brak jej zgodności z LSR i zostaje umieszczona na liście operacji niewybranych. W przypadku gdy na każde z 4 pytań udzielono odpowiedzi TAK – operacja zostaje uznana za zgodna z LSR i przechodzi do dalszego etapu oceny zgodności z kryteriami wyboru projektów.

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Na etapie oceny zgodności operacji z LSR Rada LGD będzie zobowiązana odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów głównych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów głównych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu	☐
II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	☐
III. Poprawa jakości życia	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu głównym należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów głównych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów szczegółowych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów szczegółowych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,	☐
I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,	☐
I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,	☐
II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno – gospodarczy i posiadane zasoby	☐
II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich	☐
III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach	☐
III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego	☐
III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich	☐

W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu szczegółowych należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów szczegółowych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
3. Czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami wyznaczonymi do realizacji w ramach LSR (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego przedsięwzięcia):	
Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską	☐
Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu	☐
Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych	☐
Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu	☐
Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie	☐
Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków	☐
Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie	☐
Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej –dla celów rekreacji, turystyki i kultury	☐
Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów	☐
Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej	☐
Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych	☐
Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby	☐
Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby	☐
Rozwój usług turystycznych i około turystycznych	☐
Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej	☐
Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem	☐
Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,	☐
Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	☐
Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą.	☐

Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania	☐
Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym przedsięwzięciu należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z przedsięwzięć należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	

Jeśli na którekolwiek z 4 pytań w ramach przedstawionej oceny udzielono odpowiedzi NIE – oznacza to że operacja nie zostanie wybrana do realizacji z uwagi na brak jej zgodności z LSR i zostaje umieszczona na liście operacji niewybranych. W przypadku gdy na każde z 4 pytań udzielono odpowiedzi TAK – operacja zostaje uznana za zgodna z LSR i przechodzi do dalszego etapu oceny zgodności z kryteriami wyboru projektów.

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Na etapie oceny zgodności operacji z LSR Rada LGD będzie zobowiązana odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów głównych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów głównych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu	☐
II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	☐
III. Poprawa jakości życia	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu głównym należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów głównych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia założeń co najmniej jednego z celów szczegółowych LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji przyczynia się osiągnięcia założeń celów szczegółowych (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego celu):	
I.1. Stworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej,	☐
I.2. Tworzenie, upowszechnianie, promocja i ochrona produktów markowych, tradycyjnych i regionalnych,	☐
I.3. Zagospodarowanie, ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych, kulturowych i historycznych dla rozwoju turystyki i rekreacji,	☐
II.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalny potencjał społeczno –	☐

gospodarczy i posiadane zasoby	
II.2. Różnicowanie dochodów na terenach wiejskich	☐
III.1. Opracowanie oferty dla mieszkańców w zakresie sportu, kultury i rekreacji oraz rozwój bazy w tych dziedzinach	☐
III.2. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego	☐
III.3. Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym celu szczegółowych należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z celów szczegółowych należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
3. Czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami wyznaczonymi do realizacji w ramach LSR (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego przedsięwzięcia):	
Organizacja imprez kulturalnych w tym imprez promujących i kultywujących kulturę dobrzyńską	☐
Organizacja konferencji i seminariów podnoszących wiedzę mieszkańców obszaru LGD oraz informujących o atrakcjach turystycznych i walorach regionu	☐
Promocja regionu na targach krajowych i zagranicznych	☐
Tworzenie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i atrakcjach regionu	☐
Promocja oferty turystycznej oraz walorów obszaru LGD w mediach i Internecie	☐
Odnawianie, rekonstrukcja i oznakowanie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków	☐
Ochrona, oznakowanie, zagospodarowanie i promocja obiektów i obszarów naturalnych podlegającej prawnej ochronie	☐
Zagospodarowanie jezior na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej –dla celów rekreacji, turystyki i kultury	☐
Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej dla mieszkańców i turystów	☐
Wytyczenie, oznakowanie i zagospodarowanie szlaków turystycznych - tras, ścieżek, szlaków i dróg o tematyce edukacyjnej, kulturowej, turystycznej, rekreacyjnej lub sportowej	☐
Wsparcie działalności regionalnych zespołów folklorystycznych	☐
Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby	☐
Rozwój lokalnej bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o posiadane zasoby	☐
Rozwój usług turystycznych i około turystycznych	☐
Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej	☐
Nabycie środków trwałych, know-how, wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do działalności przynoszącej dochód poza rolnictwem	☐

Stworzenie, zagospodarowanie i wyposażenie centrów życia kulturalnego, centrów spotkań społeczności lokalnej i możliwości spędzania wolnego czasu przez społeczność obszarów wiejskich,	☐
Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru LGD	☐
Wymiana doświadczeń z zakresu wykorzystania posiadanych zasobów dla zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, innowacyjnego, opartego na wiedzy, informacyjnego itp. z innymi lokalnymi społecznościami w kraju i za granicą.	☐
Szkolenia dla mieszkańców z samoorganizacji i zakładania organizacji pozarządowych oraz ich funkcjonowania	☐
Informacja i promocja o działalności organizacji pozarządowych na obszarze LGD	☐
W przypadku postawienia krzyżyka przy chociaż jednym przedsięwzięciu należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź TAK. Jeżeli nie zaznaczono krzyżyka przy żadnym z przedsięwzięć należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź NIE.	
4. Czy zaplanowana do realizacji operacja spełnia kryteria dostępu dla działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej?	☐ TAK ☐ NIE
W ramach odpowiedzi na pytanie ekspert będzie zobowiązany odpowiedzieć na następujące pytanie pomocnicze: - czy realizacja operacji jest zgodna z kryteriami dostępu wyznaczonymi w ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (w przypadku zgodności proszę skreślić krzyżykiem kwadrat obok danego kryterium):	
Wnioskodawca jest obywatelem państwa członkowskiego UE	☐
Wnioskodawca jest pełnoletni i nie ukończył 60 roku życia	☐
Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania w miejscowości należącej do: - gminy wiejskiej lub - gminy miejsko – wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub - gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców	☐
Wnioskodawca nie wystąpił o przyznanie lub nie przyznano mu renty strukturalnej w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.	☐
Wnioskodawca jest nieprzerwanie ubezpieczony w pełnym zakresie na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników przez okres co najmniej ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy	☐
Wnioskodawca nie będzie realizował operacji jako wspólnik spółki cywilnej	☐
Dla gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego posiadanego przez rolnika za rok poprzedzający rok złożenia wniosku o przyznanie pomocy przyznano płatność do gruntów rolnych.	☐
Wniosek o dofinansowanie wpłynął do biura LGD w wyznaczonym w ogłoszeniu o naborze wniosków terminie	☐
W przypadku nie postawienia krzyżyka przy chociaż jednym kryterium należy zaznaczyć w odpowiedzi na pytanie 1 odpowiedź NIE. Jeżeli zaznaczono krzyżyk przy każdym z kryteriów należy w odpowiedzi na pytanie 1 zaznaczyć odpowiedź TAK.	

Jeśli na którekolwiek z 4 pytań w ramach przedstawionej oceny udzielono odpowiedzi NIE – oznacza to że operacja nie zostanie wybrana do realizacji z uwagi na brak jej zgodności z LSR i zostaje umieszczona na liście operacji niewybranych. W przypadku gdy na każde z 4 pytań udzielono odpowiedzi TAK – operacja zostaje uznana za zgodna z LSR i przechodzi do dalszego etapu oceny zgodności z kryteriami wyboru projektów.

9.2. Procedura wyboru operacji przez LGD.

Procedura wyboru operacji przez Lokalną Grupę Działania zostanie przeprowadzona przez członków powołanego do tego organu decyzyjnego LGD – Rady Stowarzyszenia na podstawie określonych kryteriów wyboru projektów. Ocena będzie miała charakter punktowy – za każde z kryteriów wskazana jest liczba możliwych do uzyskania punktów – sum punktów decyduje o ocenie danej operacji i decyduje o pozycji projektu na liście rankingowej operacji przesłanych do Urzędu Marszałkowskiego do dofinansowania. Ustalenie lokalnych kryteriów wyboru operacji zostało przeprowadzane w trakcie odbywających się konsultacji ze społecznością lokalną oraz radą LGD; przy ustalaniu kryteriów wyboru operacji w ramach danego działania kierowano się następującymi głównymi przesłankami:

- Kryteria powinny być adekwatne do przedstawionej w LSR analizy SWOT i wpływając bądź na wzmocnienie lub wykorzystanie mocnych stron i szans rozwoju obszaru LGD lub decydować o zniwelowaniu lub osłabieniu słabych stron lub zagrożeń dla rozwoju regionu,
- Kryteria powinny mieć charakter kryteriów mierzalnych,
- Kryteria powinny odnosić się do spełnienia założeń celów głównych i szczegółowych wyznaczonych w ramach Strategii tak aby wybrane operacje były oceniane pod kątem stopnia realizacji tych celów,
- Powinny być obiektywne i przejrzyste zapewniając nie budzący wątpliwości proces oceny operacji,

Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom dla każdego z działań w ramach wdrażania LSR opracowano zestaw kryteriów punktowych decydujących o wyborze operacji. W przypadku wszystkich kryteriów starano się aby spełniały wszystkie wymienione główne założenia, jednakże część z wybranych kryteriów ma charakter jakościowy – nie dający się bezpośrednio zmierzyć – co wynika przede wszystkim z potrzeby wsparcia operacji związanych z wykorzystaniem posiadanych walorów naturalnych i kulturowych obszaru LGD oraz oparcia wspieranych operacji o projekty które w innowacyjny sposób podchodzą do kwestii rozwoju społecznego i gospodarczego obszarów wiejskich – w tym przypadku jednak kryteria te wynikają wprost z przedstawionej analizy SWOT. W ten sposób każde z wskazanych kryteriów wyboru operacji w ramach każdego z działań jest bądź adekwatne do analizy SWOT bądź mierzalne a większość z wybranych kryteriów

posiada obie z tych cech. Poniżej opisano każde z kryteriów wraz z punktacją oraz uzasadnieniem jego wpływu na wybranie operacji zgodnej z celami LSR.

Podstawowe założenia procedury oceny operacji zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru przedstawiają się następująco (szczegółowy opis procedur został zawarty w załączniku do Strategii):

- Ocena wniosków pod kątem spełnienia lokalnych kryteriów wyboru. Wnioski które znalazły się na liście operacji zgodnych z LSR podlegają dalszej ocenie przez Członków Rady,
- Zwołanie posiedzenia Rady. Posiedzenia Rady zwołuje Przewodniczący Rady określając jego czas i miejsce zgodnie z zapisami Regulaminu Rady.
- Przekazanie kart oceny wniosków do biura LGD. W terminie najpóźniej 3 dni przez zaplanowanym posiedzeniem Rady wszyscy Członkowie Rady oceniający operacje pod kątem ich oceny według lokalnych kryteriów zobowiązani są do przekazania osobistego kart oceny wniosków do biura LGD.
- Sporządzenie kart weryfikacji operacji. Pracownik biura LGD ds. wdrażania LSR na podstawie przekazanych kart oceny wniosków wypełnia kartę weryfikacji dla każdej operacji,
- Przed posiedzeniem Rady Przewodniczący Rady zapoznaje się z deklaracjami bezstronności podpisanymi przez wszystkich członków Rady i określa który z członków jest wykluczony z głosowania nad danym wnioskiem z uwagi na fakt, że nie podpisał deklaracji dla tegoż wniosku.
- Posiedzenie Rady dotyczące wyboru lub niewybraniu operacji do realizacji.
- Na podstawie sporządzonej listy rankingowej oraz na podstawie listy operacji uznanych za niezgodne z LSR na poprzednim posiedzeniu Rady, Sekretarz Rady sporządza: listę projektów kwalifikujących się do dofinansowania: zawierającą operacje uznane za zgodne z LSR które po podjęciu uchwał o ich ocenie zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru dla których LGD posiada zarezerwowane środki finansowe oraz listę operacji nie kwalifikujących się do dofinansowania na której znalazły się operacje uznane za niezgodne z LSR oraz operacje uznane za zgodne z LSR ale dla których po ocenie punktowej zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru brakło środków finansowych w ramach danego naboru.
- Przyjęcie uchwał Rady o wybraniu lub niewybraniu operacji do realizacji w ramach wdrażania LSR.
- Po głosowaniu Sekretarz Rady sporządza na podstawie podjętych uchwał o wyborze/niewyborze operacji ostateczne listy operacji wybranych i operacji niewybranych do realizacji.

- Przekazanie kopii wniosków ocenianych przez poszczególnych członków Rady do Przewodniczącego Rady.

Małe projekty

W ramach działania małe projekty o wyborze operacji będzie decydowało 9 kryteriów wyboru projektów. W sumie wnioskodawca będzie mógł uzyskać w ramach oceny zgodności z kryteriami maksymalną liczbę 18 punktów. Decydujące o wyborze kryteria wraz z ich skalą ocen przedstawia poniższa tabela.

Tab. Kryteria wyboru operacji w ramach działania Małe projekty.

L.P.	Kryterium	Punktacja
1	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych. Czy wnioskodawca zrealizowała dotychczas ze środków publicznych:	- co najmniej 1 projekt – 1 pkt. - żadnego projektu – 0 pkt.
2	Czy projekt jest projektem innowacyjnym	- od 0 do 3 pkt.
3	Operacja swoim zasięgiem będzie obejmować:	- jedną miejscowość – 0 pkt. - więcej niż 1 miejscowość – 1 pkt.
4	Wnioskodawca przewiduje współpracę przy realizacji operacji:	- z co najmniej 1 partnerem lokalnym – 1 pkt. - nie przewiduje udziału partnerów – 0 pkt.
5	Wnioskowana kwota dofinansowania w ramach projektu wynosi:	- pon. 15 tys. zł – 2 pkt. - od 15 do 20 tys. zł – 1 pkt. - pow. 20 tys. zł – 0 pkt.
6	W realizację operacji zaangażowany jest partner reprezentujący sektor inny niż ten, którego przedstawicielem jest wnioskodawca (publiczny, społeczny lub gospodarczy):	- tak – 1 pkt. - nie – 0 pkt.
7	Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej	- od 0 do 3 pkt.
8	Projekt przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców.	- od 0 do 3 pkt.
9	Projekt przyczynia się do wykorzystania lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych.	- od 0 do 3 pkt.

Ad1. Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków publicznych. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (potwierdzeniem spełnienia tego kryterium będzie oświadczenie wnioskodawcy załączone do wniosku o dofinansowanie zawierające informacje o liczbie zrealizowanych projektów ze środków publicznych wraz z ich wykazem) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 1 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta

w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Za doświadczenie w realizacji projektów ze współfinansowanych ze środków publicznych rozumie się w tym przypadku projekty które zostały w całości zakończone i rozliczone. W przypadku tego kryterium za środki publiczne uważa się środki pozyskane przez wnioskodawców z: budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek im podległych, budżetu Państwa, środków budżetu UE, środków pochodzących z pomocy innych krajów w tym np. pomocy w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą najbardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje bowiem analiza SWOT (na podstawie informacji Starostwa Powiatowego w Toruniu i Lipnie oraz Urzędu Marszałkowskiego) obecnie mimo dużej ilości wniosków składanych przez np. organizacje pozarządowe cechują się one słabą jakością a beneficjenci mają często problem z ich rozliczeniem czy realizacją. Tym samym analiza SWOT wskazuje na niską jakość projektów składanych do dofinansowania ze środków publicznych. Wychodząc naprzeciw tym tendencją premiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu a tym samym zapewniający ich zrealizowanie zgodnie z zasadami danego działania. Jednocześnie kryterium to jest w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji.

Ad2. Czy projekt jest projektem innowacyjnym w zakresie?

W ramach kryterium preferowane będą projekty innowacyjne w skali obszaru LGD, związane z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań bądź technologii, realizacji niespotykanych wcześniej działań czy nowatorskiego wykorzystania zasobów. W trakcie oceny ekspert oceniający projekt będzie musiał odpowiedzieć na następujące pytania pomocnicze: czy operacja jest związana z wdrożeniem nowej technologii np. informatycznej, nowego sposobu przetwarzania lokalnych produktów; czy operacja związana jest z realizacją niespotykanych wcześniej działań na obszarze LGD np. działań promocyjnych i informacyjnych; czy operacja przyczynia się do nowatorskiego wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych obszaru LGD dążąc np. do rozwoju nowych form turystyki i rekreacji, rozwoju nowych produktów turystycznych, wydłużenia sezonu turystycznego, rozwój nowych produktów lub usług, rozwoju nowych funkcji obszaru LGD, itp. Tym samym ekspert oceniający operacje będzie zobowiązany ocenić jej innowacyjność w skali ocen od 0 punktów (w projekcie brak elementów innowacyjnych) do 3 punktów (operacja w pełni oparta o elementy innowacyjne). Jednocześnie w trakcie oceny operacja będzie mogła uzyskać odpowiednio: 0, 1, 2 lub 3 punktów w zależności od jej innowacyjności. Obecnie przede wszystkim w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej oraz wykorzystania dla tego celu posiadanych walorów naturalnych i kulturowych oparty jej on o tradycyjne podejście do turystyki i oparcie jej o walory turystyki wodnej i krajoznawczej ograniczonej do sezonu letniego.

Dowodem na to jest zapisana słaba strona obszaru LGD w analizie SWOT mówiąca o braku innowacyjnego podejściu o rozwoju obszarów wiejskich na terenie LGD oraz szansa na rozwój regionu określona w postaci możliwości innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych. Dotyczy to przede wszystkim możliwości rozwoju nowych produktów turystycznych, uprawiania turystyki aktywnej czy wydłużenia sezonu poza okres letni. Tym samym wychodząc naprzeciw zapisom analizy SWOT zdefiniowano przedmiotowe kryterium wyboru operacji preferujące niespotykany dotychczas na obszarze LGD sposób na rozwój.

Ad3. Operacja swoim zasięgiem będzie obejmować 1 miejscowość lub więcej niż 1 miejscowość?

W ramach kryterium preferowane będą operacje o większym zasięgu terytorialnym, wykraczającym poza obszar jednej miejscowości. W przypadku gdy w przedstawionej dokumentacji projektowej (wnioskodawca będzie zobowiązany dołączyć oświadczenie do wniosku o dotację o zasięgu planowanej przez niego operacji) wnioskodawca wskaże że zasięg planowanej do realizacji operacji ogranicza się do obszaru 1 miejscowości to uzyska za to kryterium 0 punktów. Jeśli zaś wnioskodawca wskaże że planowana operacja będzie miała zasięg wykraczający poza 1 miejscowość – otrzyma 1 punkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia projektów obejmujących swoim zasięgiem większy obszar a jednocześnie scalających społeczność regionu. Obecnie jak wykazują zapisy analizy SWOT jedną ze słabych stron obszaru LGD jest niewielka ilość realizowanych projektów o charakterze ponadlokalnym obejmujących swoim zasięgiem większy obszar a tym samym zwiększająca spójność obszaru LGD. Tym samym wspierane będą w ramach tego kryterium operacje które swoim zasięgiem obejmują obszar więcej niż 1 miejscowości tam aby pobudzić współdziałanie społeczności lokalnej wzajemną współpracę na rzecz rozwoju regionu. Jednocześnie kryterium to ma charakter ściśle mierzalny pozwalający precyzyjnie określić punktację w stosunku do zakresu operacji.

Ad4. Wnioskodawca przewiduje współpracę przy realizacji operacji co najmniej 1 partnera – lub nie przewiduje udziału partnerów w realizacji projektu.

W ramach kryterium preferowane będą operacje realizowane wspólnie przez dwóch lub większą liczbę partnerów z obszaru LGD. W tym zakresie w przypadku gdy projekt jest realizowany przy współpracy co najmniej jednego partnera otrzymuje w ramach tego kryterium 1 punkt – w przypadku zaś gdy w projekcie nie przewiduje się udziału partnerów – wnioskodawca otrzymuje za to kryterium 0 punktów.

Kryterium to odnosi się do potrzeby zacieśnienia współpracy między instytucjami realizującymi projekty i działającymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich terenu LGD. Obecnie jak wykazują zapisy analizy SWOT słabą stroną obszaru LGD jest:

- niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę instytucji a tym samym mającą większy zasięg swojego oddziaływania,
- brak realizacji projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki,

natomiast po stronie szans na rozwój obszaru zanotowano:

- lepsza współpraca sektora publicznego, gospodarczego i społecznego,
- wzrost inicjatyw społecznych i roli sektora NGO,
- dobra współpraca międzygminna,

Operacje tego typu jak wykazuje doświadczenie są jednak bardziej efektywne i rokują przede wszystkim możliwością podtrzymania zawiązanej współpracy na stałe w trakcie realizacji kolejnych operacji. Powiązanie działań realizowanych przez partnerów zwłaszcza z terenów różnych gmin obszaru LGD przyczynili się w konsekwencji do zwiększenia spójności i zacieśnienia więzi społecznych łączącej obszar LGD.

Jak wskazano powyżej kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT będąc jednocześnie kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne zmierzenie czynników branych pod uwagę w postaci liczby partnerów biorących udział w realizacji operacji – wskazanych w dokumentacji złożonej w ramach naboru wniosków.

Ad5. Wnioskowana kwota dofinansowania w ramach projektu wynosi od pon. 15 do pow. 20 tys. zł.

W ramach kryterium preferowane będą operacje które będą ubiegały się o pomoc mniejszą od maksymalnej pomocy określonej przez działanie małe projekty tj. 25 tys. zł. W tym zakresie ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalone dla danego przedziału kryterium punktowe:

- pon. 15 tys. zł – 2 pkt.
- od 15 do 20 tys. zł – 1 pkt.
- pow. 20 tys. zł – 0 pkt.

Tym samym wyżej punktowane są operacje które ubiegają się o mniejszą pomoc. Najwyższą liczbę punktów uzyskają w tym przypadku projekty które będą ubiegały się o wsparcie niższe od 15 tys. zł. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielenia posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na to działanie w ramach Wdrażania LSR a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych beneficjentów. Stąd wychodząc na przeciw tym potrzebą zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiujące mniejszy poziom dofinansowania a tym samym umożliwiające przeznaczenie części

środków na finansowanie innych operacji. Kryterium to wychodzi także na przeciw zapisom analizy SWOT mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków publicznych a z drugiej z szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE.

Kryterium to jest także kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne określenie o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny.

Ad6. W realizację operacji zaangażowany jest partner reprezentujący sektor inny niż przedstawicielem jest wnioskodawca (publiczny, społeczny lub gospodarczy):

Kryterium to nawiązuje do opisanego powyżej 4 kryterium w ramach działania Małe projekty związanego z premiowaniem projektów realizowanym w partnerstwie co najmniej 2 podmiotów. Tym zakresie przedmiotowe kryterium rozszerza definicję partnerstwa i premiuje projekty w realizację których zaangażowany jest partner reprezentujący sektory inny niż przedstawiciel wnioskodawcy (publiczny, społeczny lub gospodarczy). Jeśli w operacje zaangażowany jest tego typu partner operacja otrzymuje w ramach tego kryterium 1 punkt – w przypadku braku partnera w realizacji projektu lub partnerem jest podmiot reprezentującym sam sektor co wnioskodawca – operacja otrzymuje w ramach tego kryterium 0 punktów.

Zasadność tak opisanego kryterium wychodzi na wprost idei trójsektorowości w ramach Programu Leader opartego o współdziałanie podmiotów różnych sektorów gospodarki: publicznego, społecznego, gospodarczego. Wychodząc na przeciw tej idei zdecydowano się na preferowanie operacji realizowanych przez partnerów prezentujących różne sektory gospodarki. Takie podejście przyczynia się do wzmocnienia spójności obszaru LGD i współpracy między sektorami zwiększając tym samym efektywność planowanych do realizacji operacji.

Geneza kryterium wywodzi się z przedstawionej analizy SWOT gdzie jako słabe strony obszaru LGD wskazano m.in.:

- brak realizacji projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki,
- słaba współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym na obszarze LGD,

a po stronie szans na rozwój obszaru m.in.:

- lepsza współpraca sektora publicznego, gospodarczego i społecznego,
- rozwój partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania które pozwoli na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców regionu

Jednocześnie przedmiotowe kryterium jest kryterium mierzalnym pozwalającym na jednoznaczne określenie czy ewentualny partner w ramach projektu wywodzi się z tego samego lub innego sektora niż wnioskodawca operacji.

Ad7. Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej.

Założenia kryterium wskazują na preferowanie operacji których realizacja przyczyni się do uatrakcyjnienia oferty turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LGD. W tym zakresie w oparciu o charakterystykę projektu przedstawioną w dokumentacji złożonej w ramach naboru wniosków (wniosek wraz z załącznikami) ekspert rozpatrujący projekt oceni wkład projektu w uatrakcyjnienie lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej przyznając operacji punkty w skali od 0 (projekt nie przyczynia się do uatrakcyjnienia oferty) do 3 punktów (projekt w pełnym zakresie wpływa na uatrakcyjnienie tej oferty). Tym samym dana operacja może uzyskać 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach tego kryterium wyboru. W ramach kryterium oceniane będzie przede wszystkim wpływ operacji na atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w zakresie: poprawy stanu i dostępności infrastruktury służącej funkcji turystycznej i rekreacyjnej, realizacja działań promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i rekreacyjnej regionu, organizację spotkań dla mieszkańców w zakresie podnoszenia ich wiedzy dotyczącej rozwoju regionu w oparciu o turystykę i rekreację, realizację imprez promujących lokalne walory naturalne i kulturowe, nabycie sprzętu i wyposażenia służącego uprawieniu różnych formom turystyki i rekreacji itp. Wyznaczenie tak określonego kryterium wynika wprost z zapisów analizy SWOT wskazujących na m.in.:

a). po stronie słabych stron:

- niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów,
- niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- zbyt wąska oferta turystyczna,
- niski poziom oferty usług około turystycznych,

b). po stronie szans:

- wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce,
- wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych,

c). po stronie silnych stron:

- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji

Tym samym przedmiotowe kryterium jest wprost adekwatne do przeprowadzonej analizy SWOT.

Ad8. Projekt przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców.

W ramach kryterium premiowane będą operacje przyczyniające się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich LGD poprzez rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społecznej i kulturowej. W tym zakresie oceniający na podstawie analizy zapisów dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) dokona oceny operacji pod kątem kryterium przyznając od 0 (operacje nie mające wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców) do 3 punktów (operacja wprost przyczynia się do zaspokojenia potrzeb mieszkańców). Tym samym dany projekt w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach oceny.

Założenia tak wyznaczonego kryterium wychodzą naprzeciw potrzebą wynikającym zarówno z analizy SWOT jak i z wyznaczonych celów Strategii mówiących o potrzebie poprawy jakości życia ludności wiejskich na obszarze LGD. Założenia przeprowadzonej analizy SWOT wskazują na następujące czynniki:

a). słabe strony obszaru:

- ☐ niska jakość życia ludności wiejskich obszaru LGD,
- ☐ niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i kultowej zwłaszcza na obszarach wiejskich obszaru LGD,
- ☐ niedostateczna ilość i jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych
- ☐ niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu,

b). zagrożenia dla rozwoju obszaru LGD:

- ☐ marginalizacja społeczna i gospodarcza obszarów wiejskich w tym przede wszystkim terenów peryferyjnych i małych miejscowości,
- ☐ odpływ ludzi młodych, wykształconych do miast,
- ☐ brak możliwości rozwoju zainteresowań u dzieci i młodzieży,
- ☐ patologie społeczne,

Tym samym zdecydowano się na wsparcie operacji których realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich i przeciwdziałanie dalszej ich marginalizacji. Jednym z podstawowych możliwości na poprawę jakości życia na tych obszarach możliwych do realizacji w ramach działania jest poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury społecznej i kulturowej np. świetlic wiejskich, placów zabaw, ogólnie dostępnych miejsc dla potrzeb rekreacji, boisk sportowych, itp. jak wykazała bowiem analiza obecnego stanu infrastruktury na terenach wiejskich charakteryzują się one przede wszystkim bardzo słabym wyposażeniem w podstawową infrastrukturę społeczną. Jednocześnie stan istniejącej infrastruktury jest niedostateczny nie zapewniając optymalnych warunków dla świadczenia podstawowych usług dla miejscowej ludności.

Ad9. Projekt przyczynia się do wykorzystania lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych.

W ramach kryterium preferowane będą operacje przyczyniające się do wykorzystania lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych. W tym kontekście ekspert oceniający projekt na podstawie jego charakterystyki zawartej w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz załącznikami) oceni w jakim stopniu projekt przyczynia się do wspomnianych kwestii nadając mu punktację w skali od 0 punktów (projekt nie przyczynia się do wspomnianych kwestii) do 3 punktów (projekt w pełni przyczynia się do wspomnianych kwestii). Tym samym dana operacja może uzyskać w ramach tego kryterium: 0, 1, 2 lub 3 punkty.

Kryterium ma na uwadze preferowanie operacji nastawionych na wykorzystanie lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych – jako jednego z głównych walorów obszaru LGD. Szczególnie ważne jest w tym zakresie wspieranie rozwoju i promocji lokalnych produktów dobrzyńskich będących jednym z głównych przejawów tutejszych zwyczajów i kultury. Tym samym w ramach kryterium będą preferowane operacje związane z poprawą stanu infrastruktury kulturowej, promocją i informacją dotyczącą kultury dobrzyńskiej i marki Ziemi Dobrzyńskiej, organizacją spotkań dla mieszkańców związanych z propagowaniem kultury dobrzyńskiej oraz marki Ziemi Dobrzyńskiej oraz nabywaniem sprzęty i wyposażenia związanych z rozwojem lokalnych produktów czy innych wyrobów będących przejawem specyfiki kultury dobrzyńskiej czy organizacją imprez promujących związanych z promocją lokalnej kultury, lokalnych produktów tradycyjnych.

Założenia tego kryterium wynikają z zapisów analizy SWOT w zakresie:

a). w przypadku słabych stron obszaru:

- niedostatecznej promocji kultury dobrzyńskiej w kraju i za granicą,
- słabej promocji i wsparcia rozwoju lokalnych produktów dobrzyńskich,
- braku promocji marki Ziemi Dobrzyńskiej,

b). po stronie mocnych stron obszaru:

- bogatej kultury dobrzyńskiej będącej jedną z głównych walorów obszaru LGD,
- posiadanie własnej historii, kultury, tradycji dobrzyńskiej,
- produkty lokalne: kuchnia regionalna, produkty tradycyjne i regionalne, wyroby twórców ludowych, itp.,
- dziedzictwo kulturowe: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa dobrzyńska,
- muzea i izby regionalne,

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

W ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw o wyborze operacji będzie decydowało 8 kryteriów wyboru projektów. W sumie wnioskodawca będzie mógł uzyskać w ramach oceny zgodności z kryteriami maksymalną liczbę 18 punktów. Decydujące o wyborze kryteria wraz z ich skalą ocen przedstawia poniższa tabela.

Tab. Kryteria wyboru operacji w ramach działania: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

L.P.	Kryterium	Punktacja
1	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych. Czy wnioskodawca zrealizowała dotychczas ze środków publicznych:	- co najmniej 1 projekt – 1 pkt. - żadnego projektu – 0 pkt.
2	Czy projekt jest projektem innowacyjnym w zakresie: zastosowania nowatorskich rozwiązań lub technologii, realizacji niespotykanych wcześniej działań, nowatorskiego wykorzystanie zasobów?	- od 0 do 3 pkt.
3	Projekt zostanie zrealizowany w miejscowości o liczbie mieszkańców zarejestrowanych w ewidencji mieszkańców UG na ostatni dzień roku poprzedzającego rok składania wniosków.	- do 500 mieszkańców włącznie – 2 pkt. - pow. 500 do 2000 mieszkańców włącznie – 1 pkt. - pow. 2000 mieszkańców – 0 pkt.
4	Projekt przyczyni się do wspierania rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze lub kulturowe	- od 0 do 3 pkt.
5	Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej:	- od 0 do 3 pkt.
6	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	- pon. 50 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 2 pkt. - od 50 do 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 1 pkt. - pow. 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu – 0 pkt.
7	Wnioskowany poziom dofinansowania wynosi	- pon. 30 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 2 pkt. - od 30 do 40 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 1 pkt. - pow. 40 % kosztów kwalifikowanych – 0 pkt.
8	Operacja spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie):	- 3 lub więcej nowych miejsc pracy – 2 pkt. - 2 nowe miejsca pracy – 1 pkt. - 1 nowe miejsce pracy – 0 pkt.

Ad1. Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych. Czy wnioskodawca zrealizowała dotychczas ze środków publicznych co najmniej 1 projekt lub nie zrealizowała żadnego projektu.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków publicznych. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (potwierdzeniem spełnienia tego kryterium będzie oświadczenie wnioskodawcy załączone do wniosku o dofinansowanie zawierające informacje o liczbie zrealizowanych projektów ze środków publicznych wraz z ich wykazem) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 1 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Za doświadczenie w realizacji projektów ze współfinansowanych ze środków publicznych rozumie się w tym przypadku projekty które zostały w całości zakończone i rozliczone. W przypadku tego kryterium za środki publiczne uważa się środki pozyskane przez wnioskodawców z: budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek im podległych, budżetu Państwa, środków budżetu UE, środków pochodzących z pomocy innych krajów w tym np. pomocy w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą najbardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje bowiem analiza SWOT (na podstawie informacji Starostwa Powiatowego w Toruniu i Lipnie oraz Urzędu Marszałkowskiego) obecnie mimo dużej ilości wniosków składanych przez np. organizacje pozarządowe cechują się one słabą jakością a beneficjenci mają często problem z ich rozliczeniem czy realizacją. Tym samym analiza SWOT wskazuje na niską jakość projektów składanych do dofinansowania ze środków publicznych. Wychodząc naprzeciw tym tendencjom premiiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu a tym samym zapewniający ich zrealizowanie zgodnie z zasadami danego działania. Jednocześnie kryterium to jest w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji.

Ad2. Czy projekt jest projektem innowacyjnym w zakresie?

W ramach kryterium preferowane będą projekty innowacyjne w skali obszaru LGD, związane z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań bądź technologii, realizacji niespotykanych wcześniej działań czy nowatorskiego wykorzystania zasobów. W trakcie oceny ekspert oceniający projekt będzie musiał odpowiedzieć na następujące pytania pomocnicze: czy operacja jest związana z wdrożeniem nowej technologii np. informatycznej, nowego sposobu przetwarzania lokalnych produktów; czy operacja związana jest z realizacją niespotykanych wcześniej działań na obszarze LGD np. działań promocyjnych i informacyjnych; czy operacja przyczynia się do nowatorskiego wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych obszaru LGD dążąc np. do rozwoju nowych form turystyki i rekreacji, rozwoju nowych produktów turystycznych, wydłużenia sezonu turystycznego, rozwój nowych produktów lub usług, rozwojem nowych funkcji obszaru

LGD, itp. Tym samym ekspert oceniający operacje będzie zobowiązany ocenić jej innowacyjność w skali ocen od 0 punktów (w projekcie brak elementów innowacyjnych) do 3 punktów (operacja w pełni oparta o elementy innowacyjne). Jednocześnie w trakcie oceny operacja będzie mogła uzyskać odpowiednio: 0, 1, 2 lub 3 punktów w zależności od jej innowacyjności. Obecnie przede wszystkim w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej oraz wykorzystania dla tego celu posiadanych walorów naturalnych i kulturowych oparty jest on o tradycyjne podejście do turystyki i oparcie jej o walory turystyki wodnej i krajoznawczej ograniczonej do sezonu letniego. Dowodem na to jest zapisana słaba strona obszaru LGD w analizie SWOT mówiąca o braku innowacyjnego podejściu o rozwoju obszarów wiejskich na terenie LGD oraz szansa na rozwój regionu określona w postaci możliwości innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych. Dotyczy to przede wszystkim możliwości rozwoju nowych produktów turystycznych, uprawiania turystyki aktywnej czy wydłużenia sezonu poza okres letni. Tym samym wychodząc naprzeciw zapisom analizy SWOT zdefiniowano przedmiotowe kryterium wyboru operacji preferujące niespotykany dotychczas na obszarze LGD sposób na rozwój.

Ad3. Projekt zostanie zrealizowany w miejscowości o liczbie mieszkańców zarejestrowanych w ewidencji mieszkańców UG na ostatni dzień roku poprzedzającego rok składania wniosków w przedziałach:

- do 500 mieszkańców włącznie – 2 pkt.
- pow. 500 do 2000 mieszkańców włącznie – 1 pkt.
- pow. 2000 mieszkańców – 0 pkt.

W tym zakresie ekspert oceniający operację ocenia na podstawie zapisów dokumentacji złożonej przez wnioskodawcę (na podstawie dodatkowego oświadczenia wnioskodawcy dołączonego do wniosku o dotację mówiącego o liczbie osób zameldowanych na stałe w miejscowości wg. danych urzędu danej gminy) dokonuje weryfikacji na obszarze jakiej miejscowości realizowany jest projekt. W przypadku gdy dana operacja obejmuje swoim zasięgiem i realizowana jest na obszarze kilku miejscowości przy ocenie brana będzie pod uwagę najmniejsza miejscowość jaka obejmuje realizacja projektu. W tym kontekście jeśli miejscowość liczy do 500 mieszkańców wnioskodawca otrzymuje w ramach tego kryterium maksymalną liczbę 2 punktów. W przypadku gdy liczba mieszkańców miejscowości mieści się w przedziale od 500 do 2000 mieszkańców – operacja otrzymuje 1 punkt; natomiast w sytuacji gdy miejscowość liczy ponad 2000 mieszkańców – operacja otrzymuje w ramach tego kryterium 0 punktów.

Kryterium to nawiązuje do potrzeby wsparcia rozwoju przedsiębiorczości na peryferyjnych obszarach LGD – najgorzej rozwiniętych pod względem tak społecznym jak i gospodarczym którym grozi jednocześnie dalsza marginalizacja. W tym kontekście w ramach kryterium preferowane będą operacje realizowane na terenie małych miejscowości przyczyniając się do

rozwoju przedsiębiorczości na ich obszarze i pozytywnym wpływie na tworzenie wartości dodanej w postaci możliwości wzrostu zatrudnienia i zwiększenia dochodów miejscowej ludności.

Wyznaczenie tak sprecyzowanego kryterium wynika z zapisów analiza SWOT mówiących o:

a). Po stronie słabych stron:

- duże dysproporcje rozwoju między największymi ośrodkami miejskimi obszaru LGD a małymi miejscowościami wiejskimi,
- niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich,

b). Po stronie zagrożeń:

- marginalizacji społecznej i gospodarczej obszarów wiejskich w tym przede wszystkim terenów peryferyjnych i małych miejscowości,

Jednocześnie przedmiotowe kryterium jest także kryterium mierzalnym umożliwiającym w sposób policzalny określić liczbę miejscowości w której realizowany jest projekt i przypisać za to kryterium punktację zgodnie z przyjętą skalą.

Ad4. Projekt przyczyni się do wspierania rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze lub kulturowe.

W ramach kryterium preferowane będą operacje których realizacja będzie oparta o posiadane na obszarze LGD zasoby przyrodnicze i kulturowe. W ramach oceny ekspert będzie miał możliwość przyznania danej operacji od 0 punktów (operacja nie jest oparta o wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych) do 3 punktów (operacja w pełni wykorzystuje lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe). Tym samym operacja oceniana w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty za to kryterium. Preferowane będą projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory lokalnego środowiska, lokalna infrastrukturę turystyczną, lokalne produkty i usługi itp. dotyczące np. Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby naturalne, wytwarzanie i produkcja regionalnych produktów tradycyjnych oraz rozwój usług turystycznych i około turystycznych.

Sformułowane w ten sposób kryterium nawiązuje do założeń przedstawionej analizy SWOT wskazujących w tym zakresie przede wszystkim na:

a). słabe strony obszaru:

- niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu w tym rozwoju przedsiębiorczości,

b). zagrożenia:

- niewykorzystanie szansy na rozwój gospodarczy związanej z posiadanymi walorami naturalnymi i kulturowymi,

Ad5. Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej.

Wyznaczone kryterium preferuje operacje których realizacja przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LGD. W ramach kryterium ekspert oceniający projekt na podstawie informacji zamieszczanych w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) ocenia wpływ projektu na uatrakcyjnienie lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej przyznając operacji do 0 punktów (w przypadku gdy projekt nie wpływa na uatrakcyjnienie lokalnej bazy) do 3 punktów – w przypadku gdy operacja przyczynia się w bezpośredni sposób do wzrostu atrakcyjności bazy turystycznej i rekreacyjnej regionu. Tym samym operacja oceniana w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach tej oceny.

Wyznaczenie tak sformułowanego kryterium ma przede wszystkim wesprzeć możliwość realizacji na obszarze LGD przez przedsiębiorców inwestycji sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji w tym przede wszystkim: rozwój bazy turystycznej i noclegowej oraz agroturystyki. Kryterium wynika z zapisów analizy SWOT wskazujących m.in. na:

a). po stronie słabych stron regionu:

- niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów,
- niedostateczna ilość i jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych,

b). po stronie szans:

- wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce,
- wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych

c). po stronie mocnych stron:

- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji,
- atrakcyjny obszar do inwestowania w turystykę i agroturystykę,

Ad6. Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:

- pon. 50 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 2 pkt.
- od 50 do 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 1 pkt.
- pow. 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu – 0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje które będą ubiegały się o pomoc mniejszą od maksymalnej pomocy określonej przez działanie Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw tj. zależnie od liczby utworzonych nowych miejsc pracy od 100 do 300 tys. zł. W tym zakresie

ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalone dla danego przedziału kryterium punktowe:

- pon. 50 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 2 pkt.
- od 50 do 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu włącznie – 1 pkt.
- pow. 70 % maksymalnej kwoty wynikającej z Programu – 0 pkt.

Tym samym wyżej punktowane są operacje które ubiegają się o mniejsza pomoc. Najwyższą liczbę punktów uzyskają w tym przypadku projekty które będą ubiegały się o wsparcie niższe od 50 % maksymalnej kwoty wynikającej z działania. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielenia posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z organicznych środków finansowych zapewnionych na to działanie w ramach Wdrażania LSR a z drugiej z znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych beneficjentów. Stąd wychodząc naprzeciw tym potrzebą zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiujące mniejszy poziom dofinansowania a tym samym umożliwiające przeznaczenie części środków na inne sfinansowanie innych operacji. Kryterium to wychodzi także naprzeciw zapisom analizy SWOT mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków publicznych a z drugiej z szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE.

Kryterium to jest także kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne określenie o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny.

Ad7. Wnioskowany poziom dofinansowania wynosi:

- pon. 30 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 2 pkt.
- od 30 do 40 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 1 pkt.
- pow. 40 % kosztów kwalifikowanych – 0 pkt

W ramach tego kryterium preferowane będą operacje na realizację których wnioskodawca ubiega się o dofinansowanie procentowe niższe od maksymalnego okresowego dla działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw tj. 50 % kosztów kwalifikowanych a tym samym premiuje projekty charakteryzujące się wyższym wkładem własnym od minimalnego określonego dla Działania. W trakcie oceny ekspert oceniający projekt na podstawie informacji zamieszczonej w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) określi o jaki poziom dofinansowania ubiega się wnioskodawca w ramach naboru i przypisze projektowi: 0, 1 lub 2 punkty zgodnie z przyjętą skalą oceny.

Wyznaczenie tego kryterium pozwoli podobnie jak w kryterium nr 6 na preferowanie operacji które ubiegają się o mniejsze dofinansowanie czego wynikiem będzie możliwość rozdzielenia

posiadanych Śródków finansowanych na większą liczbę operacji a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Jednocześnie kryterium to premiuje wnioskodawców wykazujących się wyższym udziałem wkładu własnego co przekłada się na wsparcie przedsiębiorstw posiadających obecnie dobrą sytuację finansową i będących w stanie udźwignąć wyższy udział wkładu własnego w projekt. Pozwoli to premiować wnioskodawców zapewniających prawidłową realizację projektu z finansowego punktu widzenia i brak problemu z płynnością finansową związaną z zapewnieniem środków na sfinansowanie inwestycji przed otrzymaniem zwrotu wnioskowanych środków.

Kryterium to wychodzi także naprzeciw zapisom analizy SWOT mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków publicznych a z drugiej z szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE. Analiza SWOT wskazuje także na niską jakość projektów składanych do dofinansowania ze środków publicznych czego powodem jest także m.in. problem z zabezpieczeniem środków na realizacji tych operacji – szczególnie widoczny wśród najmniejszych firm.

Kryterium to jest także kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne określenie o jaką wielkość pomocy ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny.

Ad8. Operacja spowoduje powstanie (w przeliczeniu na etaty średniorocznie):

- 3 lub więcej nowych miejsc pracy – 2 pkt.
- 2 nowe miejsca pracy – 1 pkt.
- 1 nowe miejsce pracy – 0 pkt.

W ramach kryterium premiowane będą operacje przyczyniające się do stworzenia jak największej liczby nowych miejsc pracy. W nawiązaniu do zapisów kryterium oceniający projekt na podstawie zapisów w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) określi jaką liczbę nowych miejsc pracy zamierza stworzyć wnioskodawca w wyniku realizacji projektu. W konsekwencji operacja może uzyskać za to kryterium: 0, 1 lub 2 punkty w zależności od tego czy stworzy odpowiednio: 1, 2, 3 lub więcej nowych miejsc pracy.

Kryterium ma na celu realizację operacji wpływających na zróżnicowanie dochodu na terenach wiejskich przede wszystkim wśród ludności rolniczej i stworzenie przede wszystkim dla tej grupy osób nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Tym samym kryterium to wychodzi na przeciw zapisów analizy SWOT mówiących o:

a). po stronie słabych stron:

- duży problem bezrobocia ukrytego rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD,
- niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy,

Poza zgodnością z analizą SWOT kryterium to jest także kryterium mierzalnym umożliwiającym liczbowe oszacowanie wskaźników (liczba nowych miejsc pracy) na podstawie których przyznawane będą punkty w trakcie oceny wniosku.

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

W ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej o wyborze operacji będzie decydowało 8 kryteriów wyboru projektów. W sumie wnioskodawca będzie mógł uzyskać w ramach oceny zgodności z kryteriami maksymalną liczbę 19 punktów. Decydujące o wyborze kryteria wraz z ich skalą ocen przedstawia poniższa tabela.

Tab. Kryteria wyboru operacji w ramach działania: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.

L.P.	Kryterium	Punktacja
1	Czy projekt jest projektem innowacyjnym?	- od 0 do 3 pkt.
2	Projekt zostanie zrealizowany w miejscowości o liczbie mieszkańców zarejestrowanych w ewidencji mieszkańców UG na ostatni dzień roku poprzedzającego rok składania wniosków.	- do 500 mieszkańców włącznie – 2 pkt. - pow. 500 do 2000 mieszkańców włącznie – 1 pkt. - pow. 2000 mieszkańców – 0 pkt.
3	Projekt przyczyni się do wspierania rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze lub kulturowe	- od 0 do 3 pkt.
4	Wielkość gospodarstwa rolnego na jakim gospodaruje wnioskodawca za rok poprzedzający rok składania wniosków:	- do 2 ESU włącznie – 2 pkt. - pow. 2 do 4 ESU włącznie – 1 pkt. - pow. 4 ESU – 0 pkt.
5	Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej:	- od 0 do 3 pkt.
6	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	- do 50 tys. zł włącznie – 2 pkt. - pow. 50 tys. zł do 70 tys. zł włącznie – 1 pkt. - pow. 70 tys. zł – 0 pkt.
7	Wnioskowany poziom dofinansowania wynosi	- do 30 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 2 pkt. - pow. 30 do 40 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 1 pkt. - pow. 40 % kosztów kwalifikowanych – 0 pkt.
8	Operacja spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie):	- co najmniej jednego miejsca pracy – 2 pkt. - żadnego miejsca pracy – 0 pkt.

Ad1. Czy projekt jest projektem innowacyjnym?

W ramach kryterium preferowane będą projekty innowacyjne w skali obszaru LGD, związane z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań bądź technologii, realizacji niespotykanych wcześniej działań czy nowatorskiego wykorzystania zasobów. W trakcie oceny ekspert oceniający projekt będzie musiał odpowiedzieć na następujące pytania pomocnicze: czy operacja jest związana z wdrożeniem nowej technologii np. informatycznej, nowego sposobu przetwarzania lokalnych produktów; czy operacja związana jest z realizacją niespotykanych wcześniej działań na obszarze LGD np. działań promocyjnych i informacyjnych; czy operacja przyczynia się do nowatorskiego wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych obszaru LGD dążąc np. do rozwoju nowych form turystyki i rekreacji, rozwoju nowych produktów turystycznych, wydłużenia sezonu turystycznego, rozwój nowych produktów lub usług, rozwojem nowych funkcji obszaru LGD, itp. Tym samym ekspert oceniający operację będzie zobowiązany ocenić jej innowacyjność w skali ocen od 0 punktów (w projekcie brak elementów innowacyjnych) do 3 punktów (operacja w pełni oparta o elementy innowacyjne). Jednocześnie w trakcie oceny operacja będzie mogła uzyskać odpowiednio: 0, 1, 2 lub 3 punktów w zależności od jej innowacyjności. Obecnie przede wszystkim w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej oraz wykorzystania dla tego celu posiadanych walorów naturalnych i kulturowych oparty jej on o tradycyjne podejście do turystyki i oparcie jej o walory turystyki wodnej i krajoznawczej ograniczonej do sezonu letniego. Dowodem na to jest zapisana słaba strona obszaru LGD w analizie SWOT mówiąca o braku innowacyjnego podejściu o rozwoju obszarów wiejskich na terenie LGD oraz szansa na rozwój regionu określona w postaci możliwości innowacyjnego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych. Dotyczy to przede wszystkim możliwości rozwoju nowych produktów turystycznych, uprawiania turystyki aktywnej czy wydłużenia sezonu poza okres letni. Tym samym wychodząc naprzeciw zapisom analizy SWOT zdefiniowano przedmiotowe kryterium wyboru operacji preferujące niespotykany dotychczas na obszarze LGD sposób na rozwój.

Ad2. Projekt zostanie zrealizowany w miejscowości o liczbie mieszkańców zarejestrowanych w ewidencji mieszkańców UG na ostatni dzień roku poprzedzającego rok składania wniosków:

- do 500 mieszkańców włącznie – 2 pkt.
- pow. 500 do 2000 mieszkańców włącznie – 1 pkt.
- pow. 2000 mieszkańców – 0 pkt.

W tym zakresie ekspert oceniający operację ocenia na podstawie zapisów dokumentacji złożonej przez wnioskodawcę (na podstawie dodatkowego oświadczenia wnioskodawcy dołączonego do wniosku o dotację mówiącego o liczbie osób zameldowanych na stałe w miejscowości wg. danych urzędu danej gminy) dokonuje weryfikacji na obszarze jakiej miejscowości realizowany projekt. W przypadku gdy dana operacja obejmuje swoim zasięgiem i realizowana jest na obszarze kilku miejscowości przy ocenie brana będzie pod uwagę

najmniejsza miejscowość jaka obejmuje realizacja projektu. W tym kontekście jeśli miejscowość liczy do 500 mieszkańców wnioskodawca otrzymuje w ramach tego kryterium maksymalną liczbę 2 punktów. W przypadku gdy liczba mieszkańców miejscowości mieści się w przedziale od 500 do 2000 mieszkańców – operacja otrzymuje 1 punkt; natomiast w sytuacji gdy miejscowość liczy ponad 2000 mieszkańców – operacja otrzymuje w ramach tego kryterium 0 punktów.

Kryterium to nawiązuje do potrzeby wsparcia rozwoju przedsiębiorczości na peryferyjnych obszarach LGD – najgorzej rozwiniętych pod względem tak społecznym jak i gospodarczym którym grozi jednocześnie dalsza marginalizacja. W tym kontekście w ramach kryterium preferowane będą operacje realizowane na terenie małych miejscowości przyczyniając się do rozwoju przedsiębiorczości na ich obszarze i pozytywnym wpływie na tworzenie wartości dodanej w postaci możliwości wzrostu zatrudnienia i zwiększenia dochodów miejscowej ludności.

Wyznaczenie tak sprecyzowanego kryterium wynika z zapisów analiza SWOT mówiących o:

a). Po stronie słabych stron:

- duże dysproporcje rozwoju między największymi ośrodkami miejskimi obszaru LGD a małymi miejscowościami wiejskimi,
- niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich,

b). Po stronie zagrożeń:

- marginalizacji społecznej i gospodarczej obszarów wiejskich w tym przede wszystkim terenowo peryferyjnych i małych miejscowości,

Jednocześnie przedmiotowe kryterium jest także kryterium mierzalnym umożliwiającym w sposób policzalny określić liczbę miejscowości w której realizowany jest projekt i przypisać za to kryterium punktację zgodnie z przyjętą skalą.

Ad3. Projekt przyczyni się do wspierania rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze lub kulturowe.

W ramach kryterium preferowane będą operacje których realizacja będzie oparta o posiadane na obszarze LGD zasoby przyrodnicze i kulturowe. W ramach oceny ekspert będzie miał możliwość przyznania danej operacji od 0 punktów (operacja nie jest oparta o wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych) do 3 punktów (operacja w pełni wykorzystuje lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe). Tym samym operacja oceniana w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty za to kryterium. Preferowane będą projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory lokalnego środowiska, lokalną infrastrukturę turystyczną, lokalne produkty i usługi itp. dotyczące np. Wytwarzanie, promocja oraz wprowadzanie na rynek lokalnych produktów opartych o posiadane dziedzictwo kulturowe i zasoby naturalne, wytwarzanie i produkcja regionalnych produktów tradycyjnych oraz rozwój usług turystycznych i około turystycznych.

Sformułowane w ten sposób kryterium nawiązuje do założeń przedstawionej analizy SWOT wskazujących w tym zakresie przede wszystkim na:

a). słabe strony obszaru:

- niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu w tym rozwoju przedsiębiorczości,

b). zagrożenia:

- niewykorzystanie szansy na rozwój gospodarczy związanej z posiadanymi walorami naturalnymi i kulturowymi,

Ad4. Wielkość gospodarstwa rolnego na jakim gospodaruje wnioskodawca za rok poprzedzający rok składania wniosków:

- do 2 ESU włączenie – 2 pkt.

- pow. 2 do 4 ESU włączenie – 1 pkt.

- pow. 4 ESU – 0 pkt.

Założenia kryterium preferują wsparcie operacji realizowanych przez wnioskodawców którzy przed złożeniem wniosku gospodarowali na najmniejszych gospodarstwach rolnych. W tym zakresie oceniający dokona oceny punktowej zgodności z tym kryterium na podstawie wartości wskaźnika ESU obrazującego wielkość ekonomiczną gospodarstwa rolnego wyliczana w Europejskich Jednostkach Wielkości. W tym celu na podstawie załącznika załączonego przez wnioskodawcę do wniosku o dotacje zawierającego oświadczenie wnioskodawcy wraz z wyliczeniem tego wskaźnika dla gospodarstwa oceniający określi jaka wielkość wyrażoną w ESU posiadało gospodarstwo na jakim gospodarował wnioskodawca przed złożeniem projektu. Wnioskodawca może w tym zakresie uzyskać: 0, 1 lub 2 punkty w zależności czy otrzymana wielkości wskaźnika ESU wynosi odpowiednio: do 2 ESU, od 2 do 4 ESU, pow. 4 ESU.

Kryterium to związane jest z premiowaniem wsparcia wnioskodawców którzy gospodarują na najmniejszych gospodarstwach rolnych które nie dają im szansy utrzymania się z prowadzonej działalności rolniczej i są zmuszeni na poszukiwanie pozarolniczych źródeł dochodów. Rolnicy ci należą najczęściej do osób posiadających niskie dochody i potrzebujących w pierwszej kolejności możliwości utrzymania z innych źródeł. Jednocześnie tej wielkości gospodarstwa rolne – o najmniejszej wielkości są obecnie i będą w coraz większym stopniu w przyszłości narażone na zmiany strukturalne w rolnictwie i trudności w uzyskiwaniu dochodów zapewniających utrzymanie gospodarujących na nich osób. Jednocześnie zastosowanie w tym zakresie wskaźnika ESU pozwoli na całościowe spojrzenie na działalność gospodarstwa rolnego – nie tylko w odniesieniu do powierzchni gruntów rolnych na jakiej ono gospodaruje ale do całości produkcji roślinnej i zwierzęcej jaka obejmuje gospodarstwo.

Wyznaczenie kryterium wychodzi naprzeciw zapisom analizy SWOT mówiącym m.in. o:

a). słabe strony obszaru:

- duży problem bezrobocia ukrytego rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD,
- niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich,
- zbyt duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa,
- rozdrobnione i niskotowarowe rolnictwo na obszarze LGD nie zapewniające utrzymania dla utrzymującej się z niego ludności,
- słabe warunki rolniczej przestrzeni produkcyjnej do rozwoju rolnictwa na terenie LGD,
- złe ukierunkowanie wsparcia gospodarstw indywidualnych niskotowarowych,
- brak wsparcia dla inicjatyw osób przedsiębiorczych,
- słaba mobilność zawodowa mieszkańców (niechęć do zmiany zajęcia),
- niska jakość życia ludności wiejskich obszaru LGD,

Jednocześnie kryterium to jest kryterium mierzalnym pozwalającym w jednoznaczny sposób na liczbowe wyrażenie wskaźników (wielkość wskaźnika ESU) decydujących o liczbie przyznanych punktów.

Ad5. Realizacja projektu przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej.

Wyznaczone kryterium preferuje operacje których realizacja przyczyni się do uatrakcyjnienia lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LGD. W ramach kryterium ekspert oceniający projekt na podstawie informacji zamieszczanych w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) ocenia wpływ projektu na uatrakcyjnienie lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej przyznając operacji do 0 punktów (w przypadku gdy projekt nie wpływa na uatrakcyjnienie lokalnej bazy) do 3 punktów – w przypadku gdy operacja przyczynia się w bezpośredni sposób do wzrostu atrakcyjności bazy turystycznej i rekreacyjnej regionu. Tym samym operacja oceniana w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach tej oceny.

Wyznaczenie tak sformułowanego kryterium ma przede wszystkim wesprzeć możliwość realizacji na obszarze LGD przez przedsiębiorców inwestycji sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji w tym przede wszystkim: rozwój bazy turystycznej i noclegowej oraz agroturystyki. Kryterium wynika z zapisów analizy SWOT wskazujących m.in. na:

a). po stronie słabych stron regionu:

- niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów,
- niedostateczna ilość i jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych,

b). po stronie szans:

- wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce,

- wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych

c). po stronie mocnych stron:

- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji,
- atrakcyjny obszar do inwestowania w turystykę i agroturystykę,

Ad6. Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:

- do 50 tys. zł włącznie – 2 pkt.
- pow. 50 tys. zł do 70 tys. zł włącznie – 1 pkt.
- pow. 70 tys. zł – 0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje które będą ubiegały się o pomoc mniejszą od maksymalnej pomocy określonej przez działanie Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej tj. 100 tys. zł. W tym zakresie ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalone dla danego przedziału kryterium punktowe:

- do 50 tys. zł włącznie – 2 pkt.
- pow. 50 tys. zł do 70 tys. zł włącznie – 1 pkt.
- pow. 70 tys. zł – 0 pkt.

Tym samym wyżej punktowane są operacje które ubiegają się o mniejszą pomoc. Najwyższą liczbę punktów uzyskają w tym przypadku projekty które będą ubiegały się o wsparcie niższe niż 50 tys. zł. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z organicznych środków finansowych zapewnionych na to działanie w ramach Wdrażania LSR a z drugiej z znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych beneficjentów. Stąd wychodząc naprzeciw tym potrzebą zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiujące mniejszy poziom dofinansowania a tym samym umożliwiające przeznaczenie części środków na inne sfinansowanie innych operacji. Kryterium to wychodzi także naprzeciw zapisom analizy SWOT mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków publicznych a z drugiej z szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE.

Kryterium to jest także kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne określenie o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny.

Ad7. Wnioskowany poziom dofinansowania wynosi:

- do 30 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 2 pkt.
- pow. 30 do 40 % kosztów kwalifikowanych włącznie – 1 pkt.

- pow. 40 % kosztów kwalifikowanych – 0 pkt.

W ramach tego kryterium preferowane będą operacje na realizację których wnioskodawca ubiega się o dofinansowanie procentowe niższe od maksymalnego okresowego dla działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej tj. 50 % kosztów kwalifikowanych a tym samym premiuje projekty charakteryzujące się wyższym wkładem własnym od minimalnego określonego dla Działania. W trakcie oceny ekspert oceniający projekt na podstawie informacji zamieszczonej w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) określi o jaki poziom dofinansowania ubiega się wnioskodawca w ramach naboru i przypisze projektowi: 0, 1 lub 2 punkty zgodnie z przyjętą skalą oceny.

Wyznaczenie tego kryterium pozwoli podobnie jak w kryterium nr 6 na preferowanie operacji które ubiegają się o mniejsze dofinansowanie czego wynikiem będzie możliwość rozdzielenia posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Jednocześnie kryterium to premiuje wnioskodawców wykazujących się wyższym udziałem wkładu własnego co przekłada się na wsparcie przedsiębiorstw posiadających obecnie dobrą sytuację finansową i będących w stanie udźwignąć wyższy udział wkładu własnego w projekt. Pozwoli to premiować wnioskodawców zapewniających prawidłową realizację projektu z finansowego punktu widzenia i brak problemu z płynnością finansowa związaną z zapewnieniem środków na sfinansowanie inwestycji przed otrzymaniem zwrotu wnioskowanych środków.

Kryterium to wychodzi także naprzeciw zapisom analizy SWOT mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków publicznych a z drugiej z szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych w tym środków UE. Analiza SWOT wskazuje także na niską jakość projektów składanych do dofinansowanie ze środków publicznych czego powodem jest także m.in. problem z zabezpieczeniem środków na realizacji tych operacji – szczególnie widoczny wśród najmniejszych firm.

Kryterium to jest także kryterium mierzalnym pozwalającym na precyzyjne określenie o jaką wielkość pomocy ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny.

Ad8. Operacja spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie):

- co najmniej jednego miejsca pracy – 2 pkt.
- żadnego miejsca pracy – 0 pkt.

W ramach kryterium premiowane będą operacje przyczyniające się do stworzenia jak największej liczby nowych miejsc pracy. W nawiązaniu do zapisów kryterium oceniający projekt na podstawie zapisów w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) określi jaką liczbę nowych miejsc pracy zamierza stworzyć wnioskodawca w wyniku realizacji projektu. W

konsekwencji operacja może uzyskać za to kryterium: 0 lub 2 punkty w zależności od tego czy stworzy co najmniej jedno nowe miejsce pracy.

Kryterium ma na celu realizację operacji wpływających na zróżnicowanie dochodu na terenach wiejskich przede wszystkim wśród ludności rolniczej i stworzenie przede wszystkim dla tej grupy osób nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Tym samym kryterium to wychodzi na przeciw zapisów analizy SWOT mówiących o:

a). słabe strony obszaru:

- duży problem bezrobocia ukrytego rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD,
- niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich,
- zbyt duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa,
- rozdrobnione i niskotowarowe rolnictwo na obszarze LGD nie zapewniające utrzymania dla utrzymującej się z niego ludności,

Poza zgodnością z analizą SWOT kryterium to jest także kryterium mierzalnym umożliwiającym liczbowe oszacowanie wskaźników (liczba nowych miejsc pracy) na podstawie których przyznawane będą punkty w trakcie oceny wniosku.

Odnowa i rozwój wsi

W ramach działania Odnowa i rozwój wsi o wyborze operacji będzie decydowało 6 kryteriów wyboru projektów. W sumie wnioskodawca będzie mógł uzyskać w ramach oceny zgodności z kryteriami maksymalną liczbę 15 punktów. Decydujące o wyborze kryteria wraz z ich skalą ocen przedstawia poniższa tabela.

Tab. Kryteria wyboru operacji w ramach działania: Odnowa i rozwój wsi.

L.P.	Kryterium	Punktacja
1	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych. Czy wnioskodawca zrealizowała dotychczas ze środków publicznych:	- co najmniej 1 projekt – 1 pkt. - żadnego projektu – 0 pkt.
2	Operacja zrealizowana w ramach Programu jest skierowana do mieszkańców:	1 miejscowości – 0 pkt., więcej niż 1 miejscowości – 3 pkt.
3	Wnioskodawca projektu jest członkiem zwyczajnym LGD.	- Tak – 2 pkt. - Nie – 0 pkt.
4	Projekt przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców wsi.	- Od 0 do 3 pkt.
5	Projekt polega na zagospodarowaniu walorów naturalnych obszaru LGD dla potrzeb rozwoju rekreacji i turystyki.	- Od 0 do 3 pkt.

6	Projekt polega na wykorzystaniu posiadanych walorów naturalnych oraz kulturowych obszaru LGD dla potrzeb związanych z propagowaniem kultury, tradycji lokalnej oraz historii regionu.	- Od 0 do 3 pkt.
---	---	------------------

Ad1. Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł publicznych. Czy wnioskodawca zrealizowała dotychczas ze środków publicznych:

- co najmniej 1 projekt – 1 pkt.
- żadnego projektu – 0 pkt.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków publicznych. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (potwierdzeniem spełnienia tego kryterium będzie oświadczenie wnioskodawcy załączone do wniosku o dofinansowanie zawierające informacje o liczbie zrealizowanych projektów ze środków publicznych wraz z ich wykazem) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 1 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Za doświadczenie w realizacji projektów ze współfinansowanych ze środków publicznych rozumie się w tym przypadku projekty które zostały w całości zakończone i rozliczone. W przypadku tego kryterium za środki publiczne uważa się środki pozyskane przez wnioskodawców z: budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek im podległych, budżetu Państwa, środków budżetu UE, środków pochodzących z pomocy innych krajów w tym np. pomocy w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą najbardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje bowiem analiza SWOT (na podstawie informacji Starostwa Powiatowego w Toruniu i Lipnie oraz Urzędu Marszałkowskiego) obecnie mimo dużej ilości wniosków składanych przez np. organizacje pozarządowe cechują się one słabą jakością a beneficjenci mają często problem z ich rozliczeniem czy realizacją. Tym samym analiza SWOT wskazuje na niską jakość projektów składanych do dofinansowania ze środków publicznych. Wychodząc naprzeciw tym tendencją premiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu a tym samym zapewniający ich zrealizowanie zgodnie z zasadami danego działania. Jednocześnie kryterium to jest w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji.

Ad2. Operacja zrealizowana w ramach Programu jest skierowana do mieszkańców:

- 1 miejscowości – 0 pkt.,
- więcej niż 1 miejscowości – 3 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje o większym zasięgu terytorialnym, wykraczającym poza obszar jednej miejscowości. W przypadku gdy w przedstawionej dokumentacji projektowej (wnioskodawca będzie zobowiązany dołączyć oświadczenie do wniosku o dotację o zasięgu planowanej przez niego operacji) wnioskodawca wskaże że zasięg planowanej do realizacji operacji ogranicza się do obszaru 1 miejscowości to uzyska za to kryterium 0 punktów. Jeśli zaś wnioskodawca wskaże że planowana operacja będzie miała zasięg wykraczający poza 1 miejscowości – otrzyma 1 punkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia projektów obejmujących swoim zasięgiem większy obszar a jednocześnie scalających społeczność regionu. Obecnie jak wykazują zapisy analizy SWOT jedną ze słabych stron obszaru LGD jest niewielka ilość realizowanych projektów o charakterze ponadlokalnym obejmujących swoim zasięgiem większy obszar a tym samym zwiększająca spójność obszaru LGD. Tym samym wspierane będą w ramach tego kryterium operacje które swoim zasięgiem obejmują obszar więcej niż 1 miejscowości tam aby pobudzić współdziałanie społeczności lokalnej wzajemną współpracę na rzecz rozwoju regionu. Jednocześnie kryterium to ma charakter ściśle mierzalny pozwalający precyzyjnie określić punktację w stosunku do zakresu operacji.

Ad3. Wnioskodawca projektu jest członkiem zwyczajnym LGD.

W ramach kryterium premiowane będą operacje realizowane przez członków zwyczajnych Lokalnej Grupy Działania. W tym zakresie w przypadku gdy na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie wnioskodawca jest członkiem LGD operacja otrzymuje 2 punkty – w przypadku natomiast gdy wnioskodawca nie jest członkiem Stowarzyszenia – otrzymuje w ramach kryterium 0 punktów. Potwierdzeniem członkostwa jest decyzja Zarządu LGD o przyjęciu danej osoby/institucji w poczet członków zwyczajnych LGD. Założenia tego kryterium nawiązują do potrzeby z jednej strony wsparcia rozwoju partnerstwa w ramach programu Leader i zachęcenie instytucji do predysponowania w charakterze członka do LGD a przez to działalności na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Z drugiej strony kryterium to nawiązuje do potrzeby wsparcia członków Stowarzyszenia w ich działaniach na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej i kulturowej a przez to tworzenie wartości dodanej w postaci zaplecza infrastrukturalnego które następnie będzie wykorzystywane przez samo LGD i jej członków dla realizacji w oparciu o to zaplecze kolejnych operacji skierowanych do mieszkańców regionu. Sytuacja ta wynika z faktu iż w ramach działania Odnowa i rozwój wsi głównym beneficjentem są samorządy gminne lub jednostki kulturalne im podległe które w ramach działania będą tworzyły ogólnodostępną infrastrukturę społeczną i kulturalną wykorzystywaną następnie w działalności LGD i jej członków. Realizacja kryterium nawiązuje tym samym do zapisów analizy SWOT mówiących o:

a). po stronie słabych stron obszaru LGD:

- niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę instytucji a tym samym mająca większy zasięg swojego oddziaływania
- brak realizacji projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki,
- słaba współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym na obszarze LGD,
- niedostateczne zainteresowaniem udziałem w partnerstwie w ramach Lokalnej Grupy Działania zwłaszcza ze strony sektora gospodarczego i społecznego,
- słaba współpraca samorządów lokalnych,

b). po stronie szans:

- rozwój partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania które pozwoli na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców regionu,
- lepsza współpraca sektora publicznego, gospodarczego i społecznego,
- dobra współpraca międzygminna,

Wszystkie wymienione aspekty rozwoju regionu wynikające z analizy SWOT świadczą o potrzebie rozwoju partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania które pozwoli na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców regionu.

Jednocześnie kryterium to jest kryterium w pełni mierzalnym pozwalającym w jednoznaczny sposób wskazać czy wnioskodawca spełnia wymagania tego kryterium czy też nie tzn. czy wnioskodawca jest członkiem zwyczajnym LGD czy też nim nie jest.

Ad4. Projekt przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców wsi.

W ramach kryterium premiowane będą operacje przyczyniające się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich LGD poprzez rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społecznej i kulturowej. W tym zakresie oceniający na podstawie analizy zapisów dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz z załącznikami) dokona oceny operacji pod kątem kryterium przyznając od 0 (operacje nie mające wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców) do 3 punktów (operacja wprost przyczynia się do zaspokojenia potrzeb mieszkańców). Tym samym dany projekt w ramach tego kryterium może uzyskać: 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach oceny.

Założenia tak wyznaczonego kryterium wychodzą naprzeciw potrzebą wynikającym zarówno z analizy SWOT jak i z wyznaczonych celów Strategii mówiących o potrzebie poprawy jakości życia ludności wiejskich na obszarze LGD. Założenia przeprowadzonej analizy SWOT wskazują na następujące czynniki:

a). słabe strony obszaru:

- niska jakość życia ludności wiejskich obszaru LGD,

- niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i kultowej zwłaszcza na obszarach wiejskich obszaru LGD,
- niedostateczna ilość i jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych
- niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego regionu,

b). zagrożenia dla rozwoju obszaru LGD:

- marginalizacja społeczna i gospodarcza obszarów wiejskich w tym przede wszystkim terenów peryferyjnych i małych miejscowości,
- odpływ ludzi młodych, wykształconych do miast,
- brak możliwości rozwoju zainteresowań u dzieci i młodzieży,
- patologie społeczne,

Tym samym zdecydowano się na wsparcie operacji których realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich i przeciwdziałanie dalszej ich marginalizacji. Jednym z podstawowych możliwości na poprawę jakości życia na tych obszarach możliwych do realizacji w ramach działania jest poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury społecznej i kulturowej np. świetlic wiejskich, placów zabaw, ogólnodostępnych miejsc dla potrzeb rekreacji, boisk sportowych, itp. jak wykazała bowiem analiza obecnego stanu infrastruktury na terenach wiejskich charakteryzują się one przede wszystkim bardzo słabym wyposażeniem w podstawową infrastrukturę społeczną. Jednocześnie stan istniejącej infrastruktury jest niedostateczny nie zapewniając optymalnych warunków dla świadczenia podstawowych usług dla miejscowej ludności.

Ad5. Projekt polega na zagospodarowaniu walorów naturalnych obszaru LGD dla potrzeb rozwoju rekreacji i turystyki.

Założenia kryterium wskazują na preferowanie operacji których realizacja przyczyni się do uatrakcyjnienia oferty turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LGD. W tym zakresie w oparciu o charakterystykę projektu przedstawioną w dokumentacji złożonej w ramach naboru wniosków (wniosek wraz z załącznikami) ekspert rozpatrujący projekt oceni czy i w jaki sposób projekt przyczynia się do rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej regionu poprzez zagospodarowanie walorów naturalnych obszaru LGD - przyznając operacji punkty w skali od 0 (projekt nie przyczynia się do uatrakcyjnienia oferty) do 3 punktów (projekt w pełnym zakresie wpływa na uatrakcyjnienie tej oferty). Tym samym dana operacja może uzyskać 0, 1, 2 lub 3 punkty w ramach tego kryterium wyboru. W ramach kryterium oceniane będzie przede wszystkim wpływ operacji na atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w zakresie: poprawy stanu i dostępności infrastruktury służącej funkcji turystycznej i rekreacyjnej, realizacja działań promocyjnych i informacyjnych o ofercie turystycznej i rekreacyjnej regionu, organizację spotkań

dla mieszkańców w zakresie podnoszenia ich wiedzy dotyczącej rozwoju regionu w oparciu o turystykę i rekreację, realizację imprez promujących lokalne walory naturalne i kulturowe, nabycie sprzętu i wyposażenia służącego uprawieniu różnych form turystyki i rekreacji itp.

Wyznaczenie tak określonego kryterium wynika wprost z zapisów analizy SWOT wskazujących na m.in.:

a). po stronie słabych stron:

- niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów,
- niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
- zbyt wąska oferta turystyczna,
- niski poziom oferty usług około turystycznych,

b). po stronie szans:

- wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce,
- wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych,

c). po stronie silnych stron:

- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji

Tym samym przedmiotowe kryterium jest wprost adekwatne do przeprowadzonej analizy SWOT.

Ad6. Projekt polega na wykorzystaniu posiadanych walorów naturalnych oraz kulturowych obszaru LGD dla potrzeb związanych z propagowaniem kultury, tradycji lokalnej oraz historii regionu.

W ramach kryterium preferowane będą operacje przyczyniające się do rozwoju i promocji lokalnych produktów, marki Ziemi Dobrzyńskiej oraz tradycyjnej kultury dobrzyńskiej. W tym kontekście ekspert oceniający projekt na podstawie jego charakterystyki zawartej w dokumentacji aplikacyjnej (wniosek wraz załącznikami) oceni w jakim stopniu projekt przyczynia się do wspomnianych kwestii nadając mu punktację w skali od 0 punktów (projekt nie przyczynia się do wspomnianych kwestii) do 3 punktów (projekt w pełni przyczynia się do wspomnianych kwestii). Tym samym dana operacja może uzyskać w ramach tego kryterium: 0, 1, 2 lub 3 punkty.

Kryterium ma na uwadze preferowanie operacji nastawionych na rozwój i promocję kultury dobrzyńskiej – jako jednego z głównych walorów obszaru LGD oraz promocję marki Ziemi Dobrzyńskiej jako elementu scalającego obszar realizacji LSR. Szczególnie ważne jest w tym zakresie wspieranie rozwoju i promocji lokalnych produktów dobrzyńskich będących jednym z głównych przejawów dobrzyńskich zwyczajów i kultury. Tym samym w ramach kryterium będą preferowane operacje związane z poprawą stanu infrastruktury kulturowej, promocja i informacja

dotyczącą kultury dobrzyńskiej i marki Ziemi Dobrzyńskiej, organizacją spotkań dla mieszkańców związanych z propagowaniem kultury dobrzyńskiej oraz marki Ziemi Dobrzyńskiej oraz nabywaniem sprzęty i wyposażenia związanych z rozwojem lokalnych produktów dobrzyńskich czy innych wyrobów będących przejawem specyfiki kultury dobrzyńskiej czy organizacją imprez promujących związanych z promocją kultury dobrzyńskiej, lokalnych produktów tradycyjnych i marki Ziemi Dobrzyńskiej.

Założenia tego kryterium wynikają do zapisów analizy SWOT w zakresie:

a). w przypadku słabych stron obszaru:

- niedostatecznej promocji kultury dobrzyńskiej w kraju i za granicą,
- słabej promocji i wsparcia rozwoju lokalnych produktów dobrzyńskich,
- braku promocji marki Ziemi Dobrzyńskiej,

b). po stronie mocnych stron obszaru:

- bogatej kultury dobrzyńskiej będącej jedną z głównych walorów obszaru LGD,
- posiadanie własnej historii, kultury, tradycji dobrzyńskiej,
- produkty lokalne: kuchnia regionalna, produkty tradycyjne i regionalne, wyroby twórców ludowych,
- dziedzictwo kulturowe: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa dobrzyńska,
- muzea i izby regionalne,

W zakresie procedury odwołania się wnioskodawców od decyzji Rady będzie ona opierała się o następujące założenia (szczegóły w tym zakresie przedstawiono w załączniku do Strategii):

- Wysłanie pism do wnioskodawców o nie wybraniu ich operacji do realizacji.
- Przyjęcie odwołań od decyzji Rady o nie wybraniu danego projektu do realizacji.
- Zwołanie posiedzenia Rady w celu rozpatrzenia odwołań od decyzji Rady.
- Przed posiedzeniem Rady Przewodniczący Rady zapoznaje się z deklaracjami bezstronności podpisanym przez wszystkich członków Rady i określa który z członków jest wykluczony z głosowania nad danym wnioskiem z uwagi na fakt, że nie podpisał deklaracji dla tegoż wniosku.
- W przypadku nie wpłynięcia żadnego odwołania od decyzji Rady przewodniczący telefonicznie odwołuje posiedzenie Rady.
- Rozpatrzenie odwołań od decyzji Rady. W przypadku wpłynięcia choć jednego odwołania od decyzji Rady na posiedzeniu operacje co do których wpłynęły odwołania od decyzji Rady są ponownie rozpatrywane przez wszystkich członków Rady w trakcie posiedzenia.
- Na podstawie podjętych uchwał Sekretarz Rady aktualizuje listę rankingową operacji wybranych i niewybranych do realizacji.

- Przekazanie Listy operacji wybranych i niewybranych do realizacji przez Przewodniczącego Rady do Prezesa Zarządu LGD.
- Przekazanie kopii wniosków przez Przewodniczącego Rady do biura LGD.
- Przekazanie wszystkich uchwał podjętych przez Radę w trakcie oceny operacji oraz protokołu z posiedzeń Rady przez Przewodniczącego Rady do Dyrektora Biura LGD.
- Przekazanie samorządowi województwa listy projektów wybranych i niewybranych oraz uchwał Rady LGD w sprawie wyboru lub nie wybrania operacji do realizacji wraz z wnioskami złożonymi przez wnioskodawców.
- Przesłanie do beneficjentów informacji pisemnych o wybraniu lub niewybraniu złożonych przez nich projektów do realizacji zgodnie z listą operacji wybranych i niewybranych do realizacji oraz decyzji o rozpatrzeniu odwołania.

W przypadku zmian opisanych procedur – ich zdefiniowanie i przebieg został opisany w rozdziałach dotyczących monitoringu realizacji LSR oraz ewaluacji własnej Strategii. Zmiany te będą dokonywane na podstawie analizy przebiegu realizacji LSR i będą oparte o systematyczne i stałe konsultacje ze społecznością lokalną. Opis tych zmian zawiera rozdział 12 Strategii.

10. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR DLA KAŻDEGO ROKU JEJ REALIZACJI.

W zamieszczonej poniżej tabeli przedstawiono budżet Lokalnej Strategii Rozwoju z podziałem na lata realizacji. W ramach budżetu przyjęto okres funkcjonowania LGD od 2009 do 2015 roku włącznie. W ramach każdego z działań w ramach osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich założono następujące kwoty wynikające z zapisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa tj.:

- Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania oraz koszty administracyjne – kwotę 2 050 553,15 zł,
- Wdrażanie projektów współpracy – kwotę 212 211,00 zł,
- Wdrażanie LSR – kwotę 8 205 492,00 zł.

Ogółem w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju budżet całego projektu wynosi ogółem 10 468 256,15 zł i jest zgodny z wyznaczonymi limitami określającymi wielkość dostępnych środków w ramach poszczególnych działań w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszaru LGD.

Zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju obszaru LGD wytyczonymi w celach głównych i szczegółowych w ramach LSR dokonano podziału środków w ramach działania Wdrażanie LSR na 4 działania. W tym zakresie na poszczególne z działań przeznaczono następujące kwoty środków:

- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – 820 549,20 z tj. 10,00 % budżetu działania Wdrażanie LSR,
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – 820 549,20 z tj. 10,00 %,
- Odnowa i rozwój wsi – 3 mln zł tj. 36,56 %,
- Małe projekty - 3 564 393,60 zł tj. 43,44 %.

Tak ustalony podział środków w ramach poszczególnych działań wynika z przyjętych celów głównych i szczegółowych zgodnie z którymi będą wybierane operacje do realizacji w ramach Wdrażanie LSR. Tym samym mając na uwadze fakt, że wyznaczone cele mogą być zrealizowane przede wszystkim w ramach operacji jakie mogą być finansowane z działania Odnowa i rozwój wsi oraz Małe projekty – właśnie na te działania przeznaczono największą pulę środków w ramach dostępnego budżetu. Działania te będą dotyczyły bowiem wsparcia rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej obszaru LGD przy wykorzystaniu istniejących zasobów oraz poprawy jakości życia mieszkańców - wpisując się w założenia wyznaczonych celów głównych – co pozwala na zachowanie trwałości zrealizowanych operacji. Jednocześnie na działania związane z rozwojem przedsiębiorczości przeznaczono relatywnie najmniej środków - jednak na oba z działań dotyczących tej dziedziny skierowano w sumie kwotę 1 641 098,4 zł (po ponad 820 tys. na działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej), stąd należy stwierdzić, że budżet w ramach LSR ma charakter zrównoważony

zapewniając z jednej strony adekwatność do podstawowych celów LSR a z drugiej ma charakter zintegrowany wspierając różne działania i beneficjentów.

W ramach przygotowanego budżetu wyznaczono także podział środków na poszczególne lata realizacji założeń LSR tj. okres lat 2009-2015. Przy podziale środków na poszczególne lata kierowano się przede wszystkim potrzebą zapewnienia systematycznej i ciągłej realizacji założeń LSR. W tym zakresie dokonano podziału środków w ramach poszczególnych działań na lata w taki sposób, aby z jednej strony rozłożyć realizację LSR możliwie równomiernie w czasie zapewniając jednocześnie optymalny dostęp wnioskodawców do dostępnych dla nich środków. W tym zakresie oparto się o wyniki prowadzonych badań ankietowych z potencjalnymi beneficjentami dotyczących ewentualnego zainteresowania udziałem w realizacji LSR oraz kwestii związanych z czasem realizacji ewentualnych operacji oraz ich zakresem. W tym kontekście brano także pod uwagę możliwą ilość projektów składanych w ramach poszczególnych naborów wniosków przez poszczególne grupy beneficjentów. Bazując na tych założeniach stworzono harmonogram realizacji poszczególnych działań zakładając:

- Przyjęto realizację przedsięwzięć w ramach działania Małe projekty corocznie w latach 2010-2015 co wynika z jednej strony z oczekiwanego znacznego zainteresowania udziałem w tym działaniu ze strony potencjalnych beneficjentów a z drugiej z potrzeby realizacji operacji w ramach tego działania przez cały okres wdrażania LSR oraz jednorazowych możliwości finansowych wnioskodawców. Ponadto na każdy rok w tym okresie przeznaczono taką samą pulę środków. Po pierwszych dwóch latach funkcjonowania strategii uzyska się informacje o poziomie faktycznego zainteresowania środkami pomocowymi oraz jakością i wartością składanych przez beneficjentów projektów.
- W ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw założono realizację ich w dwóch latach tj. 2010, 2012 tak aby umożliwić maksymalnej liczbie zainteresowanych udział w realizacji operacji współfinansowanych przez to działanie. Jednocześnie na każdy rok przeznaczono taką samą pulę środków.
- W ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej podobnie jak w działaniu poprzedni założono jego realizację w dwóch latach tj. 2011 i 2013 tak aby umożliwić maksymalnej liczbie zainteresowanych udział w realizacji operacji współfinansowanych przez to działanie. Jednocześnie na każdy rok przeznaczono taką samą pulę środków.
- Założono nabór na realizację operacji w ramach działania Odnowa i rozwój wsi w dwóch latach 2010 i 2012 przy czym większość środków zaplanowano na rok 2010. Taki harmonogram realizacji tego działania wynika z możliwości sfinansowania w ramach niego operacji związanych z powstaniem infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej mogącej stać się podstawą do realizacji kolejnych operacji w ramach LSR w kolejnych

latach np. tworzenie świetlic wiejskich pozwoli na realizację w nich spotkań, szkoleń, organizacje imprez itp., tworzenie infrastruktury turystycznej pozwoli na realizację na ich podstawie nowych produktów turystycznych itp. Stąd chcąc stworzyć podstawę w zakresie infrastruktury dla dalszych działań w ramach LSR zdecydowano się na taką strukturę wydatków w ramach tego działania.

Jednocześnie należy podkreślić, że w budżecie zapewniono odpowiednią proporcję kosztów funkcjonowania LGD i kosztów realizacji LSR. Przeznaczenie maksymalnych kwot na poszczególne działania w ramach Wdrażania LSR wpłynęło na potrzebę zapewnienia optymalnej obsługi realizacji planowanych działań co wymagało przeznaczenia na funkcjonowanie LGD znacznej puli środków. Jednocześnie należy zaznaczyć że na same koszty administracyjne w sumie założono kwotę 1 360 203,15 zł czyli jedynie 12,99 % całych dostępnych środków w ramach LSR – przez to znacznie więcej środków w ramach Funkcjonowania LGD przeznaczono na realizację działań promocyjnych, informacyjnych i szkoleniowych dla mieszkańców. Fakt ten wynikał z potrzeby i chęci jak najlepszej realizacji uspołecznionego charakteru wdrażania Strategii oraz zapewnienia jak najlepszego dostępu do informacji dla potencjalnych beneficjentów działań zapisanych w Strategii, tak aby ich wyniki w jak najpełniejszym stopniu odzwierciedlały założenia LSR.

Tab. Budżet realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w latach 2009-2015.

Rok	Kategoria kosztu/wydatku	Działania Osi 4 Leader											
		4.1/413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania			Razem Oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	razem 4.1./413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.12	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008-2009	całkowite	0	0	0	594 065,60	594 065,60	0	0	0	161 993,93	67 300,00	229 293,93	823 359,53
	kwalfikowane	0	0	0	594 065,60	594 065,60	0	0	0	161 993,93	67 300,00	229 293,93	823 359,53
	do refundacji	0	0	0	594 065,60	594 065,60	0	0	0	161 993,93	67 300,00	229 293,93	823 359,53
2010	całkowite	0	410 274,60	1 950 000,00	594 065,60	2 954 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	218 387,86	151 160,00	369 547,86	3 399 625,06
	kwalfikowane	0	410 274,60	1 950 000,00	594 065,60	2 954 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	218 387,86	151 160,00	369 547,86	3 399 625,06
	do refundacji	0	410 274,60	1 950 000,00	594 065,60	2 954 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	218 387,86	151 160,00	369 547,86	3 399 625,06
2011	całkowite	410 274,60		0,00	594 065,60	1 004 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	226 721,19	112 860,00	339 581,19	1 419 658,39
	kwalfikowane	410 274,60		0,00	594 065,60	1 004 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	226 721,19	112 860,00	339 581,19	1 419 658,39
	do refundacji	410 274,60		0,00	594 065,60	1 004 340,20	15 000,00	60 737,00	75 737,00	226 721,19	112 860,00	339 581,19	1 419 658,39
2012	całkowite		410 274,60	1 050 000,00	594 065,60	2 054 340,20	0	60 737,00	60 737,00	226 721,19	129 960,00	356 681,19	2 471 758,39
	kwalfikowane		410 274,60	1 050 000,00	594 065,60	2 054 340,20	0	60 737,00	60 737,00	226 721,19	129 960,00	356 681,19	2 471 758,39
	do refundacji		410 274,60	1 050 000,00	594 065,60	2 054 340,20	0	60 737,00	60 737,00	226 721,19	129 960,00	356 681,19	2 471 758,39
2013	całkowite	410 274,60		0	594 065,60	1 004 340,20	0	0,00	0,00	226 721,19	116 360,00	343 081,19	1 347 421,39
	kwalfikowane	410 274,60		0	594 065,60	1 004 340,20	0	0,00	0,00	226 721,19	116 360,00	343 081,19	1 347 421,39
	do refundacji	410 274,60		0	594 065,60	1 004 340,20	0	0,00	0,00	226 721,19	116 360,00	343 081,19	1 347 421,39
2014	całkowite		0,00	0	594 065,60	594 065,60	0	0,00	0,00	218 387,86	94 260,00	312 647,86	906 713,46
	kwalfikowane		0,00	0	594 065,60	594 065,60	0	0,00	0,00	218 387,86	94 260,00	312 647,86	906 713,46
	do refundacji		0,00	0	594 065,60	594 065,60	0	0,00	0,00	218 387,86	94 260,00	312 647,86	906 713,46
2015	całkowite	0	0	0	0	0,00	0	0	0	81 269,94	18 450,00	99 719,94	99 719,94
	kwalfikowane	0	0	0	0	0,00	0	0	0	81 269,94	18 450,00	99 719,94	99 719,94
	do refundacji	0	0	0	0	0,00	0	0	0	81 269,94	18 450,00	99 719,94	99 719,94
2008-2015	całkowite	820 549,20	820 549,20	3 000 000,00	3 564 393,60	8 205 492,00	30 000,00	182 211,00	212 211,00	1 360 203,15	690 350,00	2 050 553,15	10 468 256,15
	kwalfikowane	820 549,20	820 549,20	3 000 000,00	3 564 393,60	8 205 492,00	30 000,00	182 211,00	212 211,00	1 360 203,15	690 350,00	2 050 553,15	10 468 256,15
	do refundacji	820 549,20	820 549,20	3 000 000,00	3 564 393,60	8 205 492,00	30 000,00	182 211,00	212 211,00	1 360 203,15	690 350,00	2 050 553,15	10 468 256,15

11. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR.

Proces przygotowania niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju miał charakter stopniowy i został oparty o maksymalny udział społeczności lokalnej na każdym etapie budowania strategii. Mając na uwadze szeroki zakres LSR i specyfikę samego Programu Leader oraz biorąc pod uwagę duży obszar jaki obejmuje LSR (10 gmin – ponad 70 tys. mieszkańców) zdecydowano się na zastosowanie w procesie konsultacji przygotowania Strategii kilku dostępnych metod dotarcia do społeczności lokalnej. Do głównych metod jakie zastosowano w trakcie budowania LSR należy zaliczyć:

I. Organizację spotkań ze społecznością lokalną.

Mając na uwadze doświadczenia LGD w sporządzaniu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 zdecydowano się w tym zakresie podzielić proces budowania LSR z punktu widzenia jego społecznego charakteru na 2 zasadnicze etapy:

- w pierwszym przeprowadzono szeroką akcję informacyjną wśród społeczności lokalnej całego terenu LGD starając się dotrzeć z jednej strony do osób i podmiotów najbardziej zainteresowanych Strategią (potencjalnych beneficjentów działań w ramach LSR), z drugiej zaś dążąc do zaangażowania w proces budowania Strategii osób najlepiej znających lokalną specyfikę obszaru LGD, lokalnych liderów, działaczy społecznych itp. Na tym etapie w okresie lipiec - sierpień 2008 roku przeprowadzono cykl spotkań obejmujących:

- spotkania z rolnikami i przedsiębiorcami w każdej z 10 gmin obszaru LGD – w tym zakresie w każdej gminie przeprowadzono spotkanie mające charakter warsztatów osobno dla obecnych rolników oraz dla działających przedsiębiorców. Tematyka spotkań obejmowała: analizę potrzeb i kierunków rozwoju prowadzonej działalności, ocena obecnej sytuacji obszaru LGD, możliwości i potrzeby dotyczące rozwoju przedsiębiorczości w regionie, możliwości rozwoju/rozpoczęcia działalności gospodarczej, możliwe kierunki rozwoju na terenach wiejskich Gmin Dobrzyńskich poza rolnictwem. W ramach konsultacji przeprowadzono 10 tego typu spotkań w których wzięło udział w sumie ok. 150 osób. Na każdym ze spotkań wśród zgromadzonych osób przeprowadzono badania ankietowe dotyczące tematyki poruszanej na spotkaniu.

- spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych, samorządów gminnych, kościołów i związków wyznaniowych i instytucji kultury obszaru LGD - w spotkaniu wzięli udział przedstawiciele wszystkich gmin wchodzących w skład LGD oraz innych wymienionych instytucji. Tematyka spotkania dotyczyła: potrzeb i możliwości oraz kierunków realizacji projektów przez zaproszone podmioty, oceny obecnego stanu obszaru LGD oraz priorytetowych kierunków rozwoju tego obszaru. W spotkaniu wzięło udział ok. 17 osób

wśród których - podobnie jak na poprzednich spotkaniach - przeprowadzono badania ankietowe.

- W drugim etapie bazując na doświadczeniach z przeprowadzonych spotkań przeprowadzono konsultacje nad założeniami LSR z wybranymi osobami – najbardziej zainteresowanymi pracami dla LSR. W tym zakresie skierowano zaproszenia do przedstawicieli wszystkich samorządów objętych LSR, wybranych członków rady LGD oraz osób najbardziej zaangażowanych w działanie Lokalnej Grupy w tym wyłonionych na spotkaniach ze społecznością lokalną. W tym zakresie przeprowadzono:
 - 3 spotkania z Radą LGD – na spotkaniach przeprowadzono konsultacje oraz prace warsztatowe przede wszystkim nad założeniami dotyczącymi: Regulaminu działalności Rady, procedur wyboru projektów do realizacji oraz procedury odwoławczej, kryteriów wyboru projektów do realizacji. Jednocześnie na spotkaniach z Radą poruszano kwestie dotyczące ostatecznego kształtu strategii – jej priorytetowych celów, przedsięwzięć oraz budżetu.
 - spotkanie z władzami gmin objętych LSR – mając na uwadze często niewystarczającą wiedzę władz gmin w założeniach programu – przeprowadzono spotkanie którego tematyką była konsultacja celów i głównych kierunków wsparcia przedsięwzięć realizowanych na terenie LGD w ramach LSR. W spotkaniu udział wzięli wszyscy wójtowie/burmistrzowie gmin objętych LSR.

II. Przeprowadzenie sondaży – badań ankietowych wśród lokalnej społeczności – w ramach prowadzonych prac nad LSR i w związku z opisanymi spotkaniami ze społecznością lokalną na każdym ze spotkań jakie odbyły się w okresie lipiec - sierpień 2008 w każdej z gmin (10 spotkań) z przedstawicielami gmin, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych oraz instytucji kultury. W sumie w ramach spotkań badaniami ankietowym objęto ok. 150 osób. W załączeniu do LSR przedstawiono wzory ankiet jakie zostały wykorzystane w badaniach. Z uwagi na dużą próbę jaką objęło badanie należy ją uznać za reprezentatywną. W sumie wyniki otrzymanych badań podzielono na 3 grupy w zależności do grupy badawczej: przedsiębiorców, rolników, oraz samorządy gmin, kościoły i związki wyznaniowe, organizacji pozarządowe, instytucje kultury. Zakres badań dotyczył analizy stanu obecnego oraz planowanych kierunków rozwoju oraz potrzeb poszczególnych grup badawczych.

III. Funkcjonowanie punktu informacyjno – konsultacyjnego. Podczas opisanych powyżej spotkań ze społecznością lokalną w okresie lipiec - sierpień 2008 roku poinformowano wszystkich uczestników o utworzeniu punktu informacyjno - konsultacyjnego działającego w biurze LGD w Dobrzyniu nad Wisłą mieszczącego się przy ulicy Szkolnej 4 w godzinach pracy LGD od 8 do 15. Powstały punkt działa od września 2008 roku do chwili obecnej i

jest obsługiwany przez jednego z pracowników Biura LGD – przeszkolonego w zakresie PROW 2007-2013 oraz założeń LSR, który bierze jednocześnie aktywny udział w konstruowaniu Strategii.

Celem powstania biura oraz jego ideą jest zbieranie pomysłów od mieszkańców oraz uwag dotyczących założeń Lokalnej Strategii Rozwoju. Mieszkańcy –na przeprowadzonych spotkaniach zostali poinformowani o możliwości zgłaszania swoich pomysłów i uwag dotyczących prac nad Strategią oraz zasięgania informacji o możliwościach związanych z tworzeniem LSR oraz działaniem programu Leader w latach 2008-2013 na terenie Gmin Dobrzyńskiej – Region Południe.

- IV. Inne sposoby przeprowadzania konsultacji – Lokalna Grupa Działania chcąc dotrzeć z informacją nt. budowanej Strategii do możliwie szerokiego grona społeczności lokalnej regionu oraz dążąc do ciągłego udziału społeczności w pracach nad LSR i zapewnia jej dostęp do aktualnych danych dotyczących prac nad strategią wykorzystano także powszechnie dostępne media lokalne i regionalne – głównie prasę gdzie zamieszczano informacje o odbywających się spotkaniach i pracach nad Strategią. Szczególnie przydatne były w tym zakresie kontakty z prasą lokalną docierająca do wszystkich gmin obszaru LGD gdzie na zasadzie publicity zamieszczano informacje i artykuły o pracach nad Strategią.

Opisane powyżej formy przygotowywania Lokalnej Strategii Rozwoju były optymalne z punktu widzenia doświadczeń Zarządu LGD w tworzeniu dokumentów strategicznych w tym przede wszystkim Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i zostały dopasowane optymalnie do charakteru Strategii oraz potrzeb mieszkańców. Jednocześnie należy podkreślić, że przedstawione powyżej metody prac nad Strategia miały charakter skoordynowany, powiązany, zachowując logiczną ciągłość. Przeprowadzone spotkania ze społecznością lokalną zostały zakończone przeprowadzeniem sondaży wśród ich uczestników dzięki czemu udało się zgromadzić reprezentatywny materiał statystyczny dotyczący poglądów mieszkańców nad rozwojem regionu. Jednocześnie podczas spotkań ze społecznością dała się wyodrębnić grupa około 20 osób aktywnie angażujących się w prace nad Strategia, która brała udział w pracach nad LSR, aż do opracowania jej końcowej wersji.

Prace nad Strategią były koordynowane przez zespół powołany do opracowania LSR przez Prezesa LGD w skład którego weszli: Zarząd LGD, pracownik biura LGD oraz konsultant z zewnątrz znającego specyfikę obszaru Ziemi Dobrzyńskiej, który był także odpowiedzialny za opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Należy podkreślić, że proces prac nad Strategią będzie trwał także w trakcie jej wdrażania i będzie polegał na aktualizacji jej zapisów na podstawie danych z monitoringu realizacji LSR oraz

badania ewaluacyjnych. W procesie tym zgodnie z zapisami w rozdziale 12 będzie miała systematyczny i stały udział społeczność lokalna zgodnie z uspołecznionym charakterem Strategii.

12. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR.

Głównym celem samego Programu Leader oraz niniejszej Strategii jest zachęcenie społeczności lokalnej do aktywnego udziału w rozwoju społecznym i gospodarczym obszarów wiejskich oraz skorzystanie z możliwości rozwoju jaki stwarza realizacja Programu Leader na terenie Gmin Dobrzyńskich Region Południe. Z tego względu wdrażanie założeń przedmiotowej Lokalnej Strategii Rozwoju jest oparte o jak najszerszy udział społeczności lokalnej z zachowaniem dwóch podstawowych zasad: jawności działania LGD związanej z informowaniem mieszkańców obszaru LGD o działalności Stowarzyszenia oraz o postępach we wdrażaniu LSR oraz szerokiego zakresu prowadzonych działań zmierzających do uaktywnienia możliwie największej liczby mieszkańców regionu.

Proces wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz informowania o działalności LGD został zaplanowany i zostanie oparty o dostępne na obszarze LGD środki komunikacji społecznej tak aby informacje te były powszechnie dostępne dla jak najszerszej grupy osób, a ich redagowanie ze strony LGD gwarantowało ich systematyczność i aktualność. W tym celu zdecydowano się na oparcie tych działań o wszystkie dostępne powszechnie środki przekazu – od bezpośrednich spotkań z mieszkańcami poprzez wykorzystanie lokalnych mediów, a na sieci internetowej kończąc. W tym zakresie formy informacji i promocji o prowadzonych działaniach LGD będą oparte o:

- Opracowanie streszczenia LSR zawierającego główne elementy najważniejsze dla potencjalnych beneficjentów – założenia dotyczące celów Strategii, przedsięwzięć budżetu oraz harmonogramu ogłaszania konkursów wraz z charakterystyką dotyczącą przebiegu naboru wniosków, procedur oraz kryteriów wyboru projektów. Opracowanie to wydrukowane w formie książkowej zostanie rozesłane w 2009 roku do osób potencjalnie zainteresowanych wdrażaniem LSR w tym przede wszystkim: osób biorących aktywny udział w opracowywaniu LSR, osób i instytucji jakie wzięły udział w organizowanych spotkaniach dotyczących prac nad LSR w 2008 roku, potencjalnych beneficjentów działań opracowanych w ramach Strategii w tym: wszystkich organizacji pozarządowych zarejestrowanych i działających na terenie LGD (na podstawie bazy danych organizacji pozarządowych posiadanej przez Starostwa Powiatowe w Toruniu i Lipnie), wszystkich urzędów gmin z obszaru LGD, organizacji i instytucji zajmujących się współpracą i skupiających rolników oraz przedsiębiorców na obszarze LGD. Ponadto opracowanie to będzie dostępne dla wszystkich w siedzibie LGD i udostępnienie zainteresowanym osobą w tym na zorganizowanych spotkaniach, szkoleniach i konferencjach. Opracowanie to zostanie rozesłane do wszystkich gmin obszaru LGD i dostępne tam w miejsca publicznie dostępnych oraz udostępniane na organizowanych na tych obszarach spotkaniach.

- Rozpowszechnienie Lokalnej Strategii Rozwoju – cały LSR będzie wydrukowany w formie elektronicznej i udostępniany zainteresowanym osobą na organizowanych spotkaniach i konferencjach oraz w siedzibie LGD. Jednocześnie LSR będzie głównym dokumentem możliwym do ściągnięcia na stronie internetowej LGD. Opracowanie to zostanie rozesłane do wszystkich gmin obszaru LGD i dostępne tam w miejscach publicznie dostępnych oraz udostępnianie na organizowanych na tych obszarach spotkaniach,
- Spotkania z mieszkańcami obszaru LGD – jednym z głównych elementów zakładanych działań promocyjno – informacyjnych będzie przeprowadzenie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami obszaru LGD zainteresowanymi wdrażaniem Strategii w tym przede wszystkim potencjalnymi beneficjentami wdrażanych w ramach LSR działań. W tym zakresie przewidziane spotkania można podzielić na 2 zasadnicze typy:
 - spotkania informujące o odbywających się naborach wniosków – zgodnie z przyjętym harmonogramem naboru wniosków – na miesiąc przed rozpoczęciem każdego naboru LGD zorganizuje w każdej z gmin spotkania informacyjno – szkoleniowe potencjalnemu beneficjentowi danego działania (w ramach którego planowany będzie nabór) związane z poinformowaniem o planowanym naborze, dostępnej puli środków, wymaganiach formalnych dla beneficjentów oraz warunkach jakie decydują o przyznaniu dofinansowania.
 - w trakcie organizacji tych spotkań i w najkrótszym możliwym czasie po oficjalnym ogłoszeniu naboru wniosków w każdym z działań LGD zorganizuje 3 szkolenia z wypełniania wniosków i załączników dla ubiegających się o dofinansowanie oraz wymaganych procedurach formalnych przy składaniu wniosków tak aby wspomóc zainteresowanych w prawidłowym przygotowaniu niezbędnej dokumentacji,
- Tablice informacyjne w instytucjach na obszarze LGD – w porozumieniu i przy współpracy z głównymi instytucjami przede wszystkim publicznymi jakie działają na obszarze LGD takimi jak: Urzędy Gmin, Urzędy Pracy, szkoły średnie, parafie, Starostwa Powiatowe itp. będą systematycznie umieszczane informacje o działalności LGD w tym najważniejszych wydarzeniach takich jak: ogłoszenia o naborze wniosków, ogłoszenia o wynikach naborów, informacje o odbywających się spotkaniach i szkoleniach, główne założenia LSR. Informacje te przy współpracy pracowników tych instytucji będą systematycznie uaktualniane przez odpowiedzialnego za to pracownika biura LGD.
- Prasa lokalna i regionalna – z uwagi na liczne i ogólnie dostępne tytuły prasy lokalnej i regionalnej jakie ukazują się na obszarze objętych LSR Lokalna Grupa Działania będzie prowadziła także przy ich pomocy akcje informacyjne o prowadzonych działaniach. W tym zakresie wykorzystanie tych mediów będzie dotyczyło 2 aspektów:
 - zamieszczania odpłatnych ogłoszeń o głównych wydarzeniach w działalności LGD w tym przede wszystkim o ogłoszeniu naborów wniosków, organizacji spotkań i szkoleń itp.,

- działania typu publicity polegające na udziale przedstawicieli lokalnej i regionalnej prasy w pracach LGD oraz informowaniu tych mediów o wszystkich najważniejszych wydarzeniach dotyczących działalności LGD – w tym zakresie Stowarzyszenie będzie informowało mieszkańców na bieżąco o swojej pracy poprzez artykuły zamieszczane w prasie.

- Druk plakatów i ulotek o działalności LGD – w tym zakresie poza wymienionym powyżej drukiem streszczenia LSR i zasad co do naboru wniosków oraz samej LSR Stowarzyszenie planuje przeprowadzenie akcji promocyjnej z wykorzystaniem materiałów promocyjnych w postaci ulotek i plakatów informujących w zakresie:

- uruchomienia samego Programu Leader przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe – jego głównych założeniach i informacji o funkcjonowaniu punktu doradczego przy LGD,

- informacjach o każdym z działań uruchamianych w ramach Programu Leader na terenie LGD tj. Odnowa i rozwój wsi, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Małe projekty:

- ogłoszeniu o naborze wniosków,

- ogłoszeniu o organizowanych spotkaniach i szkoleniach.

W tym zakresie przygotowane materiały będą udostępniane i szeroko rozpowszechniane wśród potencjalnych beneficjentów działań w ramach LSR, w instytucjach działających na terenie LGD przy okazji organizowanych spotkań społeczności lokalnej: rad gmin, spotkań sołeckich itp.

- Strona internetowa LGD – jedną z głównych obok planowanych spotkań z mieszkańcami form informowała i realizacji LSR będzie Internet. Jego coraz większa powszechność oraz możliwość szybkiego dotarcia do użytkownika powodują, że ta forma przepływu informacji będzie przez LGD szczególnie wykorzystywana. W tym zakresie Stowarzyszenie zamierza stworzyć specjalną, nową stronę internetową dotyczącą wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Na tej stronie będą dostępne wszystkie najnowsze informacje i aktualności dotyczące działalności LGD i wdrażania LSR w tym przede wszystkim:

- aktualności – w zakładce „aktualności” będą dostępne wszystkie najnowsze dane dotyczące działania LGD i wdrażania LSR w tym informacje o naborach wniosków, wynikach konkursów, terminach i zakresie organizowanych spotkań itp. Strona ta będzie aktualizowana codziennie przez wyznaczonego do tego celu pracownika biura LGD,

- dokumenty – w dziale tym będą znajdowały się wszystkie aktualne dokumenty dotyczące wdrażania LSR w tym przede wszystkim: pełny tekst LSR w formacie do ściągnięcia, harmonogram naboru wniosków na lata 2009-2015, wzory wniosków o dotacje w ramach poszczególnych działań wraz z instrukcjami, wzory innych dokumentów niezbędnych przy ubieganiu się o dofinansowanie,

- pytania i odpowiedzi – przykłady najczęściej zadawanych pytań przez beneficjentów dotyczących wdrażania LSR i odpowiedzi na nie,
 - ankieta elektroniczna związana z funkcjonowaniem LGD i oceniająca proces wdrażania LSR,
 - Podstawowe informacje o każdym z działań w ramach Strategii wdrażanych na obszarze LGD z podaniem kryteriów dostępu do nich,
 - dane dotyczące funkcjonowania punktu konsultacyjnego przy LGD – godzin pracy, odpowiedzialnych osób itp.,
 - szczegółowe dane kontaktowe LGD w tym: telefony, adresy mailowe, numery faksów, adres itp.,
 - newsletter – w ramach strony dotyczącej wdrażania LSR funkcjonować będzie także funkcja newsletter w ramach której umieszczone w bazie danych osoby będą otrzymywały z biura LGD systematycznie najnowsze informacje o wdrażaniu Strategii i funkcjonowaniu LGD. Do bazy danych zostaną wpisani uczestnicy dotychczasowych spotkań dotyczących prac nad LSR, członkowie Rady Stowarzyszenia, wszystkie organizacje pozarządowe działające na terenie LGD, urzędu gminy i innych instytucji publicznych zainteresowanych wdrażaniem LSR itp. – jednocześnie poprzez stronę internetową będzie można dopisać się do listy adresowej i otrzymywać na adres mailowy najnowsze aktualności z biura LGD. Newsletter będzie wysyłany do zainteresowanych osób przy okazji najważniejszych wydarzeń związanych z działaniem LGD takich jak: naborów wniosków, ogłoszenia o wynikach naborów, terminach organizowanych spotkań itp. oraz dodatkowo systematycznie raz w tygodniu.
- Funkcjonowanie biura LGD – jedną z głównych funkcji biura LGD będzie informowanie o działaniach Stowarzyszenia i promowanie jego dorobku, a w konsekwencji zachęcanie mieszkańców do zainteresowania Programem Leader i skorzystaniem z możliwości jakie stwarza Lokalna Strategia Rozwoju. W tym zakresie funkcjonowanie biura będzie pełniło 2 zasadnicze funkcje:
 - przez cały okres wdrażania LSR, biuro LGD będzie cały czas dostępne dla mieszkańców. W tym celu jeden z pracowników biura (w razie potrzeb także pozostali pracownicy) będzie osobą wyznaczoną do kontaktu z mieszkańcami. Będzie on odpowiedzialny za udzielanie osobistych, telefonicznych, mailowych wyjaśnień i informacji o działalności LGD oraz udostępnianie dokumentów i danych dotyczących wdrażania LSR. Pracownik ten będzie także odpowiedzialny za przyjmowanie wniosków i postulatów składanych przez mieszkańców dotyczących wdrażania strategii,
 - funkcjonowanie punktu doradczego – w trakcie trwania poszczególnych naborów wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Strategii w biurze będzie funkcjonował punkt doradczy świadczący bezpłatne usługi doradcze dla beneficjentów poszczególnych

działań dotyczące projektowania operacji lub przygotowywania wniosków i załączników w ramach ubiegania się beneficjentów o wsparcie. W tym zakresie punkt konsultacyjny będzie funkcjonował przy biurze LGD i w okresie naborów wniosków będzie działał codziennie w godzinach pracy biura. Punkt doradczy będzie obsługiwany na co dzień przez wyznaczonego do tego zadania pracownika biura. Jednocześnie dla wsparcia merytorycznego i organizacyjnego pracy punktu doradczego z uwagi na spodziewany fakt dużego zainteresowania prowadzonym bezpłatnym doradztwem, LGD wynajmie do konsultacji z wnioskodawcami eksperta z zewnątrz – pomagającego w praktycznym wypełnianiu wymaganej dokumentacji i wyjaśnianiu szczegółów dotyczących prowadzonego naboru. Założono, że osoba ta będzie dostępna w punkcie doradczym w okresie naboru wniosków codziennie – informacja o tym będzie dostępna na stronie internetowej LGD oraz w informacjach o naborze wniosków.

Należy jednocześnie podkreślić, że wszystkie założone działania będą miały charakter zintegrowany i skoordynowany tak aby jedno wspierały drugie przez to były jak najbardziej efektywne. Z tego względu np. organizacja spotkań mieszkańcami czy działalność punktu konsultacyjnego będzie poprzedzona informacjami zamieszczonymi w internecie, w prasie czy na plakatach i tablicach ogłoszeń. Podobnie w przypadku ogłoszeń o naborach wniosków które będą propagowane wszystkich z opisanych źródłem informacji.

Bazując na tak przeprowadzonej akcji promocyjno – informacyjnej założone działania w tym zakresie po stronie Lokalnej Grupy Działania będą cechowały się głównymi zasadami wymaganymi przez idee społecznego charakteru wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju:

- **Jawność** – jest jedną z głównych cech jakimi powinna cechować się działalność Lokalnej Grupy Działania. Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe zapewnia pełną jawność prowadzonych przez siebie działań związanych z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju. Jej głównym przejawem będzie przede wszystkim opisana powyżej intensywność działań promocyjno – informacyjnych, które zapewnią szerokie upowszechnienie informacji na temat LGD i prowadzonych przez nią działań. Jednocześnie założone działania informacyjne gwarantują jak najszerszy i najłatwiejszy dostęp wszystkich zainteresowanych mieszkańców obszaru LGD do wszystkich informacji i materiałów dotyczących działalności Stowarzyszenia. Poza wymienionymi powyżej działaniami każdy z zainteresowanych może w biurze LGD uzyskać dodatkowe interesujące go informacje, a pracownicy LGD będą mieli obowiązek takich informacji udzielić.
- **Dostępność** – Lokalna Grupa Działania mając na celu stworzenie oferty informacyjnej dla mieszkańców gwarantującej dostęp do informacji na temat LGD wszystkich

zainteresowanych osób bez względu na wiek, wykształcenie czy miejsce zamieszkania opracowała przedstawiony powyżej plan działań informacyjno – promocyjnych opierający się przede wszystkim o różnorodność prowadzonych działań w tym kierunku – zarówno różnorodność form jak i środków dotarcia do mieszkańców. Tym samym należy wskazać, że różne formy dotarcia do odbiorców zapewniają maksymalną dostępność informacji dotyczących działalności LGD. Zastosowane rodzaje promocji i informacji gwarantują bowiem, że każda z osób zainteresowanych potencjalnie informacjami nt. działalności LGD i wdrażania LSR będzie miała dostęp do tych danych. Wykorzystanie praktycznie wszystkich możliwych form przekazu: bezpośrednich spotkań z mieszkańcami, Internetu, prasy, radia, tablic i materiałów informacyjnych aż po możliwość bezpośredniego kontaktu z biurem LGD powodują, że informacje o działalności LGD będą powszechnie dostępne.

- Systematyczność – przyjęte formy działań promocyjno – informacyjnych gwarantują także systematyczność informacji docierającej do zainteresowanych odbiorców rozumianą jako stałe i ciągłe informowanie o działalności LGD. W tym zakresie zdecydowana większość z zaplanowanych działań informacyjnych ma charakter działań ciągłych i powtarzalnych. Zarówno spotkania z mieszkańcami (organizowane corocznie podsumowania i plany na przyszłość jak i spotkania informujące o naborach czy szkolenia dla mieszkańców) będą prowadzone systematycznie w całym okresie wdrażania LSR. Podobnie w przypadku działań prowadzonych za pośrednictwem Internetu gdzie ciągła aktualizacja zamieszczanych informacji, cykliczna wysyłka newsletterów oraz codzienna aktualizacji działu wiadomości gwarantują systematyczny dostęp do tych informacji. Podobne zasady dotyczą innych zaplanowanych działań dzięki którym mieszkańcy będą mieli stały dostęp do interesujących ich informacji przez cały okres wdrażania LSR.
- Aktualność – jedną z podstawowych cech przekazywanych informacji przez LGD będzie ich aktualność. Przyjęte sposoby przekazywania informacji oraz stałe czuwanie ze strony pracowników biura i zarządu LGD nad ich treścią gwarantują ich ciągłą aktualizację – zwłaszcza w przypadku np. zmian w LSR czy umowie wsparcia. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim strony internetowej, która będzie na bieżąco informowała o wydarzeniach związanych z wdrażaniem LSR – poprzez wyznaczenie pracownika biura LGD odpowiedzialnego za jej funkcjonowanie – zamieszczającego na bieżąco informacje o LGD czy np. przysyłanie najważniejszych informacji poprzez newsletter do zainteresowanych osób. Wyznaczony pracownik biura będzie także odpowiedzialny za stałą aktualizację innych prowadzonych działań np. zawarcie aktualnych danych zamieszczanych na tablicach ogłoszeń, informowanie mediów o najnowszych działaniach LGD, aktualizację materiałów drukowanych (ulotek, plakatów) czy organizację ewentualnych dodatkowych spotkań z mieszkańcami.

W zakresie aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju proces ten będzie przebiegała w oparciu o stały monitoring realizacji założeń Strategii przez cały okres jej wdrażania i reakcję na pojawiające się ewentualne problemy mogące zakłócić lub uniemożliwić realizację jej zapisów. W tym zakresie na bieżąco monitorowane będą przede wszystkim takie zagadnienia jak:

- Analiza celów Strategii – czy i w jaki sposób osiągane są założenia celów LSR w trakcie jej wdrażania – zarówno głównych jak i szczegółowych,
- Przegląd procedur wdrażania LSR – analiza czy procedury związane z funkcjonowaniem LGD i przede wszystkim naborem i oceną projektów funkcjonują prawidłowo,
- Przegląd zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć oraz wskaźników ich realizacji - czy i w jakim stopniu realizowane są założenia zaplanowanych przedsięwzięć oraz osiągane efekty są komplementarne do założonych wskaźników ich realizacji.

W tym zakresie przebieg procesu związanego z aktualizacją strategii będzie oparty o 3 zasadnicze etapy:

- Monitoring realizacji założeń Strategii związany z:
 - analizą wyników corocznych badań ewaluacyjnych i raportu z ewaluacji zawierającego ewentualne uwagi i zalecenia co do zmian funkcjonowania LGD lub zapisów Strategii,
 - monitoring realizacji projektów przez beneficjentów działań w ramach Osi 3 Leader – mający wpływ na realizację końcowych założeń LSR oraz m.in. wielkość dostępnych środków finansowych,
 - umożliwienie mieszkańcom obszaru LGD stały dostęp do informacji o wdrażaniu Strategii oraz przedstawieniu swoich uwag i opinii co do przebiegu procesu wdrażania Strategii. W tym zakresie konsultacje z mieszkańcami będą prowadzone w oparciu o: bezpośrednie spotkania w trakcie Walnego Zgromadzenia Członków LGD na którym prezentowany będzie raport z przeprowadzonego corocznie badania ewaluacyjnego; konferencji organizowanej corocznie na początku roku będącej podsumowaniem działań realizowanych w roku poprzednim i planów na rok bieżący – w trakcie tych spotkań prowadzona będzie także dyskusja związana z przebiegiem wdrażania LSR i ewentualnymi uwagami co do tego procesu oraz funkcjonowania LGD. Jednocześnie przez cały okres wdrażania LSR w celu zapewnienia powszechnego dostępu mieszkańców do informacji o wdrażaniu LSR, a jednocześnie możliwości wyrażania swoich uwag i opinii co do przebiegu tego procesu założono możliwość ich zgłaszania poprzez działający punkt konsultacyjny przy biurze LGD oraz poprzez specjalnie w tym celu skonstruowaną ankietę zamieszczoną na stronie internetowej LGD.
- Konsultacje procesu aktualizacji z mieszkańcami. W przypadku gdy w trakcie monitoringu prac nad wdrażaniem Strategii zaistnieją okoliczności związane z zagrożeniem realizacji założeń LSR lub zakłóceniem w pracy samej Lokalnej Grupy Działania w celu reakcji na te

zagrożenia Zarząd LGD przygotowuje propozycję zmian mogących poprawić zaistniałą sytuację. Następnie propozycje te zostaną podane konsultacją społeczną o zakresie zależnym od ich skali. W przypadku potrzeby aktualizacji procesu wdrażania LSR nie dotyczącym bezpośrednio beneficjentów poszczególnych działań tzn. procedur obiegu dokumentów, procesu informacji i promocji o wdrażaniu LSR itp. proces aktualizacji będzie oparty o dwa typy konsultacji społecznych:

- bezpośrednie konsultacje z Radą Stowarzyszenia oraz Zarządem na zorganizowanym w tym celu spotkaniu,
- informację o proponowanym zakresie aktualizacji zamieszczoną na stronie internetowej LGD z możliwością nadsyłania swoich uwag i propozycji w wyznaczonym terminie przez wszystkie zainteresowane osoby.

W przypadku potrzeby szerszej aktualizacji procesu wdrażania Strategii czy zapisów samej LSR w zakresie np. struktury budżetu, procedur oceny projektów czy harmonogramów naboru wniosków przewidziano przeprowadzenie szerszych konsultacji społecznych obejmujących przede wszystkim:

- przeprowadzenie otwartych konsultacji na zorganizowanym w tym celu spotkaniu z mieszkańcami (informacja o spotkaniu zostanie podana do publicznej wiadomości w lokalnych mediach i Internecie oraz na tablicach ogłoszeń),
- informację zamieszczoną na stronie internetowej o proponowanych zmianach z możliwością przesyłania swoich opinii co do ich zakresu,
- informację w punkcie konsultacyjnym o procesie aktualizacji i możliwości wnoszenia swoich ewentualnych uwag,
- rozesłanie informacji o planowanym procesie aktualizacji i jego zakresie pocztą elektroniczną do wszystkich zainteresowanych (na podstawie bazy danych newslettera znajdującego się na stronie internetowej LGD),
- bezpośrednie konsultacje na zorganizowanym w tym celu spotkaniu z Radą Stowarzyszenia oraz przedstawicielami wszystkich gmin objętych LSR.

Na podstawie tak przeprowadzonych konsultacji Zarząd LGD po zebraniu wszystkich opinii podejmie decyzję co do ewentualnych zmian w LSR i ich zakresu. Ustalona na tej podstawie zmiana zostanie zaprezentowana do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD z wyznaczonym terminem na ostateczne wnoszenie swoich uwag przez zainteresowanych strony. Po upływie terminu i uwzględnieniu tych uwag nastąpi proces aktualizacji Strategii.

Opisany powyżej proces aktualizacji LSR w oparciu o konsultacje społeczne zapewnia tym samym społeczności lokalnej powszechny i systematyczny udział w konsultacjach, a zakres tych konsultacji został jednocześnie dopasowany do jej skali.

13. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ.

Jednym z głównych elementów decydujących o powodzeniu realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju jest ocena realizacji założonych w Strategii kierunków i celów rozwoju w stosunku do przyjętych pierwotnie założeń. W tym celu Lokalna Grupa Działania opracowała plan przeprowadzenia ewaluacji własnej w trakcie wdrażania LSR oraz po jego zakończeniu. Plan ten pozwoli na systematyczną ocenę realizacji LSR i będzie stanowił główne narzędzie umożliwiające reakcję na pojawiające się odstępstwa od przyjętych pierwotnie założeń tak aby w optymalny sposób wypełnić założenia celów strategii i w maksymalnie efektywny sposób wykorzystać środki finansowe będące do dyspozycji LGD.

W tym zakresie ewaluacja będzie obejmowała zarówno:

- Ewaluację ex-ante – obejmującą ocenę zakładanych rezultatów operacji, które są dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji,
- Ewaluację ex-post – obejmującą analizę zrealizowanych w danym okresie działań i operacji pod kątem określenia ich efektów i wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie zakładanych celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

W przypadku ewaluacji ex-ante główne założenia będą oparte o poniższy opis charakterystyki ewaluacji ex-post. Ewaluacja przed rozpoczęciem realizacji wdrażania Strategii w życie będzie zawierała prognozę przewidywanego wpływu realizacji poszczególnych operacji na spełnienie założeń LSR. Ocena ta będzie następnie obok samej LSR punktem wyjścia do przeprowadzenia wniosków z ewaluacji ex-post. Tę formę ewaluacji przeprowadzą pracownicy zatrudnieni w biurze LGD w ramach obowiązków własnych.

W przypadku ewaluacji ex-post z punktu widzenia jej metodologii zostanie ona podzielona na 2 zasadnicze etapy dotyczące oceny efektów realizowanych przedsięwzięć i ich wpływu na realizację założeń Strategii oraz oceny funkcjonowania LGD, których końcowym efektem będzie raport ewaluacyjny.

Ewaluacja ex-post dotycząca oceny efektów realizowanych przedsięwzięć i ich wpływu na realizację założeń Strategii będzie oparta zgodnie z założeniami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego o następujące założenia:

I. Podstawowe pytania badawcze i elementy o jakie będzie się opierało badanie:

- analiza efektów działań i operacji realizowanych w ramach poszczególnych przedsięwzięć w kontekście osiągnięcia wskaźników założonych w ramach każdego przedsięwzięcia – zestawienie zbiorcze ukazujące w sposób ilościowy zrealizowane wskaźniki: produktu, rezultatu i oddziaływania założone w każdym z przedsięwzięć,

- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na zrealizowanie założeń poszczególnych przedsięwzięć założonych do realizacji w strategii - analiza ilości projektów realizowanych w ramach każdego z przedsięwzięć i ocena przedsięwzięć najczęściej oraz najrzadziej realizowanych,
- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na osiągnięcie założeń celów szczegółowych wyznaczonych w ramach Strategii - analiza ilości projektów wybranych do realizacji przyczyniających się do realizacji danego celu szczegółowego LSR wraz z oceną celów, które są najlepiej oraz najgorzej realizowane,
- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na osiągnięcie celów ogólnych wyznaczonych w ramach LSR - analiza ilości projektów wybranych do realizacji przyczyniających się do spełnienia założeń danego celu głównego wraz z oceną, które z celów głównych są najlepiej, a które najgorzej realizowane,
- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji (ich ilości i wartości) na realizację struktury budżetu Strategii w odniesieniu do liczby założonych naborów i wielkości środków na każde z działań w skali roku oraz na cały okres programowania – określenie stopnia wykorzystania środków finansowych w ramach każdego z działań w ramach budżetu LSR.
- Analiza grup docelowych wnioskujących o wsparcie – ocena zintegrowanego charakteru LSR – analiza beneficjentów poszczególnych działań i operacji w ramach każdego z przedsięwzięć w odniesieniu do założonych grup docelowych w ramach każdego z przedsięwzięć i ocena zintegrowanego charakteru LSR,
- Wykaz wniosków w formie uwag i rekomendacji dotyczących usprawnienia funkcjonowania LGD oraz lepszego osiągania celów Strategii – rekomendacje co do możliwych korekt budżetu, zmian wskaźników, zmian typów przedsięwzięć, itp.

II. Założone metody badawcze:

- Analiza desk research – analiza założeń LSR – celów, przedsięwzięć i struktury budżetu w celu oceny stopnia ich realizacji,
- Analiza statystyczna projektów wybranych i niewybranych do realizacji – analiza projektów pod kątem ich ilości i wartości oraz liczby projektów realizowanych w ramach każdego z celów i przedsięwzięć – zgodnie z założeniami przedstawionymi w punkcie I,
- Analiza statystyczna dotycząc realizacji budżetu LSR w ramach poszczególnych działań,
- Analiza terytorialna (mapa z podziałem LGD na gminy) według liczby złożonych wniosków, ich wartości oraz rodzajów beneficjentów i działań – ocena zróżnicowania terytorialnego projektów ocenionych przez LGD w danym okresie.

Ewaluacja ex-post dotycząca oceny funkcjonowania LGD będzie natomiast oparta o następujące założenia:

I. Podstawowe pytania badawcze i elementy o jakie będzie się opierało badanie:

- Ocena czy przyjęte procedury wyboru operacji do realizacji zostały prawidłowo dobrane i pozwalają na obiektywną ocenę,
- Czy przyjęta procedura odwoławcza została prawidłowo dobrana,
- Czy kryteria wyboru gwarantują obiektywny wybór operacji,
- Ocena procesu informowania i promocji działań LGD,
- Analiza przedsięwzięć niewybranych w zakresie określenia powodów niewybrania wniosków do realizacji – analiza ilościowa (ilość niewybranych wniosków w stosunku do ogółem złożonych) oraz jakościowa (przyczyny niewybrania wniosków do realizacji) wraz z oceną stopnia przygotowania beneficjentów do naborów oraz oceną działań informacyjno – promocyjnych prowadzonych przez LGD,

II. Przyjęte metody badawcze:

- Analiza desk research – analiza założeń LSR – celów, przedsięwzięć i struktury budżetu w celu oceny stopnia ich realizacji,
- Analiza ilościowa i jakościowa projektów niewybranych do realizacji w zakresie powodów ich odrzucenia,
- Analiza terytorialna (mapy z podziałem LGD na gminy) liczby projektów niewybranych z podziałem na działania i beneficjentów,
- Badania ankietowe członków rady LGD,
- Analiza oceny operacji – przyznanej punktacji,
- Badania ankietowe wybranej próby wnioskodawców projektów (wielkość próby zostanie oszacowana na początku badania w zależności do liczby złożonych projektów do wyboru przez LGD w danym okresie).

Założenia do planowanych działań ewaluacyjnych:

- Badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone w okresach rocznych – po zakończeniu każdego roku kalendarzowego,
- Efektem przeprowadzenia badania będzie raport ewaluacyjny przygotowany w terminie między zakończeniem roku a datą sprawozdawczego Walnego Zgromadzenia Członków LGD i zaprezentowany na Walnym Zgromadzeniu jako jeden z elementów sprawozdania Zarządu z działalności LGD za dany rok,
- Badanie ewaluacyjne zostanie przeprowadzone przez ekspertów z zewnątrz którzy opracują także jego podsumowanie i wstępny raport,
- Końcowy raport z badania wraz z rekomendacjami i wnioskami dotyczącymi sposobów wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji w celu usprawnienia działania LGD - zostanie przygotowany i przedstawiony przez Komisję Rewizyjną,

- Każde kolejne badanie ewaluacyjne w zakresie podsumowań ostatniego roku będzie zawierało także w stosunku do przedstawionych pytań i elementów badania odniesienie ich do sumy dotychczas zrealizowanych w trakcie trwania LSR tak, że w ostatnim roku badania raport z ewaluacji będzie zawierał podsumowanie efektów wybranych do realizacji operacji w całym okresie wdrażania Strategii – od 2009 roku. Pozwoli to na etapie ostatniego badania ewaluacyjnego uzyskać całkowity obraz i ocenę realizacji założeń LSR.

Wyniki tak przeprowadzonych badań ewaluacyjnych oraz opracowane raporty będą zawierały jako element obowiązkowy wnioski oraz rekomendacje i zalecenia, które pozwoliłyby na generalne usprawnienie działania LGD przede wszystkim w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych w ramach LSR środków w kontekście przyjętych celów Strategii. Wnioski te będą następnie służyły jako materiał wyjściowy do opracowania przez Zarząd planu zmiany sposobów działalności LGD lub założeń Lokalnej Strategii Rozwoju. Należy podkreślić, że dokonanie ewentualnych zmian w tym zakresie będzie wiązało się z gruntowną analizą sytuacji obecnej tak aby nie dokonywać zmian zbyt pochopnie lub zbyt daleko idących – z tego względu część ze zmian np. dotyczących korekt LSR w zakresie budżetu czy zakresu przedsięwzięć będzie dokonywanych jeśli w dwóch kolejnych raportach (przez dwa kolejne lata) z wniosków poewaulacyjnych będą wynikały podobne zalecenia – część działań np. dotyczących sposobów informacji o wdrażaniu LSR będzie wymagała natychmiastowej reakcji. Sposób wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji własnej związany z usprawnieniem działalności LGD będzie dotyczył przede wszystkim:

- Analizy przestrzennego zróżnicowania liczby złożonych wniosków oraz liczby wniosków nie wybranych do realizacji z podziałem na gminy – weryfikacja metod i sposobów dotarcia z działaniami informacyjnymi promocyjnymi i szkoleniowym do potencjalnych beneficjentów działań w ramach LSR na całym jej obszarze oraz w poszczególnych gminach – zalecenia: intensyfikacja działań informacyjnych na terenach o najmniejszej liczbie złożonych wniosków; intensyfikacja działań szkoleniowych i konsultacyjnych na obszarach o największej liczbie wniosków niewybranych; podobnie w przypadku grup beneficjentów – intensyfikacja działań informacyjnych i szkoleniowych wśród grup beneficjentów którzy składają najmniej wniosków lub tych którzy cechują się największą liczbą wniosków niewybranych.
- Analiza realizacji osiągnięcia celów określonych w LSR – analizie zostaną przede wszystkim poddane cele szczegółowe których realizacji jest zagrożona lub które są realizowane w najmniejszym zakresie. W tym kontekście w przypadku utrzymywania się takiego stanu rzeczy w sposób ciągły w kolejnych raportach ewaluacyjnych możliwa będzie decyzja o zmianie ich założeń.

- Analiza poszczególnych przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w ramach zdefiniowanych celów – podobnie jak w przypadku celów analizie zostaną poddane przede wszystkim te przedsięwzięcia w ramach których realizowana jest najmniejsza liczba projektów oraz te dla których zagrożone jest osiągnięcie wskaźników ich realizacji. Ocena ta będzie dokonywana także w kontekście tych przedsięwzięć w ramach których realizowana jest większa od przewidywanej liczba operacji, a w konsekwencji możliwe jest przekroczenie wartości założonych wskaźników. W tym kontekście utrzymywanie się takiego stanu rzeczy w co najmniej 2 kolejnych raportach ewaluacyjnych spowoduje możliwość zmiany zakresu planowanych przedsięwzięć oraz wartości wyznaczonych w ramach nich wskaźników realizacji,
- Analiza realizacji struktury budżetu wyznaczonego w ramach LSR – ocenie w tym zakresie będzie poddana wartość zrealizowanych projektów / wybranych operacji w ramach każdego z działań w ramach LSR w stosunku do założeń struktury budżetu. W przypadku pojawienia się znacznych odstępstw w tym zakresie tzn. zagrożenia niewydatkowania środków w którymś z działań lub ich wyczerpania w innych działaniach możliwa będzie korekta zapisów budżetu tak aby środki finansowe w ramach LSR zostały w maksymalny i efektywny sposób wykorzystane możliwie w pełnej wysokości przez beneficjentów,
- Analiza procedur oraz kryteriów oceny wniosków – w przypadku pojawienia się tzw. „wąskich gardeł” w procedurach utrudniających ocenę wniosków, operacji lub w przypadku trudności z oceną/spełnieniem założeń któregoś z kryteriów wyboru operacji możliwa jest weryfikacja tych zapisów tak aby proces oceny był możliwie obiektywny i przejrzysty.
- Opis wniosków - jak realizacja LSR wpływa na rozwój społeczno – gospodarczy obszaru Gmin Dobrzyńskich,

14. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR.

W ramach prac nad przedmiotową Strategią dokonano także zbadania jej zgodności z założeniami dokumentów strategicznych istniejących już obecnie na poziomie lokalnym czy regionalnym aby wykazać że realizacja LSR jest jednym instrumentów służących rozwojowi społecznemu i gospodarczego i sięganiu założonych kierunków rozwoju całego regionu ogółem oraz poszczególnych jego jednostek. W tym zakresie w poniższej tabeli dokonano analizy dokumentów programowych i strategicznych na 2 zasadniczych szczeblach: lokalnym obejmującym obszar gmin i powiatów oraz regionalnym – dotyczącym poziomu całego województwa pomorskiego. W trakcie analizy wzięto pod uwagę dostępne i najbardziej aktualne dokumenty strategiczne na poziomie gminnym i powiatowym w tym przede wszystkim strategię rozwoju gmin/powiatów lub plany rozwoju lokalnego. W przypadku szczebla regionalnego (województwa) analizę oparto o 2 zasadnicze dokumenty strategiczne z jakimi ma związek LSR: Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Kujawsko-Pomorskim.

W ramach każdego z tych dokumentów wykazano synergiczny efekt LSR wskazując w jaki sposób wpisuje się ona w istniejącej już dokumenty strategiczne wskazując na dokładne zapisy wyznaczonych w tych dokumentach kierunkowo rozwoju: priorytetów, celów czy działań z którymi komplementarne są cele i założenia przedmiotowego dokumentu. Jednoczenie w analizie wskazano w których aspektach LSR uzupełnia zapisy tych dokumentów, a w których wzmacnia ich zamierzone efekty. Stworzona matryca logicznych powiązań między istniejącymi dokumentami strategicznymi z LSR wskazuje, że przedmiotowa Strategia jest komplementarna do zapisów wszystkich dokumentów strategicznych opracowanych zarówno na poziomie lokalnym jak i regionalnym – tak gminnych jak i powiatowych oraz wojewódzkich. W tym zakresie należy podkreślić iż w każdym z tych dokumentów istnieje szereg wyznaczonych kierunków rozwoju (priorytetów, celów i działań) do których nawiązują założenia LSR. Z analizy tej wynika, że Strategia powstała w ramach programu Leader w niekrytych aspektach takich jak: rozwój turystyki, przedsiębiorczości czy budowa kapitału społecznego – wzmacnia założenia tych dokumentów; w wielu przypadkach LSR przyczynia się jednak także do uzupełnienia założeń tych dokumentów o przede wszystkim innowacyjne podejście do rozwoju obszarów wiejskich oferując przede wszystkim kompleksowe działania obejmujące przedstawicieli wszystkich 3 sektorów gospodarki i realizowane w wymiarze ponad lokalnym na spójnym przyrodniczo i kulturowo obszarze. Należy w tym przypadku zwrócić uwagę przede wszystkim na ten ostatni aspekt, który z racji nowego podejścia do rozwoju regionów opartego o oddolne, uspołecznione inicjatywy

oparte o partnerstwo podmiotów wywodzących się z 3 sektorów gospodarki: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Przeprowadzona w ten sposób analiza będzie także przydatna przy analizie i eliminowaniu możliwości powielania się takich samych działań podejmowanych na tym samym obszarze przez różne podmioty.

W dalszej części przedstawionej poniżej tabeli przedstawiono powiązanie LSR z dokumentami programowymi przygotowanymi na okres lat 2007-2013 tj. programami operacyjnymi: Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki, Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko. W tym zakresie także wskazano na komplementarność założeń LSR do szczegółowych zapisów poszczególnych programów w zakresie określonych w nich priorytetów i działań wskazując w konsekwencji tak jak to miało miejsce w przypadku dokumentów strategicznych w których aspektach LSR wzmacnia założenia tych dokumentów, a w których je uzupełnia. W tym przypadku podobnie jak to miało miejsce powyżej należy wskazać że LSR i działania realizowane w ramach wdrażania strategii zakładają przede wszystkim innowacyjne podejście do rozwoju obszarów wiejskich obejmujące kompleksowe działania zarówno o charakterze inwestycyjnym jak i projektów miękkich realizowane przez szerokie grono beneficjentów – od rolników poprzez przedsiębiorców po organizacje pozarządowe. W tym zakresie powstał obraz pozwalający zidentyfikować programy i działania komplementarne w stosunku do tych, które są planowane w ramach LSR stwarzając jednocześnie obraz możliwości realizacji innych projektów komplementarnych do tych realizowanych w ramach przedmiotowej strategii – zarówno przez samo LGD jak i innych potencjalnych beneficjentów.

Tab. Dokumenty strategiczne oraz programowe – ich komplementarność z założeniami LSR

L.P.	Nazwa dokumentu planistycznego	Komplementarność do jego zapisów	Efekt uzupełnienia	Efekt wzmocnienia
1.	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wielgie	<p>Cel strategiczny: Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie gminy Cel operacyjny 1: Rozwój firm działających w otoczeniu rolnictwa. Cel operacyjny 2: Reorientacja zawodowa mieszkańców gminy.</p> <p>Cel strategiczny: Rozwój funkcji osadniczej i turystycznej – Wielgie jako miejsce do życia i wypoczynku. Cel operacyjny 1: Rozwój funkcji turystycznej. Cel operacyjny 2: Uruchomienie działalności agroturystycznej na bazie gospodarstw rolnych. Cel operacyjny 3: Rozwój funkcji osadniczej gminy. Cel operacyjny 4: Utworzenie Gminnego Centrum Informacji i Doradztwa dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.</p> <p>Cel strategiczny: Dochodowe gospodarstwa rolne Cel operacyjny: Przekształcanie gospodarstw rolnych położonych na glebach słabych w leśne i leśno turystyczne Cel operacyjny: Różnicowanie źródeł dochodu gospodarstw niepełnoetatowych Cel operacyjny: Pomoc gospodarstwom słabszym ekonomicznie w opracowaniu plany żywotności ekonomicznej oraz zamierzającym zaprzestać produkcji (renty strukturalne)</p> <p>Cel strategiczny: Dobra szkoła Cel operacyjny: Dobre programy: opracowanie i stosowanie dobrych i potrzebnych programów szkolnych Cel operacyjny: Dobra kadra: podnoszenie kwalifikacji nauczycieli Cel operacyjny: Dobra baza materialna Cel operacyjny: Uspołecznienie szkoły Cel operacyjny: Kształcenie ustawiczne mieszkańców Cel operacyjny: Tworzenie warunków do samokształcenia Cel operacyjny: Rozbudowa i modernizacja bazy lokalowej</p> <p>Cel strategiczny: Aktywny udział mieszkańców w kulturze Cel operacyjny: Tworzenie gminnego ośrodka kultury na bazie istniejących instytucji Cel operacyjny: Stworzenie parku kultury z amfiteatrem Cel operacyjny: Organizacja dużej liczby imprez środowiskowych Cel operacyjny: Prowadzenie działań na rzecz przybliżenia mieszkańcom gminy historii i tradycji regionu Cel operacyjny: ochrona i renowacja zabytków kultury w gminie</p> <p>Cel strategiczny: Tworzenie warunków i klimatu dla rozwoju kultury fizycznej Cel operacyjny: Opracowanie gminnego programu organizacji masowych imprez sportowo rekreacyjnych integrujących lokalne środowisko Cel operacyjny: Pełne wykorzystanie warunków naturalnych oraz budowa obiektów sportowych</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>

2.	Strategia Rozwoju Gminy Lipno	<p>Cel strategiczny 1 Zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom gminy poprzez intensywny rozwój infrastruktury technicznej. Cele szczegółowe: 1.8 Uzbrojenie terenów pod inwestycje</p> <p>Cel strategiczny 2 Wykorzystanie naturalnych walorów krajobrazu gminy do podniesienia jej atrakcyjności i rozwój turystyki wypoczynkowej Cele szczegółowe: 2.1 Poprawa estetycznego wizerunku gminy 2.2 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców 2.3 Rewitalizacja istniejących parków podworskich 2.4 Nadanie unikalnym terenom w dolinie rzeki Mień statutu obszaru krajobrazu chronionego lub rezerwatu przyrody 2.5 Ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego 2.6 Zmodernizowanie kluczowych zabytków i stworzenie swoistej wizytówki gminy 2.7 Wykorzystanie warunków przyrodniczych do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej oraz rekreacji 2.8 Tworzenie gospodarstw agroturystycznych 2.9 Zainwestowanie w profesjonalną promocję gminy</p> <p>Cel strategiczny 3 Wzrost konkurencyjności gospodarczej gminy Cele szczegółowe: 3.1 Sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego 3.2 Pozyskiwanie nowych inwestycji 3.5 Dywersyfikacja nierolniczych gałęzi gospodarki gminy 3.6 Rozwój sektora usługowo – handlowego 3.7 Zdobywanie wiedzy w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej – organizacji szkolnej.</p> <p>Cel strategiczny 4 Zaspokojenie rosnących potrzeb społecznych i kulturowych mieszkańców gminy Cele szczegółowe: 4.1 Wzrost informatyzacji społeczeństwa 4.2 Budowa i modernizacja infrastruktury oświatowej 4.3 Poprawa bazy lokalowej i wyposażenia wiejskich ośrodków kultury 4.4 Adaptacja niewykorzystanych budynków na ośrodki kultury i sportu 4.5 Poprawa bazy dydaktycznej, sportowej i rekreacyjnej szkół 4.6 Stworzenie możliwości rozwoju kultury poprzez organizację imprez masowych 4.7 Aktywny udział mieszkańców w życiu gminy 4.8 Krzewienie w mieszkańcach postaw prozdrowotnych</p>	X	X
----	-------------------------------	---	---	---

3.	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skępe	<p>Kierunek rozwoju: Integracja i aktywizacja społeczeństwa Cele strategiczne i cele operacyjne:</p> <p>1 Aktywizacja mieszkańców na rzecz rozwoju miasta i gminy 1.1 Rozszerzenie działalności istniejących instytucji kulturalnych i sportowych 2 Aktywizacja młodzieży w życiu społecznym miasta i gminy 2.1 Stworzenie nowych instytucji społecznych reprezentujących interesy młodzieży 3 Wzrost poziomu edukacji mieszkańców 3.1 Realizacja programów edukacyjnych</p> <p>Kierunek rozwoju: Rozwój rolnictwa w gospodarce rynkowej Cele strategiczne i cele operacyjne:</p> <p>1 Adaptacja rolnictwa w warunkach gospodarki rynkowej 1.1 Poprawa rentowności pracy w gospodarstwach rolnych 1.3 Wzrost świadomości ekologicznej ludności wiejskiej 3 Pozarolniczy rozwój obszarów wiejskich 3.1 Pobudzenie aktywności gospodarczej 3.2 Tworzenie dobrych warunków dla istniejących i powstawania nowych firm</p> <p>Kierunek rozwoju: Rozwój przedsiębiorczości Cele strategiczne i cele operacyjne:</p> <p>1 Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości 1.1 Budowa instytucji oraz podejmowanie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości 1.2 Promocja ekonomicznej edukacji wśród młodych ludzi 1.3 Promocja miasta i gminy</p> <p>Kierunek rozwoju: Rozwój turystyki na obszarach wiejskich (agroturystyki, rekreacji, turystyki tranzytowej) Cele strategiczne i cele operacyjne:</p> <p>1 Podnoszenie walorów środowiska naturalnego i wykorzystanie go do rozwoju gospodarczego miasta i gminy 1.1 Zachowanie czystości i estetyki środowiska 1.2 Ochrona zasobów leśnych 2 Rozbudowa bazy turystycznej 2.1 Rozbudowa bazy rekreacyjnej 3 Stworzenie zintegrowanego programu turystycznego miasta i gminy 3.1 Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez rozwój gospodarstw agroturystycznych 3.2 Działania zmierzające do pozyskania inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem atrakcyjnie turystycznie terenów</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p>X</p>
----	--	---	-------------------------------------	----------------------------------

4.	Strategia Rozwoju Gminy Tłuchowo na lata 2005-2013	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom inwestycji, - wysoka aktywność społeczna i przedsiębiorczość - chęć do zmian i innowacji - wyższy poziom wykształcenia, - dobra znajomość języków obcych, - dobre wykorzystanie walorów turystycznych, - wyznaczanie miejsc stałego wypoczynku, - modernizacja i unowocześnienie istniejących gospodarstw rolnych, - ukierunkowanie rolnictwa na produkcję zdrowej żywności, - rozwój usług poza rolniczych, - rozwój agroturystyki, - duża świadomość ekologiczna, - tworzenie zachęt sprzyjających rozwojowi rolnictwa ekologicznego, - zwiększenie oferty kulturalnej, 	<p>X X X X X X X X X X X X X X X</p>	
5.	Strategia zrównoważonego rozwoju turystyki i sportu gminy Dobrzyń n/Wisłą	<p>Cele strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwijanie funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych gminy. B. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów. C. Edukacja społeczeństwa. 	<p>X X X</p>	

6.	Strategia rozwoju miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wysoka estetyka gminy - Wyższy poziom wykształcenia mieszkańców - Znaczny przyrost miejsc pracy - Promocja gminy - Dobry stan bazy sportowo rekreacyjnej - Infrastruktura techniczna zabezpieczająca rozwój gospodarczy - Bogata oferta kulturalna - Dobrze wykorzystane walory turystyczne gminy 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	
7.	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czernikowo na lata 2004-2013	<p>Cel strategiczny: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej gminy i stanu bezpieczeństwa publicznego, rozwój rolnictwa ekologicznego, wzrostu dochodów ludności wiejskiej, rozwój mieszkalnictwa i usług wyższego rzędu</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Czernikowo - Rozwój rolnictwa ekologicznego - Rozwój agroturystyki i rekreacji - Wzbogacenie oferty kulturalnej i rekreacyjno – sportowej - Rozwój i poprawa standardu funkcjonowania placówek oświaty - Wspieranie rozwoju szkolnictwa średniego <p>Cel strategiczny: Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, dla rozwoju agrobiznesu, agroturystyki, nowoczesnej i zdywersyfikowanej gospodarki</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie warunków dla wzrostu aktywności gospodarczej - Rozwój agrobiznesu - Wsparcie rozwoju otoczenia biznesu - Promocja gminy <p>Cel strategiczny: Ochrona walorów i zasobów oraz kształtowanie środowiska kulturowego i przyrodniczego</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrona obiektów o wysokich walorach przyrodniczo –krajobrazowych „ChPK” – „PKDDW” - Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy - Stworzenie ponadlokalnego i lokalnego systemu powiązań przyrodniczych z wykorzystaniem elementów cennych przyrodniczo, zwłaszcza zbiorników wodnych z otaczającą zielenią <p>Cel strategiczny: Racjonalne kształtowanie przestrzeni oraz dbałość o walory architektoniczne, ruralistyczne i krajobrazowe</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie elementów przestrzennych identyfikacji miejsca i tożsamości gminy 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	

8.	Strategia Rozwoju Gminy Kikół	<p>Cele strategiczne: Cel strategiczny 2. Podniesienie poziomu ochrony środowiska naturalnego i dobry poziom infrastruktury technicznej Cele operacyjne: - ograniczenie degradacji gleb wskutek stosowania zabiegów agrotechnicznych i agrochemicznych - zwiększenie stopnia lesistości obszaru gminy</p> <p>Cel strategiczny 3 Poprawa warunków życia i podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców Cele operacyjne: - zmniejszenie poziomu bezrobocia - dobrze rozwinięty sektor drobnej wytwórczości - propagowanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego wśród młodzieży wiejskiej - upowszechnianie edukacji dorosłych - poprawa funkcjonowania usług i obsługi mieszkańców - poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego i zapobieganie zjawiskom patologii społecznej - zaktywizowanie i integracja społeczności lokalnej</p> <p>Cel strategiczny 4 Dobrze wykorzystane walory turystyczne i przyrodnicze gminy Cele operacyjne: - promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy - zagospodarowanie w infrastrukturę turystyczną terenów rekreacyjnych - wykorzystanie walorów zespołów parkowo-dworskich - wspieranie i propagowanie tworzenia gospodarstw agroturystycznych</p>	X	
9.	Strategia Rozwoju Powiatu Toruńskiego	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwinięta przedsiębiorczości - Poziom edukacji zbliżony do standardów Unii Europejskiej - Powiat atrakcyjnym rynkiem inwestycyjnym - Wysoki poziom życia na obszarach wiejskich - Stan środowiska naturalnego terenów wiejskich spełniający wymogi dyrektyw Unii Europejskiej - Aktywne społeczeństwo - Wykorzystane walory turystyczno-krajoznawcze 	X X X X X X X	

10.		<p>Domena strategiczna: Przedsiębiorczość i rozwój regionalny Cel strategiczny 1. Wzmocnienie sektora małych i średnich przedsiębiorstw Cel operacyjny 1.1. Działania na rzecz marketingu małych i średnich przedsiębiorstw z terenu powiatu Zadanie 1.1.1. Promocja oferty inwestycyjnej powiatu lipnowskiego i gmin z terenu powiatu. Zadanie 1.1.2. Pomoc organizacyjna przedsiębiorcom w zakresie uczestnictwa w targach krajowych i zagranicznych Zadanie 1.1.3. Promocja lokalnej przedsiębiorczości w kraju i zagranicą Zadanie 1.1.4. Inicjowanie zdobywania certyfikatów ISO oraz innych uznanych znaków jakości przez małe i średnie przedsiębiorstwa – coroczny konkurs Najwyższa Jakość Lipnowska. Cel operacyjny 1.2. Wspieranie organizacyjne, prawne i finansowe małych i średnich przedsiębiorstw w terenie powiatu Zadanie 1.2.1. Współpraca z gminami w zakresie wdrożenia rozwiązań ekonomiczno – prawnych ułatwiających pozyskiwanie inwestorów Zadanie 1.2.2. Utworzenie powiatowego funduszu gwarancji i poręczeń Zadanie 1.2.3. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości Zadanie 1.2.4. Wspieranie działań w zakresie tworzenia instytucji wspierania biznesu Zadanie 1.2.5. Opracowanie i wdrożenie systemu działań edukacyjnych wspierających przedsiębiorczość wśród młodych (szkoły średnie i gimnazjum) Zadanie 1.2.6. Organizowanie cyklicznych spotkań władz powiatu z przedsiębiorcami na temat problemów gospodarczych powiatu i firm Zadanie 1.2.7. Utworzenie „Rady Biznesu” przy staroście jako organu opiniodawczego Zadanie 1.2.8. Utworzenie w strukturze organizacyjnej Starostwa Powiatowego komórki, wydziału, referatu ds. promocji i rozwoju (inicjowanie i wspieranie rozwoju społeczno – gospodarczego, pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, promocja)</p> <p>Domena strategiczna: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków do zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich Cel operacyjny 1.1. Aktywizacja społeczno – gospodarcza gmin miejskich oraz gminnych ośrodków wiejskich Zadanie 1.1.1. Utworzenie przy współpracy z gminami Centrum Wspierania Przedsiębiorczości Zadanie 1.1.2. Inicjowanie oraz wspieranie działań mających na celu różnicowanie działalności gospodarczej zapewniające alternatywne źródła dochodu Zadanie 1.1.3. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, szczególnie szkół rolniczych, oraz wsparcie dla szkolenia ustawicznego i praktycznego dorosłych Cel operacyjny 1.2. Propagowanie rozwoju agroturystyki Zadanie 1.2.1. Wsparcie organizacyjno – finansowe rozwoju agroturystyki na terenie powiatu Zadanie 1.2.2. Edukacja agroturystyczna Zadanie 1.2.3. Promocja powiatu pod kątem agroturystycznym</p> <p>Cel strategiczny 2. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego Cel operacyjny 2.1. Wspieranie rozwoju nowoczesnego rynku rolnego Zadanie 2.1.1. Przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych do budowy obiektów przetwórczych Zadanie 2.1.2. Stworzenie w gminach etatu dla osób zajmujących się informowaniem i pozyskiwaniem środków oraz wspomaganie rolników (inwestorów) Zadanie 2.1.3. Promocja produktów rolno – spożywczych rodzimej produkcji Zadanie 2.1.4. Pomoc podmiotom zajmującym się przetwórstwem rolno – spożywczym w stwarzaniu nowych miejsc pracy Zadanie 2.1.7. Wspieranie instytucji rynku rolnego o charakterze regionalnym Zadanie 2.1.8. Promocja inwestycji o charakterze innowacyjnym, dostosowanie produkcji do wymogów i standardów UE Promowanie inwestycji o charakterze innowacyjnym umożliwiających dostosowanie produkcji do wymogów rynku i standardów UE</p>	X	X
	Strategia Rozwoju Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego		X	X

11.	<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego</p>	<p>Priorytetowy obszar działań 1 Rozwój nowoczesnej gospodarki Działanie 1.1 Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechnianie innowacji 1.1.1 rozwijanie postaw przedsiębiorczości 1.1.2 Rozwijanie instytucji otoczenia biznesu 1.1.3 Kształtowanie regionalnego systemu transferu innowacji i wymiany informacji 1.1.4 Rozwój potencjału naukowo-badawczego regionu Działanie 1.2 Wzmocnienie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej 1.2.1 Wspieranie adaptacji gospodarstw rolnych do funkcjonowania na wspólnych rynkach rolnych Działanie 1.3 Promocja rozwoju turystyki 1.3.1 Promocja walorów i produktów turystycznych 1.3.2 Rozwój sektora usług turystycznych Priorytetowy obszar działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno- przestrzennej regionu Działanie 2.4 Rozwój infrastruktury społecznej 2.4.1 Unowocześnienie infrastruktury usług społecznych 2.4.2 Kształtowanie sieci usług publicznych z punktu widzenia ich dostępności Działanie 2.5 Promocja dziedzictwa kulturowego 2.5.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego 2.5.2 Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych Działanie 2.6 Zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska przyrodniczego 2.6.1 Utrwalenie, wzbogacanie systemu ekologicznego regionu Priorytetowy obszar działań 3. Rozwój zasobów ludzkich Działanie 3.1. Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy 3.1.1. Zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w rozwoju regionu 3.1.2 Poprawa efektywności kształcenia 3.1.3 Dostępność edukacji dla dorosłych 3.1.4 Wyrównanie szans edukacyjnych młodzieży Działanie 3.2 Budowa kapitału społecznego 3.2.1 Wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych 3.2.2 Budowa partnerstwa publiczno – społecznego Działanie 3.3 Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą 3.3.2 Przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy Działanie 3.5 Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności 3.5.1 Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 3.5.2 Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p>
-----	--	---	----------------------------	----------

12.	Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Kujawsko - Pomorskim	<p>Cel strategiczny 1 Zwiększenie ruchu turystycznego 1.1 Rozwój produktu turystycznego województwa 1.2 Opracowanie zintegrowanych programów rozwoju turystyki dla ośrodków i obszarów turystycznych 1.3 Dbłość o zasoby środowiska kulturowego i przyrodniczego</p> <p>Cel strategiczny 2 Rozwój instytucjonalnej obsługi turystyki 2.1 Stworzenie sprawnego systemu informacji turystycznej 2.2 Promocja turystyczna regionu 2.3 Kształcenie kadr dla turystyki</p> <p>Cel strategiczny 3 Zapewnienie dostępności walorów i produktów turystycznych 3.2 Zapewnienie dostępności wewnętrznej województwa</p>	X	X
12	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko- Pomorskiego	<p>Oś priorytetowa 2 Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska 2.6 Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych</p> <p>Oś priorytetowa 3 Rozwój infrastruktury społecznej 3.1 Rozwój infrastruktury edukacji 3.3 Rozwój infrastruktury kultury</p> <p>Oś priorytetowa 5 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw 5.1 Rozwój instytucji otoczenia biznesu 5.2 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw 5.3 Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów 5.6 Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje</p> <p>Oś priorytetowa 6 Wsparcie rozwoju turystyki 6.1 Rozwój turystyki o zasoby przyrodnicze 6.2 Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych</p>	X X X	

13.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	<p>Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących:</p> <p>2.1 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki</p> <p>Poddziałanie 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach</p> <p>Poddziałanie 2.1.2 Partnerstwo dla zwiększania adaptacyjności</p> <p>Poddziałanie 2.1.3 Wsparcie systemowe na rzecz zwiększania zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw</p> <p>2.2 Wsparcie dla systemu adaptacyjności kadr</p> <p>Poddziałanie 2.2.1 Poprawa jakości usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności</p> <p>Poddziałanie 2.2.2 Poprawa jakości świadczonych usług szkoleniowych</p> <p>6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie</p> <p>Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy</p> <p>Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych</p> <p>Priorytet VII Promocja integracji społecznej:</p> <p>7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej</p> <p>Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej</p> <p>Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki:</p> <p>8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie</p> <p>Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw</p> <p>Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności</p> <p>Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach:</p> <p>9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich</p>	X	
14.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	<p>Priorytet III: Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska</p> <p>Działanie 3.2.: Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom:</p> <p>Działanie 3.3.: Monitoring środowiska</p> <p>Priorytet IV: Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska</p> <p>Działanie 4.1.: Wsparcie systemów zarządzania środowiskowego</p> <p>Działanie 4.2.: Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach</p> <p>Działanie 4.3.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)</p> <p>Działanie 4.4.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej</p> <p>Działanie 4.5.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza</p> <p>Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych</p> <p>Działanie 5.1.: Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej</p> <p>Działanie 5.3 opracowanie planów ochrony</p> <p>Działanie 5.4. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej</p> <p>Priorytet VI: Drogowa i lotnicza sieć TEN-T</p> <p>Działanie 6.1: Rozwój sieci drogowej ten-t</p> <p>Priorytet XI: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p> <p>Działanie 11.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym</p> <p>Działanie 11.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym</p>	X	

15. WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR.

Lokalna Grupa Działania planuje oprzeć swoją działalność w najbliższych latach nie tylko o działania realizowane w ramach programu Leader ale ma w planach realizację także innych projektów i operacji i skorzystania z możliwości ich dofinansowania z innych źródeł zewnętrznych niż Program Leader - w tym z innych funduszy UE jakie będą dostępne w naszym kraju w latach 2007-2013. W tym zakresie mając na uwadze swoją dotychczasową działalność oraz zadania i priorytety działalności statutowej Stowarzyszenie ma na uwadze przede wszystkim możliwości realizacji projektów w ramach takich programów UE jak: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego czy mniejszych operacji finansowanych w ramach innych środków oferowanych przez np. Fundusz dla Organizacji Pozarządowych istniejący w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego czy możliwości stwarzane przez Fundację Fundusz Współpracy.

Lokalna Grupa Działania zamierza w tym kierunku realizować działania, które będą komplementarne do tych realizowanych w ramach LSR w Programie Leader 2007-2013 i będą przyczyniały się do realizacji celów wyznaczonych w LSR – wzmacniając ich oddziaływania lub je uzupełniając. W tym zakresie Stowarzyszenie mając charakter instytucji obejmującej swoim działaniem cały obszar LGD chce w sposób skoordynowany i kompleksowy realizować projekty zmierzające do realizacji operacji obejmujących cały obszar LGD i angażujących mieszkańców wszystkich gmin dążąc do zacieśnienia współpracy i wzrostu spójności tego obszaru. W tym zakresie LGD posiada obecnie sprecyzowane plany dotyczące ubiegania się o dofinansowanie operacji w 2009 roku – w przyszłych latach plany te będą uzależnione od możliwości otrzymania wsparcia z funduszy zewnętrznych. W 2009 roku mając na uwadze plany instytucji finansujących Stowarzyszenie zamierza ubiegać się o dofinansowanie na realizację 2 projektów:

- Projektu polegającego na budowie rowerowego szlaku turystycznego przebiegającego przez tereny Ziemi Dobrzyńskiej. W tym zakresie LGD planuje wystąpić z wnioskiem o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Kujawsko-Pomorskiego oś priorytetowa 6 wsparcie rozwoju turystyki działanie 6.1 Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasady turystyczne. Do tej pory w zakresie przedstawionej inwestycji w ramach programu Leader + opracowano koncepcje Rowerowego Szlaku „Dolina Wisły” przebiegającego przez tereny gmin wchodzących w skład LGD. W ramach programu Leader ze środków osi 4 planuje się sfinansowanie jednolitego oznakowania tras oraz wykonanie projektów małej architektury. Przebieg planowanej trasy był także konsultowany z ekspertami z toruńskiego PTTK, którzy

zaaprobowali przedstawiony projekt stwierdzając jednocześnie iż projekt stanowić będzie połączenie Ziemi Dobrzyńskiej z ofertą turystyczną Torunia. Ponadto zasadność przedstawionej koncepcji potwierdzili Specjaliści z Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, którzy opracowali podobną koncepcję budowy szlaków rowerowych. Jeden z odcinków przedstawiony w Koncepcji Rowerowego Szlaku Turystycznego opracowanej w ramach programu Leader + został ujęty w Indykatywnym wykazie indywidualnych projektów kluczowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WK-P, Działanie 1.1.).

W tym zakresie projekt będzie komplementarny do operacji planowanych do realizacji w ramach LSR.

- Projektu polegającego na aktywizacji mieszkańców w kierunku ich większego udziału w życiu społecznym poprzez np. członkostwo w organizacjach pozarządowych itp. oraz sprawnego funkcjonowania tych organizacji – w tym zakresie LGD zamierza ubiegać się o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Działania 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich. Planowany do realizacji projektu ma zachęcić mieszkańców do zrzeszania się w organizacjach pozarządowych i poprawić ich wiedzę na temat funkcjonowania takich organizacji – wymagań prawnych, finansowych i organizacyjnych. Realizacja tego projektu będzie także komplementarna do założeń LSR.

Zamierzając realizować operacje z innych projektów, jednocześnie z planowanym wdrażaniem z życia założeń LSR w ramach programu Leader, Stowarzyszenie opracowało system zabezpieczeń przed nakładaniem się pomocy finansowej z różnych źródeł jaką otrzyma LGD na realizację planowanych operacji. W tym zakresie LGD zaplanowało działania zabezpieczające, które wynikają z dotychczasowych doświadczeń Stowarzyszenia z realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych - w których Stowarzyszenie ma duże doświadczenia - w tym przede wszystkim: Pilotażowego programu Leader + (schemat I i II).

W tym zakresie przedstawiono poniżej główne mechanizmy zabezpieczające przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych źródeł, które gwarantują przede wszystkim przejrzystość i rozdzielenie operacji realizowanych z różnych źródeł:

- Każda osoba zatrudniona w LGD będzie miała umowę o pracę zawierającą szczegółowy wykaz obowiązków i zadań na rzecz poszczególnych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu UE lub innych programów ze wskazaniem programu na rzecz którego te zadania i obowiązki będą wykonywane, czasu pracy przeznaczonego na wykonywanie tych obowiązków i zadań oraz podaną kwotą wynagrodzenia ze środków tego programu,

- W przypadku zaistnienia sytuacji w której osoby będą zaangażowane jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów w umowie o pracę z tą osobą będzie wskazany wymiar czasu pracy jaki ta osoba jest zobowiązana przeznaczyć na wykonanie zadań i obowiązków związanych z realizacją poszczególnych programów. Łączny wymiar czasu pracy nie może w tym zakresie przekroczyć wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy,
- Na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów muszą być w sposób wytrwały umieszczone informacje o tym, ze środków jakiego Programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowania z dwóch lub więcej programów będzie podana informacja o tym, jaką część kosztu finansują poszczególne programy. Poza tym za każdym razem podział kosztów między poszczególne programy będzie występował tylko w przypadkach merytorycznie uzasadnionych,
- Lokalna Grupa Działania utworzy odrębne rachunki bankowe do obsługi każdego z programów w ramach których będzie realizowała operacje,
- Każdy Program będzie miał wyznaczonego kierownika odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy,
- Każdy wniosek o przyznanie pomocy przygotowywany przez LGD będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz propozycje mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy,
- Zarząd LGD w ramach zakresu obowiązków poszczególnych pracowników wyznaczył osoby bezpośrednio odpowiedzialne za realizację operacji z zakresu działań: wdrażanie projektów współpracy i funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania – zakres obowiązków poszczególnych pracowników w tym zakresie został załączony do wniosku o dotację.

Wszystkie opisane powyżej działania zabezpieczające będą w razie potrzeby stosowane dla maksymalnego zabezpieczenia przed nakładaniem się pomocy z różnych źródeł dla realizowanych przez LGD działań. W tym zakresie należy podkreślić, jednak że:

- Pracownicy obecnie zatrudnieni w biurze LGD oraz planowane zatrudnienie w trakcie realizacji projektu (w sumie 3 pełne etaty) będzie dotyczyło pracowników zajmujących się tylko i wyłącznie realizacją projektów w ramach programu Leader 2007-2013 - czego potwierdzeniem jest zakres obowiązków poszczególnych pracowników załączony do wniosku o dofinansowanie. W tym zakresie wszystkie 3 osoby będą odpowiedzialne za realizację operacji z zakresu działań: wdrażanie projektów współpracy i funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania w ramach PROW 2007-2013. W przypadku otrzymania

dofinansowania na realizację innych zakładanych powyżej projektów finansowanych z innych działań LGD zatrudni bezpośrednio do ich realizacji nowych pracowników – nie biorących udziału we wdrażaniu Programu Leader - których zatrudnienie i praca będzie oparta o przedstawione powyżej zasady w tym dokładnie określonych zakres obowiązków oraz czas pracy przeznaczony na ich wykonanie.

- Każdy dokument księgowy (faktury, rachunki, dowody zapłaty) dla operacji współfinansowanych z danego programu będzie szczegółowo opisany tak aby można było w jasny i przejrzysty sposób wskazać z jakiego programu dany koszt był finansowany,
- LGD tak jak dotychczas będzie prowadziło wyodrębnione rachunki bankowe dla każdego z projektów współfinansowanych z różnych programów,

16. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.

Realizacja założeń Lokalnej Strategii Rozwoju zgodnie z przedstawionymi założeniami w zakresie określonych: misji i wizji rozwoju poprzez realizację wyznaczonych celów głównych i szczegółowych przyczyni się w konsekwencji do rozwoju obszarów wiejskich obszaru Ziemi Dobrzyńskiej – region południe i wpłynie w pozytywny sposób na rozwój całego regionu województwa kujawsko - pomorskiego. W tym zakresie w kontekście wyznaczonych kierunków rozwoju regionu realizacja LSR pozwoli przede wszystkim na:

- Poprawę jakości życia – przyjęte do realizacji przedsięwzięcia oraz struktura budżetu w ramach Strategii przełożą się w konsekwencji na poprawę warunków życia lokalnej społeczności. Będzie to zrealizowane przede wszystkim poprzez budowę i wyposażenie obiektów służących na cele społeczne i kulturowe dla mieszkańców obszaru oraz na organizację ich czasu wolnego w oparciu o rozwój rekreacji czy kultury. Realizacja tych założeń pozwoli w konsekwencji zgodnie z przyjętymi w ramach poszczególnych przedsięwzięć wskaźnikami na: wzrost liczby obiektów pełniących funkcje publiczne oraz wzrost liczby zorganizowanych spotkań dla mieszkańców. Długofalową konsekwencją tych działań będzie natomiast przyczynienie się realizowanych operacji do poprawy warunków bytowych mieszkańców obszaru LGD i wynikającego z tego obniżenia salda emigracji z obszaru LGD oraz w konsekwencji dalszego dynamicznego wzrostu liczby mieszkańców regionu.
- Aktywizacja mieszkańców, budowa i wzmocnienie kapitału społecznego – realizowane w ramach LSR operacje pozwolą w konsekwencji na jednej strony podniesienie kwalifikacji mieszkańców obszaru LGD, a z drugiej przyczynią się do ich aktywizacji i zachęcenia do aktywnego udziału w życiu społecznym regionu. Realizacja w tym zakresie przede wszystkim systemu szkoleń, seminariów i warsztatów podnoszących wiedzę mieszkańców oraz promujących działalność organizacji pozarządowych wpłyną na realizację samej idei Programu Leader mówiącej o kształtowaniu oddolnego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich. Realizacja tych założeń poprzez podniesienie świadomości znacznej liczby mieszkańców regionu będzie miał swoje konsekwencje zarówno w wymiarze społecznym jak i gospodarczym i przyczyni się do z jednej strony obniżenia poziomu bezrobocia na obszarze LGD a z drugiej wpłynie na realizację takich założeń jak: wzrost liczby organizacji pozarządowych na obszarze LGD, wzrost liczby członków organizacji pozarządowych, obniżenie salda emigracji z obszaru LGD, wzrost liczby mieszkańców obszaru LGD czy wzrost poziomu skolaryzacji na obszarze LGD.

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz jego wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju regionu – realizacja tego założenia stanowi podstawowy zakres przedmiotowej Strategii przeznaczającej na nie najwięcej środków oraz kierującej najwięcej możliwych do realizacji przedsięwzięć. W tym zakresie realizacja LSR pozwoli na kompleksowe podejście do zachowania i zagospodarowania posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych – będących głównymi walorami decydującymi o rozwoju obszaru LGD – które jednocześnie nie są obecnie w pełni wykorzystywane. W tym zakresie Strategia pozwoli na wsparcie najważniejszych kwestii związanych z potrzebami w tym zakresie – przyczyni się zarówno do zagospodarowania posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych (przy ich ochronie i zrównoważonym wykorzystaniu), pozwoli na ich kompleksową promocję w kraju i za granicą a jednocześnie pozwoli na stworzenie systemu produktów regionalnych opartych o te zasoby i stanowiących w przyszłości główną siłę rozwoju turystyki w regionie. W tym znaczeniu w konsekwencji podjętych w ramach Strategii działań przyczyni się ona do rozpropagowania posiadanych zasobów wśród turystów, a w konsekwencji jej głównym efektem będzie wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD oraz wzrost przychodów z turystyki wśród lokalnej społeczności.
- Zróżnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy – realizacja założeń LSR przyczyni się także w konsekwencji do pozytywnego wpływu na jeden z głównych obecnie problemów obszaru jakim jest zbyt duża liczba ludności utrzymującej się z rolnictwa oraz słabość lokalnej gospodarki rolnej. W tym zakresie Strategia pozwoli na stworzenie możliwości na rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD poprzez wsparcie zarówno istniejących firm jak i osób które dopiero planują rozpoczęcie działalności gospodarczej. Dotyczy to przede wszystkim osób zajmujących się dotychczas rolnictwem oraz tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich. W tym zakresie długofalowym efektem realizacji Strategii będzie przede wszystkim: wzrost przychodów z turystyki, wzrost ruchu turystycznego, wzrost poziomu przedsiębiorczości czy obniżenie bezrobocia na obszarze LGD.

Należy w konsekwencji zaznaczyć, że realizacja LSR i jej opisany powyżej wpływ na rozwój regionu pozwolą na eliminację lub znaczną poprawę sytuacji w zakresie wymiennych głównych słabych stron i zagrożeń wyznaczonych w ramach analizy SWOT oraz wpłyną na wykorzystanie głównych silnych stron i szans dla rozwoju regionu.

Należy także podkreślić, że realizacja LSR przyczynia się do spełnienia założeń kierunków rozwoju wyznaczonych dla poziomu całego województwa. Dowodem na to jest wpisywanie się efektów Strategii w kierunku rozwoju regionu wyznaczone w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego – głównego dokumentu strategicznego wyznaczającego kierunki rozwoju

województwa w najbliższych latach. W zakresie wyznaczonych efektów realizacji Strategia jest w pełni zgodna i wpisuje się wprost w założenia Strategii Rozwoju Województwa przede wszystkim w zakresie wszystkich 3 priorytetowych obszarów działań :

1. Rozwój nowoczesnej gospodarki
2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno przestrzennej regionu]
3. Rozwój zasobów ludzkich

W konsekwencji realizacja założeń LSR przyczynia się do realizacji celu nadrzędnego Strategii rozwoju województwa sformułowanej jako „Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”

17. INFORMACJA O DOŁĄCZANYCH DO LSR ZAŁĄCZNIKACH.

Do przedmiotowej Strategii dołączono następujące załączniki:

- Wzory ankiet stosowanych w trakcie prac nad LSR,
- Regulamin organizacyjny organu decyzyjnego,
- Procedury oceny zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju (LSR) i wyboru operacji oraz odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w wersji opisowej i tabelarycznej,
- Karty oceny zgodności operacji z LSR,
- Instrukcje do kart oceny zgodności operacji z LSR,
- Karty oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru,
- Instrukcje do wypełnienia kart oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru,
- Karty weryfikacji operacji po ich ocenie zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru,
- Procedura naboru pracowników,